't Ridderke

Heemkundig tijdschrift van Hoembeka 2017

HET GEBEURDE HONDERD JAAR GELEDEN

VLUCHTELINGEN UIT MOORSLEDE IN 1917 TE GAST IN DE REGIO MECHELEN

BIJ HET EINDOFFENSIEF VAN DE GEÄLLIEERDEN IN 1918, TIJDENS HUN VERBLIJF IN HOMBEEK, WERD HEVIG GESTREDEN IN HUN DORP .

MOORSLEDE WERD BEVRIJD TEN KOSTTE VAN VEEL LEVENS.

DRIE JONGENS VAN HOMBEEK VIELEN OP 14e OKTOBER 1918 BIJ DIE STRIJD .

MECHELEN monument voor de gesneuvelden op het stadskerkhof

HOEMBEKA V.Z.W.

Maatschappelijke zetel: Bankstraat 158 HOMBEEK

BE 73 7332 1720 5460

Website: www.hoembeka.be

voorzitter : Bankstraat 158, 2811 Hombeek
tel. 015 / 41 55 15
e-mail : rene.schelkens@telenet.be
secretariaat : Driesstraat 43, 2811 Hombeek
tel. 015 / 41 33 19
e-mail : jan.degreef1@telenet.be
redactie : Diepestraat 2, 2811 Hombeek
tel. 015 / 42 33 26
e-mail : ward.dekempeneer@skynet.be
financies: René Schelkens
informatica: Driesstraat 45, Hombeek
tel. 015 / 42 29 54
e-mail : edsolie@gmail.com

BESTUUR

Baron C. de Meester de Ravestein	erevoorzitter
Ward DE KEMPENEER	erevoorzitter
Bernard de Meester de Ravestein (†)	erevoorzitter
Fl. Louis LAUWERS (†)	erevoorzitter
Angèle SELLESLAGH (†)	erebestuurslid
Georges NACHTERGAELE (†)	erebestuurslid
Wim BAETENS (†)	erebestuurslid
Raymond LAUWERS (†)	erebestuurslid
Louisa VERMEULEN (†)	erebestuurslid
René SCHELKENS	voorzitter financieel beheer
Jan DE GREEF	secretaris
Ward DE KEMPENEER	redactie & externe relaties
Eddy SOLIE	informaticabeheer
Herman VAN LINT	reizen & uitstappen
Patricia BOON	bestuurster
Christian de MEESTER	bestuurder
Pol HENDRICKX	klassering
Hilde NUYTKENS	bestuurster
Johny SOLI	bestuurder
Richard VAN UTTERBEECK	bestuurder
Lena VERBERGT	bestuurster
Firmain VERLINDEN	bestuurder
Louisa VERMEULEN	bestuurster
Theo SLACHMUYLDERS	bestuurder

Redactie van 't Ridderke

Eindredactie: **Ward DE KEMPENEER**
Tekstcorrectie: **Lena VERBERGT**
Foto's : **Hoembeka-archief, Ward VERBERGT**

Juridisch advies: Mr. Thierry LAMMAR
Advocatenkantoor IN IURE CONSTANS
Schuttersvest 4-8, 2800 MECHELEN
Tel. : 015/440.660,
e-mail : thierry.lammar@iniureconstans.be

Overname of kopiëren van teksten of uittreksels van artikels is niet toegestaan tenzij met voorafgaandelijk schriftelijke goedkeuring.
De verantwoordelijkheid van artikels ligt bij de auteur(s).

ERELEDEN & SPONSORS

Apotheker ASSELMAN	Hombeek
BAETENS-VERMEULEN	Hombeek
Chris BESSENDORFER	Bredene
Edward BUELENS	Kontich
Jacqueline CALLAERTS	Hombeek
Victor CHRISTIAENS-BREMS	Hombeek
tandarts Lydia DE BOCK	Hombeek
Ward DE KEMPENEER	Hombeek
Baron Kris de MEESTER de Ravestein	Hombeek
Jan DE WACHTER – KEULEERS	Hombeek
Frans DE WACHTER	Hombeek
Yvette DESCHRYNMAKERS	Zemst
dokter Walter JASPERS	Hombeek
Thierry LAMMAR, advocaat	Hombeek
advocaten Dirk LAUWERS en Yolande SABLON,	Duffel
Greet LAMBERT	Mechelen
prof. dr. Jozef LAMBERTS	Hombeek
Miek MALFLIET	Mechelen
Connie NACHTERGAELE-JACOBS	Hombeek
Jan PEETERS	Hever
Frans REYNIERS	Hombeek
Alfons TEUGHELS	Brugge
Frans TEUGHELS, journalist	Mechelen
Marcel TEUGHELS	Hombeek
dokter Paul TASSENOY	Hombeek
Lea VAN BEVEREN	Mechelen
VAN DEN BERGHE – LAUWERS	Waasmunster
VAN DEN EEDE – HERMANS	Mechelen
Architect Eddy VAN DE VENNE	Hombeek
Ilda VAN DER ELST	Hombeek
dokter Roger VAN HOOF	Hombeek
Marcel VERBRUGGEN	Hombeek
Guido VERHAEGHE-SAERENS	Vilvoorde
Jan VERHASSELT-HENNESSY	Mechelen
Hilde WILLEMS	Hombeek

XL REKLAME
GINO-Optiek
ARGOS. Dierenartsenpraktijk
MEULDERMANS bvba, bank & verzekeringen
AVEVE, Walter VERDOODT, tuincentrum
DE GREEF & ZOON, centrale verwarming
CRELAN kantoor, William Cornette
JACARANDA bloemen en planten
MARC DECKERS, bakker
MARJET & NICK kleding
PROXY DELHAIZE Leest
DEN BRUINVIS, café
COIFFURE NICOLE
PPC computers
CROZ DESIGN
ROSCO NV
KBC bank
HOEVE TEN BOSSCHE
BNP PARIBAS FORTIS bank

Vluchtelingen in Hombeek

tijdens de eerste wereldoorlog

Over de eerste wereldoorlog is al veel geschreven. Eén aspect kwam nooit aan het licht: de vluchtelingen uit West-Vlaanderen. Het leek maar een fait divers en niemand kon vermoeden dat zich bij deze volksverhuizing achter de schermen een tragedie afspeelde met rampzalige afloop voor deze gezinnen, verjaagd bij de "Slag bij Passendale". Ze kwamen in Hombeek en omgeving aan begin augustus 1917. Ze werden niet officieel geregistreerd omdat ze beschouwd werden als passanten; geen vaste inwoners dus. Toch viel het op dat bij de kinderen op onze schoolfoto's van 1918 vreemdelingen waren. Victor Van Beneden, toen een tienjarige knaap, wist later te vertellen wie ze waren en dat ze uit Moorslede gevlucht waren. Sporadisch, bij voedselbedeling of bij kerkelijke registraties, doken hun vreemde namen op.

Na de Wapenstilstand eind 1918 zijn ze weer verdwenen. Aan hen en hun lijden werden weinig woorden verspild tot in mei 2013 Christian de Meester, dan voorzitter van Hoembeka, een brief kreeg van Paul Snoeck. Hij zocht informatie over zijn moeder en haar ouders die uit Moorslede gevlucht waren. Zo is de bal aan 't rollen gegaan.

Er werd gepoogd te graven in het verleden. Paul had het geluk dat in Leest persoonlijke briefwisseling werd teruggevonden. In Hombeek werden de gemeentelijke dossiers op de brandstapel gegooid bij de verhuis naar een nieuw gemeentehuis begin jaren zeventig. Met haken en ogen kon toch nog wat geherstructureerd worden. Het verhaal van deze mensen geven we hier. Het eindigt tragisch want tijdens hun verblijf bij ons werd hun dorp compleet van de kaart geveegd.

Er is nog ander aspect. Bij het eindoffensief sneuvelden honderden jongens in Moorslede. Hombeek telt 10 gesneuvelde militairen in 14-18. Twee van hen vielen daar. Bij deze past het ook hen en alle gesneuvelden bij dit verhaal te betrekken.

Dit is dan wat 100 jaar geleden gebeurde niet enkel in West-Vlaanderen, Passendale en Moorslede, maar ook bij ons in Hombeek.

PASSENDALE

De derde veldslag bij Ieper in de zomer van 1917 had o.m. tot doel de kust te zuiveren van duikboten om een Amerikaanse inbreng over zee te realiseren.

Ondanks de gruwelijkste gevechten om de hoogtes bij Passendale te veroveren bij aanhoudende regen en onder hevig artillerievuur, vorderde men slechts 8 kilometer in een modderig terrein. Begin november werd Passendale uiteindelijk door Canadezen ingenomen.

In vijf maanden waren een half miljoen slachtoffers gevallen tijdens deze opeenvolgende slachtpartijen. Dat alles om niets. In het voorjaar 1918 kregen de Duitsers versterking van eenheden uit het Russisch front. In minder dan een week wonnen ze meer terrein terug dan wat het Brits offensief veroverde.

HERDENKING 1917 - 2017

De 100ste verjaardag van deze veldslag werd plechtig herdacht in aanwezigheid ons vorstenpaar, de Engelse prinsen, de premier van Engeland en talrijke prominenten.

Op uitnodiging en met de hulp van de heemkundekring van Moorslede deed Hoembeka de week nadien zijn rondrit langs de slagvelden, kerkhoven en memorialen van 14-18 in deze regio.

Als afsluiter werd het Tyne Cot Memorial bezocht met zijn 12.000 grafstenen en 35.000 namen van gevallen soldaten. Een jonge muzikant uit Limburg blies voor ons en de vele aanwezigen de "Last Post".

Van bewegingsoorlog 1914 naar loopgravenoorlog 1915 - 1916

Begin augustus 1914 stormden 44 Duitse divisies door ons land. In een *Blitzkrieg* zou Parijs ingenomen worden in een paar maanden tijd. Met de hulp van een nooit geziene superieure vuurkracht slaagde dit bijna.

Op 40 km van Parijs blokkeerde de oorlogsmachine. België was de spelbreker. Omdat onze neutraliteit geschonden werd, hadden we de oorlog verklaard aan de Duitsers. Ze vreesden een geallieerde aanval in de rug van uit Antwerpen en op 1 september 1914 werd hun zwaar geschut van de Marne teruggetrokken en ingezet op de Antwerpse fortengordel.

Na de val van Antwerpen op 10 oktober 1914 begon de 'race naar de zee'. Er volgden wanordelijke gevechten en de koning moest zich van Oostende terugtrekken achter de IJzer.

Bij " **de eerste Slag bij Ieper**" stokte de Duitse opmars omdat in de nacht van 21 op 22 oktober de sluizen werden opengedraaid. De IJzervlakte werd blank gezet.

De *Blitzkrieg* werd een uitputtingsstrijd. De bewegingsoorlog door een sterk geïndustrialiseerd leger draaide uit op een strategisch fiasco.

MOORSLEDE

Moorslede, op nauwelijks 15 km van Ieper gelegen, was bij de inval in 1914 gespaard gebleven van oorlogsgeweld. In september steeg het animo door troepenbeweging. Eind september kwamen er vluchtelingen aan uit de regio Antwerpen - Mechelen-Leuven. Op zondag 27 september was immers Mechelen en omgeving compleet leeggelopen. Van in de vroege morgen bulderden de grote kanonnen die de dag voordien in Hombeek en Hofstade waren opgesteld. Ze beschoten de stad die op hun weg lag naar het fort van Walem. De Duitsers namen Mechelen in nog diezelfde zondag. Hun oorlogscorrespondenten getuigden dat er in heel de stad geen mens te bespeuren viel. Mechelen was een spookstad.

Het is opvallend dat de massa vluchtelingen die toen in Lichtervelde, Roeselare en Moorslede aankwamen algemeen als "de Mechelaars" genoemd werden. Dat kwam omdat het overgroot aandeel mensen uit de Mechelse regio waren. Wellicht heeft hierbij de directe spoorlijn Mechelen – Dendermonde – Gent – Lichtervelde een rol gespeeld. Het college in Lichtervelde deed in de eerste oorlogsmaand dienst als opvangplaats voor de deze vluchtelingen. Ook in Moorslede werden ze in het "klein college" ondergebracht. Zij vertelden gruwelijke verhalen over Duitse moordpartijen en wandaden. Angst sloeg om in paniek. Mensen uit Moorslede verlieten hun dorp. Ze trokken naar Poperinge om vandaar de grens over te steken naar Frankrijk. Sommigen staken het kanaal over naar Engeland, onder hen ook vluchtende Mechelaars .

Op 9 oktober al werden de eerste Duitse verkenners in het dorp gezien: de vermaarde Ulanen. Tien dagen later werd Moorslede bezet. Die 19de oktober werd "schuwe maandag" genoemd. Moorslede is in Duitse handen gebleven tot het eindoffensief in oktober 1918.

De Duitsers hebben twee maal een offensief op Ieper ontketend. Een eerste maal op 21 oktober 1914, bij de onder-waterzetting. De geallieerden sloegen de aanval af en bouwden een boog om de stad: de fameuze Ieperboog (Ypres salient). Een tweede aanval gebeurde in 1915, toen ook gas werd gebruikt. Daarbij werd de boog wat ingedrukt. Moorslede lag veilig op een heuvelrug achter de Ieperboog en uit het schootsveld van de Engelsen.

Daarom hadden de Duitsers daar hun rustkwartieren. Scholen en andere gebouwen werden hiervoor gebruikt. Het klooster werd een lazaret waar gewonden verpleegd werden. Eens hersteld of op rust gekomen konden deze mannen weer ingezet worden aan het front. Andere gebouwen werden ingericht met alle nutsvoorzieningen zoals baden, ontluizingsdiensten, washuizen en ontspanningszalen. Buiten herstellingwerkplaatsen, schrijnwerkerijen en een paardensmidse was er ook nog een veldbioscoop en de mess voor officieren, het zogeheten 'casino'. Maar ook hun doden werden er begraven; Moorslede telde een 14-tal Duitse begraafplaatsen.

MOORSLEDE is 4 jaar door Duitsers bezet geweest.

De geallieerden konden het dorp niet heroveren in 1917 bij de slag van Passendale. De bevrijding kwam pas in oktober 1918 bij het eindoffensief.

Duitse openluchtmis
voor de kerk van Moorslede

Een herdenkingsplechtigheid
In 1915 op een soldatenkerkhof.

Het klooster van Moorslede
werd een lazaret waar de
Duitsers verpleegd werden
en tot rust kwamen.

Vor Ypern März 1915,
Morslede.
Die dicke Bertha treu
(in kleinen Starcke ?)

PASSENDALE

De eerste "Slag bij Ieper (1914)" en de tweede 'Slag bij Ieper (1915)" waren Duitse offensieven. Ieper lag plat maar werd nooit ingenomen. Bij de derde "Slag bij Ieper" gingen de Britten in de aanval gesteund door de Fransen. Algemeen is dit offensief de "Slag van Passendale" gaan heten.

Het doelwit was de heuvelkam bij Passendale in te nemen. Van deze strategische hoogte wilden de Britten doorstoten naar de kust. De Duitse U-Boats in Oostende en in Zeebrugge waren een bedreiging voor het geallieerd over-zee-transport. Kortelings zouden ook Amerikaanse troepen verscheept moeten worden naar het vasteland.

Deze veldslag, begonnen op 31 juli, kende eerst wat succes. De troepen onder bevel van generaal Hubert Gough waren de eerste dag al een 3-tal km gevorderd. Dan begon het te regenen, weken aan een stuk. Het terrein werd een modderpoel. Natuurlijke drainage door beken en afvoerkanalen was er niet meer door de inslagen van obussen. De zware klei liet het water niet door en de situatie was zo erg dat de paarden met hun gespan verdwenen in modderige kraters.

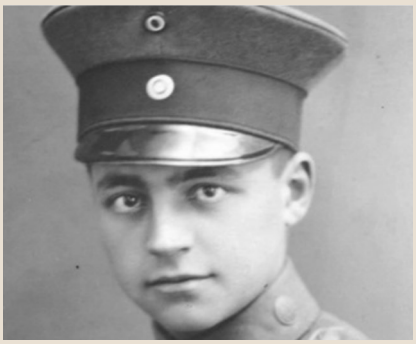

Moorslede kwam nu onder vuur te liggen van de Britse artillerie die de kerk gebruikte om de richting aan te duiden. In de vroege ochtend van 27 juli dynamiteerden de Duitsers de toren en andere hoge gebouwen. De burgers werden gedwongen hun huizen te verlaten. De laatsten vertrokken begin augustus. Aanhoudend werd het dorp door de artillerie beschoten maar ook van uit de lucht. In september moesten ook de Duitsers zich even terugtrekken en ze verlieten hun kwartieren.

De kerk van Moorslede in 1917 gedynamiteerd

Het Kruisbeeld van 1917

Eugeen Ritter uit Bremen is 17 jaar als hij zich in 1916 als vrijwilliger meldt. In Juli 1917 is hij getuige van het opblazen van de kerk in Moorslede. Hij vond nog een gekruisigde Christus en nam het beeld mee.

Hij schreef een bericht met deze tekst:

"Von mir aus den Trümmern der Kirche in Moorslede in Flandern (Sommer) 1917 geborgen. Die Figur - wahrscheinlich flandrische Arbeit- war ganz gold übermalt. Das Kreuz habe ich gemacht. Eugen Ritter".

Het kruisbeeld werd teruggeschonken aan Moorslede en in 2015 ingewijd.

Ritter was ook officier in WO2. Hij hield een dagboek en fotografeerde. Zijn zoon en neef publiceerden zijn verhaal in 2004: "*Mit Fotoapparat und Infanteriegewehr*".

ZINLOOS BLOEDVERGIETEN

In drie maanden waren naar verluid meer dan een half miljoen slachtoffers gevallen in beide kampen.

General Hubert Gough werd nadien met de vinger gewezen voor ***"being one of those responsible for perpetrating the massacres of Third Ypres".*** Dit gebeurde in Londen en vooral ook bij de Canadezen die als laatsten de klus moesten afmaken. Ook Luitenant-generaal Kiggell was zeer kritisch.

Toen hij in Passendale gearriveerd was riep hij uit: ***"Good God, did we really send men to fight in that?"***

Koning Albert en Generaal Gough in 1916.

MUCH ABOUT NOTHING

In de ochtend van 21 maart 1918 ontketende generaal Erich von Ludendorff de ***Kaiserschlacht.*** Hierbij zette hij troepen in uit Rusland waar het keizerlijk leger ontbonden werd door de Oktoberrevolutie. De sterk gedemotiveerde Fransen werden 60 km terug gedwongen maar ook het Britse front bezweek: 38.000 gesneuvelden en 20.000 krijgsgevangenen in één dag.

Ieper werd weer bedreigd. Tussen 1 en 16 april 1918 werden de Britse troepen uit Passendale en de andere veroverde dorpen teruggetrokken. Veel ellende en bloedvergieten om niets.

Deze ultieme Duitse aanval heette het Lenteoffensief. De **Vierde Slag bij Ieper** maakte er deel van uit.

HET EINDOFFENSIEF

Op 28 september 1918 werd het grootscheeps "Eindoffensief" van de geallieerden ingezet. Het is ook het "Vlaams offensief" genoemd want in de linker aanvalssector (Moorslede) van de geallieerden streed het Belgisch leger. Op 29 september werd het centrum van Moorslede gezuiverd. Het duurde nog twee weken voordat west-Moorsledede tot Roeselare werden veroverd. Roeselare met de spoorlijn was sterk omsingeld door goed gecamoufleerde bunkers: de "**Flandern I Stellung**".

In een ultieme aanval op 14 oktober werd deze stelling ingenomen en de dag nadien was Roeselare bevrijd. Kort daarop stortte het Duits front in mekaar. Twee soldaten uit Hombeek vochten in Moorslede en betaalden op diezelfde 14de oktober 1918 deze aanval met hun leven: **Pieter Jan Van den Bossche** en **Frans Peremans**. (zie verder)

Moorslede bleef de ganse oorlog bezet. De frontenscheiding was langst op de groene lijn. In 1917 na de slag van Passendale kwamen de geallieerde legers kortstbij de gemeente (geel). in het voorjaar 1918 drongen de Duitsers het verst door (purper). Bij het eindoffensief in september/oktober 1918, werd Moorslede eindelijk bevrijd.

ABSCHÜBLINGE

Moorslede en de dorpen op de lijn Roeselare - Menen waren heel de oorlog door Duitsers bezet. De soldaten vonden er rust achter de gevechtslinie. Ze waren beveiligd door de bunkers van de "**Flandern Stellung"**.

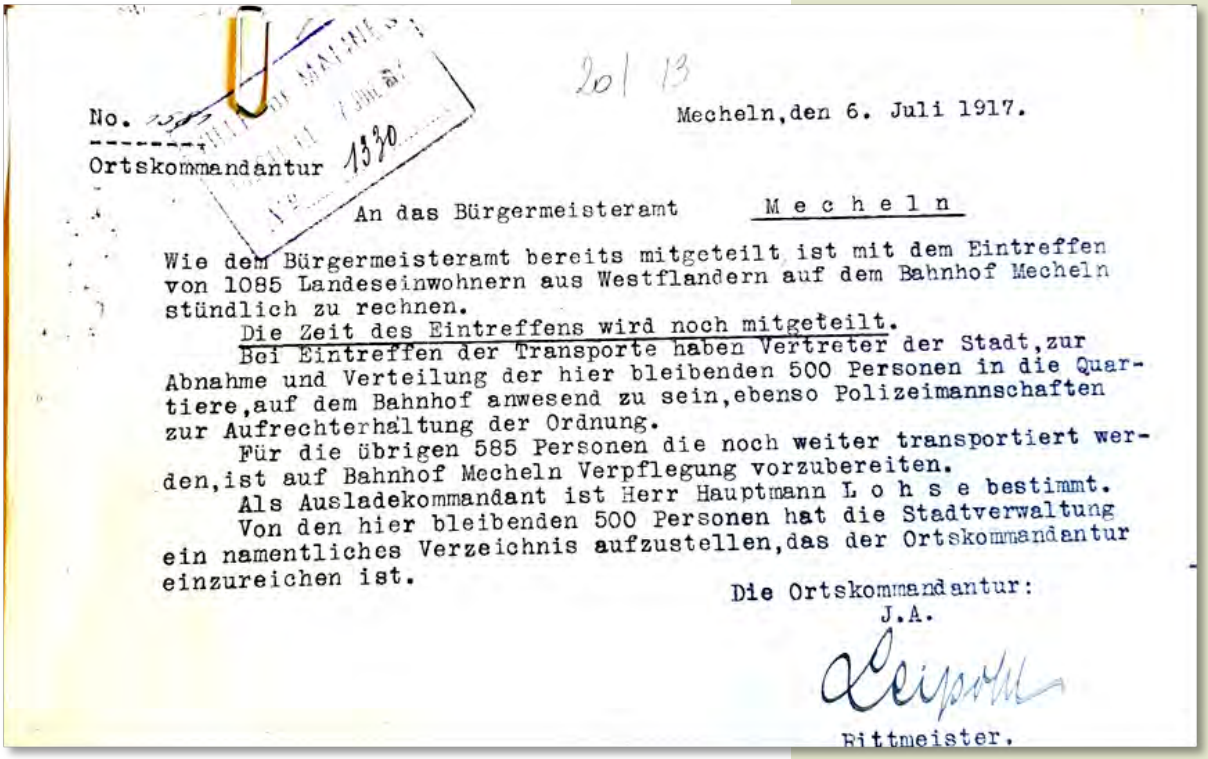
Bij de slag van Passendale in 1917 kwam de druk op de ketel. Nu de Duitsers zelf onder vuur lagen, hinderde de burgerbevolking de strategie. In juli 1917 kwam de "*Verordnung*" alle burgers te evacueren uit de gevechtszone. Ze werden daarin "***Abschüblinge***" genoemd wat niets anders betekende als "***zij die afgeschud moeten worden***". Deze mensen werden op Duits bevel verdreven naar het binnenland.

VLUCHTELINGENSTROOM

De bevolking van Moorslede had het al meegemaakt in september 1914 toen massa's vluchtelingen uit het binnenland, vooral uit Mechelen, waren voorbij getrokken. Een maand later, toen Moorslede ook onder de voet gelopen werd door de Duitsers, vond men zelf heil in de vlucht naar Frankrijk of overzee.

In 1917 was het anders. Het vuur van eigen troepen was nu bedreigend. Begin Juli was het geallieerd offensief al begonnen op Mesen bij Ieper. De Duitsers antwoordden met een nieuw chemisch wapen dat nog dodelijker was: mosterdgas of het naar Ieper genoemde Yperiet. De meest begoede burgers verlieten spontaan hun huis. Op eigen kracht zochten ze als eerste veiliger oorden op bij kennissen of bij familie. Zodra de geallieerde aanval zich op de ingebunkerde Duitsers tussen Roeselare en Menen ging richten, moest iedereen daar weg. De plaatselijke bevolking was niet enkel in gevaar maar hinderde vooral de strategie van een met terugtrekken bedreigd leger. Met de spreekwoordelijke "*Deutsche Gründlichkeit*" werd dit aangepakt. Alle inwoners van deze regio werden per dorp en wijk geregistreerd. De lijsten werden overgemaakt aan de ***Kommadanturen*** in het binnenland. Data werden vooropgesteld, verzamelpunten en het transport per spoor van uit Roeselare.

Op 6 juli reeds kreeg de burgemeester van Mechelen een bericht van het ***Ortskommandantur.***

No. 20/13
Ortskommandantur 1330
Mecheln, den 6. Juli 1917.

An das Bürgermeisteramt Mecheln

Wie dem Bürgermeisteramt bereits mitgeteilt ist mit dem Eintreffen von 1085 Landeseinwohnern aus Westflandern auf dem Bahnhof Mecheln stündlich zu rechnen.
Die Zeit des Eintreffens wird noch mitgeteilt.
Bei Eintreffen der Transporte haben Vertreter der Stadt, zur Abnahme und Verteilung der hier bleibenden 500 Personen in die Quartiere, auf dem Bahnhof anwesend zu sein, ebenso Polizeimannschaften zur Aufrechterhaltung der Ordnung.
Für die übrigen 585 Personen die noch weiter transportiert werden, ist auf Bahnhof Mecheln Verpflegung vorzubereiten.
Als Ausladekommandant ist Herr Hauptmann L o h s e bestimmt.
Von den hier bleibenden 500 Personen hat die Stadtverwaltung ein namentliches Verzeichnis aufzustellen, das der Ortskommandantur einzureichen ist.

Die Ortskommandantur:
J.A.
Leipold
Rittmeister.

In de stad zouden kortelings 1085 landgenoten uit West-Vlaanderen toekomen met de trein . Wanneer juist stond nog niet vast. Politie moest instaan voor de orde.

Van hen zouden er 500 personen in de stad moeten ondergebracht worden. Een naamlijst moest overhandigd worden aan het *Kommandantur* met de wijk en plaats waar ze werden ondergebracht. Voor de overige 585 personen die nog verder zouden reizen, moest de stad instaan voor eerste zorgen en opvang in het station van Mechelen. Dit bevelschrift was getekend door R*ittmeister Leipold* in opdracht van de *Kommandant.*

Onze regio leed al drie jaar onder bezetting toen het bevel om vluchtelingen op te nemen kwam. Dat deed men graag maar het kwam bovenop de kwellingen van bevoorrading, opeisingen en deportaties die kortelings waren toegenomen.

Het Duits bestuur bij ons

Eens België voor het grootste deel bezet, trad '*General-Gouverneur*' op ter vervanging van koning en regering. De Belgische natie bleef als dusdanig wel bestaan met provincie- en gemeentebesturen maar de bezetter superviseerde alles.

In 1917 was het land ingedeeld in 3 gebieden:

(1) '***Operationsgebiet'***,
In de frontzone,
(2) '***Etappengebiet'***,
vooral West- en Oost-Vlaanderen,
(3) '***Okkupationsgebiet'***,
de provincies o.m. Antwerpen.

Antwerpen had een militair gouverneur en een provinciale '***Zivilverwaltung'***. De drie arrondissementen hadden een kolonel als arrondissementele '***Kreischef'*** en een '***Zivilkommissär'*** voor burgerlijke zaken. Onder diens gezag bleven de burgemeester en gemeentebestuur in functie, ook in Hombeek.
In Mechelen en andere garnizoenssteden was er bovendien een '***Ortskommandantur'***. Die van Mechelen was in de Lakenhalle.

BURGEMEESTERS tussen macht en overmacht

Zowel te Mechelen als in de omliggende dorpen stonden de wettelijk verkozen bestuurders onder hoogspanning. Vanaf 1916 was de sfeer verslechterd. In Mechelen was men in 1917 al aan een derde burgervader toe: één gevangen gezet en één overleden. In Hombeek eveneens: één overleden, één compleet overstuur en de derde mocht het vuile werk doen.

Karel Dessain (1871- 1944)

was de zoon van Pierre Dessain (1937-1913) en van Georgina Mac Dermott (1842-1903) een Ierse moeder. Zijn vader had in 1855 te Mechelen een filiaal opgericht van de Luikse familiedrukkerij. Hij verzorgde hier zeer veel drukwerk voor het aartsbisdom.

Zoon Karel volgde vader op als drukker en ook in de politiek bij de Katholieken. In 1903 zetelde hij in de Mechelse gemeenteraad en in 1909 werd hij burgemeester.

Bij de beschieting van Mechelen en Walem in september 1914 vluchtte hij samen met vele Mechelaars die met zijn hulp in Engeland belandden. Zijn jongere broer Francis verving hem tot hij in 1915 terugkeerde . Hij zette zijn taak van burgemeester zo goed als mogelijk verder. De protestbrief van kardinaal Mercier in 1916, die in alle kerken werd voorgelezen, was bij Dessain gedrukt. Dit publiek verzet werd hem ten laste gelegd. Niet de kardinaal, niet zijn broer Karel, de drukker, maar de burgemeester wilde men treffen. Hij werd tot 10.000 Mark boete veroordeeld en één jaar gevangenis. Zijn deportatie in een Duits gevangenenkamp duurde veel langer en hij keerde pas na de wapenstilstand terug naar Mechelen.

In1922 werd hij door koning Albert Ridder benoemd. Dessain bleef ook burgemeester tijdens de Tweede Wereldoorlog. In 1941 echter dwongen de Duitsers hem tot ontslag. Na de bevrijding op 4 september 1944 nam burgemeester Dessain meteen zijn ambt weer op maar slechts voor één dag. 's Anderendaags om 14 uur werd hij getroffen door een beroerte in zijn kabinet op het stadhuis. Hij was 73 jaar oud.

Karel Dessain was gekend als een correcte en zuinige burgemeester met oog voor stadsfinancies maar ook voor sociale woningbouw. Om zijn inzet voor degelijke huisvesting (villabouw) werd de "*Ridder Dessainlaan*" aan het Vrijbroekpark naar hem genoemd.

Victor Van Hoorenbeeck (1861-1917)

was apotheker in de Frederik de Merodestraat n°7 (toen nog Koestraat). Hij was gehuwd met Elisa Van der Auwera, dochter van een stoelenfabrikant. In 1904 werd hij gemeenteraadslid en tijdens de oorlog 14-18 schepen van financiën.

Als dienstdoend burgemeester in 1916, toen Dessain gevangen gezet werd, was hij erg begaan met de voedselhulp, de weeskinderen, de tewerkstelling van Mechelse werklozen. Hij voorkwam deportaties door ze in te zetten bij openbare werken zoals het oude zwembad. Kampend met een wankele gezondheid was dit alles hem te zwaar geworden en moest schepen Hertsens hem vervangen.

Op 22 september 1917 stierf hij, slechts 56 jaar oud.

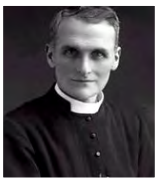
Gabriel Hertsens (1858-1939),

Geboren Mechelaar, gehuwd (1869) met Jeanne De Weerdt, was hij ondernemer en handelaar in ijzerwaren. Zijn handel was gevestigd in het bekende historisch pand op de graanmark.

Hij werd gemeenteraadslid in1904 en vijf jaar later schepen. In 1917 en 1918 was hij plaatsvervangend burgemeester. Hij was ook provincieraadslid en bleef tot 1921 in de politiek.

Hertsens overleed in 1939.

Francis Dessain (1875-1951),

zoon van drukker Pierre Dessain en een Ierse moeder, de broer van de Mechelse burgemeester Charles Dessain, studeerde rechten in Leuven en theologie in Oxford.

Hij was zeer sportief, speelde voetbal in de hoogste divisie, was kapitein van de nationale ploeg maar deed ook aan atletiek, rugby en cricket. Hij sloot zich aan bij de pas opgerichte voetbalclub FC.Malinois en werd in 1905 voorzitter. Als secretaris van kardinaal Mercier stimuleerde hij hem voor het oprichten in 1908 van de 'kardinaalsbeker' voor voetbalcompetities onder de katholieke colleges. In 1911 was hij bestuurslid van de Belgische Voetbalbond en het volgend jaar al ondervoorzitter. In 1943 werd hij voorzitter van de KBVB..

Francis speelde ook een grote rol tijdens de oorlog. Hij nam in het begin van de oorlog de taak van zijn broer over tijdens diens verblijf in Engeland en werd als vervanger aangesteld buiten de gemeenteraad als hoofd van een tijdelijk college. Op 1 januari 1915, bij de terugkeer van zijn broer, kwam een einde aan deze uitzonderlijke situatie.

Inmiddels was hij ook de leiding van het Mechelse arrondissementscomité voor het Nationaal Hulp- en Voedingscomité (NHVC) gaan waarnemen. Die taak vervulde hij de hele oorlogsperiode.

Na de oorlog voltrok hij zijn opleiding aan het Groot Seminarie. Hij was al 45 jaar toen hij op 2 januari 1921 tot priester gewijd werd en kort daarop met de kanunnikstitel vereerd . Kanunnik Francis Dessain, privé secretaris van de kardinalen Merciers en Van Roey, gaf ook nog les aan het Mechelse Sint- Romboutscollege. Hij was de vermaarde voorzitter van voetbalclub FC Malinois.

Hij overleed 23 augustus 1951 en was 76 jaar oud.

In Hombeek was in 1917, ten tijde dat de vluchtelingen aankwamen, Frans Cools dienstdoend burgemeester. De 77-jarige Louis Peeters was begin dat jaar overleden. Cools was een brave hardwerkende boer. Hij steunde vooral op de gemeentesecretaris Frans Govaerts, een uitgeslapen man die gewiekst de touwtjes in handen had. Vooral bij het deportatiebevel van werklieden voor Duitsland was enige burgerlijke ongehoorzaamheid hem niet vreemd. Corneel Frans De Ridder (1869-1940) van Kiel, Antwerpen, was in 1915 pastoor De Bruyn komen vervangen. Uit angst was hij meer geneigd een modererende rol te spelen. Hij was lid van ***"het komiteit"*** voor de voedselhulp en zorgde er voor dat de kinderen van de vluchtelingen onderwezen werden en opgenomen in de kerkgemeenschap.

Louis Peeters (1840-1917)

Hij was landbouwer in de Bankstraat en niet gehuwd. In 1904 werd hij burgemeester van Hombeek . In 1915 werd hij ziek en werd hij bijgestaan door eerste schepen Theodoor Keuleers. In januari 1917 is de burgemeester overleden.

Keuleers acht zich niet geroepen om hem op te volgen en geeft er de brui aan om '*gezondheidsredenen'. D*e tweede schepen, Frans Cools, zal de verantwoordelijkheid opnemen en wordt dienstdoend burgemeester.

Frans Cools (1865-1943)

Hij was geboortig van Kapelle-op-den-Bos. Na zijn huwelijk met Anna Maria Teughels kwam hij wonen op den Boskant. Ze hadden geen kinderen.

Gemeenteraadslid van 1904 werd hij schepen in 1908 en in 1917 waarnemend burgemeester bij het overlijden van Louis Peeters . De simpele boer werd nog gevangen gezet door de Duitsers voor burgerlijke ongehoorzaamheid. Bij de verkiezingen van 1921 moet hij onderdoen voor maalder Edward Lauwers. Hij blijft nog twee legislaturen gemeenteraadslid op de lijst van burgemeester Lauwers.

In maart 1943 is hij overleden, 78 jaar oud.

Frans Govaerts (1873- 1951)

Zoon van Guilliam Govaerts, gemeenteraadslid en boer op "de Torekens", en de broer van Ida Govaerts, vrouw van hoofdonderwijzer Alfons Mariën, werd Frans in 1901 gemeentesecretaris. Hij bleef in functie tot 1838. Hij was gehuwd met Amelie Van Doren en bouwde een herenhuis in de Frans Reyniersstraat. Een eigengereid persoon die tegen de haren durfde instrijken. Hij botste met de bezetter maar op het einde van zijn carrière ook met het Hombeeks bestuur.

Jaak Van Den Bosch (1876-1937)

Hij was van Mechelen afkomstig en huwde er in 1901 met de Hombeekse Leonie Vermeir. Hij werd in 1908 de "garde" van Hombeek en bleef dit tot zijn dood.

Zijn oudste zoon Pierre (1904) trouwde met Maria Dielens, alias *Maria van den Boer. Ze woonden in de Bankstraat in "Villa Hélène". De tweede zoon, Frans Van Den Bosch (1905), werd onderwijzer en bleef ongehuwd. De dochter Hortance (1910) huwde met Louis Levrier en woonde ook in de Bankstraat.*

Het Komiteit *

Heel in het begin al van de oorlog wordt met akkoord van de bezetter een hulporganisatie opgericht om hongersnood tegen te gaan. Het zogenaamde *Nationaal Hulp- en Voedingskomiteit* (NHVK). Tot 1917 werd bijkomende hulp van overzee geboden door de *Commission for Relief in Belgium* (CRB) van president Hoover. Deze organisatie was via provincie en arrondissement ook vertakt tot op gemeentelijk gebied. Zoals vermeld was Francis Dessain, de broer van de Mechelse burgemeester, voorzitter van het arrondissement Mechelen. Deze hulpverlening was bekend als ***"het komiteit"***

Dr. Jaak Van Assche (1870-1931)

De dokter was afkomstig van Londerzeel. In Hombeek werd hij voorzitter van de ***'fanfare"*** en nam ook nog de leiding op zich van het plaatselijk *"komiteit"* iin de oorlog.

De secretaris was aanvankelijk de gemeentesecretaris Frans Govaerts. Dit werd onverenigbaar geacht en hij stond zijn plaats af aan stationschef Frans Vervoort (1882-1965), zijn schoonbroer trouwens. Deze was ook schatbewaarder. Verder maakten er deel van uit: mijnheer Montens op Ekspoel, brouwer Lenaerts, pastoor De Ridder, gewezen hoofonderwijzer Vleminckx, burgemeester Peeters, nadien Cools en schepenen Keuleers en Stevens, de renteniers Meuldermans en De Keyser en gemeenteraadslid De Hoef.

In wekelijkse vergaderingen beslisten de leden wat aangeschaft zou worden aan voeding, kleding en brandstof en voor wie. Men was begonnen in 1915 met soepbedeling en schoolboeken in beide scholen. In 1917 was de nood zo hoog geworden dat buiten soep en brood de behoeftigen nu ook *kleding en brandstof* konden krijgen. Dar werd opgehaald in het *"patronaat"*. Vooral in de strenge winter 1917 was brandstof een probleem geworden. Om zich te verwarmen werd hout gezocht waar het te vinden was, ook bij openbare omheiningen. Tot overmaat van ramp werd toen ook graanimport uit Amerika problematisch door de duikbotenoorlog van de Duitsers.

In deze al moeilijke omstandigheden eind 1917 werd aan het "komiteit" de bijkomende zorg opgedragen in de nood van vluchtelingen uit Moorslede te voorzien.

*** Een uitvoerig relaas over dit onderwerp verscheen in 2011 in 't Ridderke ; "Hulp aan de bevolking van Hombeek en Leest, 1914-1919" door Geert Clerbout.**

DE SITUATIE IN 1917

Aanvankelijk vermeed de bezetter problemen met burgers. Manschappen inzetten voor de superviserende *Zivilverwaltung* moest ook beperkt blijven omdat ze in eerste plaats aan het front hoorden te zijn. Bovendien was in Duitsland groot gebrek aan werkkrachten. De besturen schikten zich naar de nieuwe '*Verordnungen'*. Ze beseften dat verzet ertegen contraproductief was. Dat betekende niet dat er slaafs werd samengewerkt.

Van kwaad naar erger *

In mei 1915 was er een eerste verzet geweest van de '*arsenaalmannen'*. Ze weigerden voor de oorlogsindustrie te werken onder Duits bevel. Er kwam een strafmaatregel, eerder nog ludiek. In heel de Mechelse omgeving mochten twee weken lang geen paarden meer op straat komen. De hooiprijs kelderde omdat het niet vervoerd kon worden. De bierbrouwers moesten hun gasten bier laten leveren met handkarren. Aan de bareel in Hombeek dorp vermaakten de Duitsers zich. "Abladen!", klonk het. Ze jenden de bieruitvoerders en één persoon moest ton per ton naar de herberg rollen. Als een ton de helling afbolde kon de pret niet op.

De bejaarde burgemeester Peeters verging van de angst. Secretaris Govaerts, een veertiger, ging er luchtiger overheen en dat zette kwaad bloed bij de bezetter. Bij de opeising van zuivelproducten hadden de Duitsers geen vrede genomen met wat het gemeentebestuur had doorgegeven. Hombeek kreeg 100 Mark boete.

Eind 1916 werd het echt grimmig. Op 3 oktober kwam de *Verordnung* voor tewerkstelling in Duitsland van jongelingen tussen 18 en 35 jaar. Men heette het eufemistisch *"steun in nood"* of *"die Einschränkung der offentlichen Unterstützungslasten und die Beseitigung allgemeiner Notstände".* De secretaris was vindingrijk. Hij gaf een lijst af met enkel de gewapende burgerwachten. Dat in Hombeek slechte 15 namen opgelijst werden tegenover het tienvoud in andere gemeenten wekte argwaan. Op een vroege morgen verschenen Duitsers op het gemeentehuis en dwongen hem een complete lijst op te maken. Ze hadden 15 man te kort omdat ze personen tussen 35 en 40 jaar, die niet voor tewerkstelling in Duitsland in aanmerking kwamen, bijtelden. Hombeek werd verdacht van hun vlucht of onderduiking. Daarop werd de burgemeester geconvoceerd om zich op 10 januari bij de *Zivilkommissär* in Mechelen te verantwoorden voor deze vergrijpen.

Op 4 januari werden 37 jonge mannen uit Hombeek met de trein naar Duitsland gedeporteerd om ingelijfd te worden in het *'Zivilarbeiterbataillon'* (ZAB).

Voor de zieke burgemeester Peeters was alles te machtig geworden. Hij gaf geest de morgen van 10 januari. Diezelfde dag zat de *Zivilkommissär* op hem te wachten en in woede besloot hij tot dwingender maatregelen.

* **Provinciearchief Antwerpen, *1A* "*Oorlogs gebeurtenissen per gemeente*"; *Hombeek / Samenvatting der bijzonderste gebeurtenissen* gedurende den Grooten Oorlog 1914-1918**

ZAB staat voor "*Zivilarbeiter Bataillon*". Dat prijkte op het vaandel van de Hombeekse weggevoerden van 1917.

Burgemeesters in den bak

Op zaterdag 13 Januari 1917 was er de uitvaart van Louis Peeters. Een Duitse delegatie was naar Hombeek gekomen om de burgemeester in eigen persoon op te vorderen om onmiddellijk voor de *Kreischef* te verschijnen. De secretaris stond hen te woord en merkte schalks op dat de burgemeester in de kerk was … gekist en dat het in België niet de gewoonte was de goddelijke diensten te storen, zeker geen droevige begrafenissen. Ze bleven buiten wachten tot de lijkdienst ten einde was. Alle toegangen van het kerkhof rond de kerk werden afgezet. Na de dienst werden de dienstdoende burgemeester Frans Cools, schepen Miel Stevens en de brouwer Lenaerts opgepakt. Ze werden zonder verhoor gevangen gezet in het Mechelse krijgshospitaal.

De volgende dag werd tijdens de hoogmis het bevel afgekondigd dat de avondklok werd ingesteld. Vanaf 4 uur moest iedereen van straat zijn en in de woning blijven met gedoofde lichten. De razzia naar vermeende deserteurs bracht niets op. De secretaris ging bemiddelen. Uiteindelijk werd vastgesteld dat er een vergissing in het spel was. Die 15 zogezegde *vermisten* - onder wie trouwens ook de opgepakte Lenaerts - waren geen gevluchte deserteurs maar vrijgestelde 35-plussers. Daarop werd de burgemeester en de anderen weer vrijgelaten.

Zoals vermeld bleef de Mechelse burgemeester Dessain wel in Duitsland gevangen tot de oorlog voorbij was.

Er volgden opeisingen. Metalen maar ook wol, kleding, slaapgerief moesten ingeleverd worden. Dat werd verzameld in de zaal "De Leeuw van Vlaanderen". Ook veldgewassen. Hombeek kon slechts 45 ton aardappelen ophalen in plaats van de opgelegde 60 ton. Een boete van 3.000 Mark hiervoor werd op 22 oktober 1917 betaald .

Op dit zelfde moment dat alle burgers hier kreunden onder bezettingsdruk, goederen moesten inleveren en honger leden, dreef een nieuw Brits offensief vele West-Vlaamse burgers van de gevechtszone naar onze regio.

VERDREVEN *

In hun taal waren het *"Abschüblinge",* de inwoners tussen Roeselare en Menen die de Duitse operaties konden hinderen. Ze werden *'afgeschud'* maar dit gebeurde goed georkestreerd. Mechelen was op 6 juli al op de hoogte gesteld dat ze zouden komen. Het duurde nog wel een paar weken voor ze allen geregistreerd en ingedeeld waren naar welke regio van het land ze gestuurd zouden worden.

Op een bewuste dag kwam het bevel met heel wat details van uur en tijd en van welk station ze zouden moeten vertrekken. Voor de mensen van de Westzijde van Moorslede die uiteindelijk in Hombeek, Leest en Heffen zouden terecht komen, was dat het station van Beitem. Deze spoorlijn bestaat niet meer en het station werd afgebroken.

Eens in het station van Roeselare werd de mensenstroom opgesplitst naar de eindbestemming. Er was te kort aan wagons voor personen en daarom werden ze op goederenwagons en dierenwagens gezet op de lijn Roeselare – Gent – Dendermonde – Mechelen – Antwerpen. Mensen uit Roeselare zelf kwamen meestendeels in het Dendermondse terecht: Baasrode, Hamme, Lebbeke, Eksaarde, Schellebelle, Wetteren, Wichelen. Vluchtelingen uit Moorslede werden nog doorgevoerd tot Mechelen en, zoals gezegd, kwamen zowel in de stad als in de rand en in de omliggende dorpen terecht.

In Roeselare op zoek naar het aangewezen treintransport.

We kunnen ons moeilijk voorstellen wat door het hoofd gespeeld moet hebben van die mensen die uit hun woning verjaagd werden. Vaak nog jonge gezinnen met kleine kinderen, vrouwen in verwachting maar eveneens hoog bejaarden die de zorg van anderen behoefden.

Het bevelschrift van het *Kommandantur* had hen duidelijk gemaakt wanneer hun huis verlaten moest zijn, waar ze naartoe moesten gaan, maar ook hoeveel gewicht aan bagage ze mochten meedragen. De meest persoonlijke dingen, papieren en foto's, kleinoden, juwelen en geld, maar ook slaapmateriaal en proviand werden ingepakt in balen of in beddenlakens gedraaid. Of gezinnen en families samen konden blijven of naar waar ze gingen bleef in het ongewisse.

Het landbouwersgezin Dezegher uit het naburige Dadizele werd een maand later, in oktober 1917, uitgewezen.

Sylvère was slechts twaalf jaar maar schreef in een dagboek deze trieste ervaring op.

"Alle inwoners tot aan de spoorweg moesten 's anderendaags om 10u vertrekken. Waar we naartoe gingen, wist niemand. We moesten alle koeien binnen brengen aan de Kommandatur. Het deed me zo'n pijn onze lieve vier koeien achter te laten, we hadden ze zo goed verzorgd, verwend zelfs. Moeder en mijn zuster Julia weenden bij het droevige afscheid. Ook bij mij kwamen er tranen aan te pas. Een laatste keer liet ik mijn hand over de rug van onze dieren glijden: Bruintje, Flerre, Wittekop Bletze, we waren ze voor altijd kwijt. Voor het eerst in mijn leven zag ik mijn vader wenen. Thuisgekomen moesten de aardappelen weg, de tarwe, tien hennen werden geslacht en bereid voor onderweg. Ook enkele broden en onze laatste boter werd klaargelegd voor de reis. De meubels, de werktuigen nog zoveel meer moesten we achterlaten".

Met tranen in de ogen hadden de vluchtenden zoveel moeten achterlaten wat wellicht ten prooi zou vallen aan plundering, brand of totale vernietiging. Zo is later ook gebleken. Sommigen hadden in der haast een inventaris gemaakt van de inboedel die ze achterlieten en bezorgden deze aan het Duits Kommandantur. Tevergeefs.

* **Bronnen: volgende twee boeken.**
Vluchtroute: de evacuatie van Roeselare in 1917 en 1918
door Johan Delbecke
Een kleine jongen in de grote oorlog
De herinneringen aan WO I van Sylvère Dezegher

AANGEKOMEN

zaterdag 4 augustus zal in het geheugen van die duizenden West-Vlamingen wel ingeprent geweest zijn als "*de langste dag*". Hun odyssee startte in de vroege ochtend. Velen - zoals die in Hombeek en Leest terechtgekomen zijn - konden hun kop pas 's anderendaags te ruste leggen. Hoe georganiseerd ook, het werd een slenteren en sleuren, groeperen en hergroeperen, wachten en papieren controleren. De trein Roeselare - Gent - Dendermonde -Mechelen had veel tussenhaltes. Wachten tot de paspoorten van de bestemmelingen gecheckt waren en dan weer verder.

Het was al laat in de avond als het station van Mechelen werd aangedaan.

Dat was de eindbestemming voor een duizendtal mensen uit de grote periferie rond Roeselare; Dadizele, Moorslede, Passendale, oost-Nieuwkerke. Sommigen moesten nog verder naar het Antwerpse; Lier, Duffel, Herentals en naar de Kempen; Geel, Mol en Balen.

Een 500-tal zouden in de stad zelf onderkomen krijgen. Nog eens ongeveer 500 personen moesten wachten op hun transit naar de omliggende dorpen. Wie hulp nodig had, werd verzorgd. Ze werden opgevangen in het stationsrestaurant en kregen een warme tas koffie. Nadien is zelfs gebleken dat er 10 tassen verdwenen waren. De restauranthouder richtte een klacht aan de *Kommandantur.* Zijn factuur van 4 frank werd doorgespeeld aan de burgemeester in deze brief:

"Bei der Verphlegung der Abschüblinge wurden aus der Banhofs-Wirtschaft eine Anzahl Kaffeetassen entlichen. Es wurden hiervan 10 Tassen nicht zurückgegeben, der Gegenwert von 40 cent für eine Tasse, zusammen FR 4,- ist daher dem Inhaber der Bahnhofs-Wirtschaft durch das Bürgemeisteramt zu verpützen. Quittung über die erfolgte Bezahlung ist der Ortskommandantur bis zum 17 august vorzulegen".

(was getekend *"Zittig, oberstleutnant")*

GOED VOORBEREID

Enige correspondentie tussen de bezettende overheid en de stad Mechelen is bewaard gebleven op het Stadsarchief ***.**

Daaruit blijkt dat de Duitsers zich al van begin juli voorbereidden. Moorslede tot dan in het *"Etappengebiet"* gelegen, werd bij de geallieerde aanval van '17 nu *"Operationsgebiet"* of frontzone. Ze wilden zo snel mogelijk de inwoners uit deze zone deporteren naar het binnenland. De "*Abschublinge*" werden op lijsten gezet met de plaatsen waar ze naartoe gebracht moesten worden.

Gabriel Hertsens, de schepen en vervanger van dienstdoend burgemeester Van Hoorenbeeck in Mechelen, werd in een eerste brief verwittigd. De *Ortskommandant* meldde hem dat er vluchtelingen uit West-Vlaanderen moesten opgenomen worden. Van de 1.035 die zouden aankomen in het station, zouden er 500 in Mechelen zelf een onderdak moeten vinden en 535 doorreizen naar omliggende dorpen. Voor deze laatsten moest opvang en voedsel voorhanden zijn in het stationsgebouw dat ze niet mochten verlaten. Een week later werd het aantal gecorrigeerd in 500 voor de stad en 434 voor de omgeving. Drie dagen later Werd dan weer een bijkomende opvang van 100 burgers aangekondigd.

De waarnemende burgemeester bracht Francis Dessain, hoofd van het komiteit hiervan steeds op de hoogte.Al op 25 juli, één week voor ze arriveerden werden 26 namen in het grootboek van Hombeek ingeschreven. Deze lijst, vermoedelijk van het aantal families is de enige officiële registratie.

"Mijnheer de voorzitter, Wij hebben de eer u mede te deelen dat door het Ortskommandanttur ons opgelegd word voedsel te verstrekken in het statiegebouw aan 585 vluchtelingen bestemd om naar andere plaatsen te worden overgebracht. De toelating om die personen buiten het lokaal te brengen word ons beslist geweigerd. De schepen namens Burgemeester".

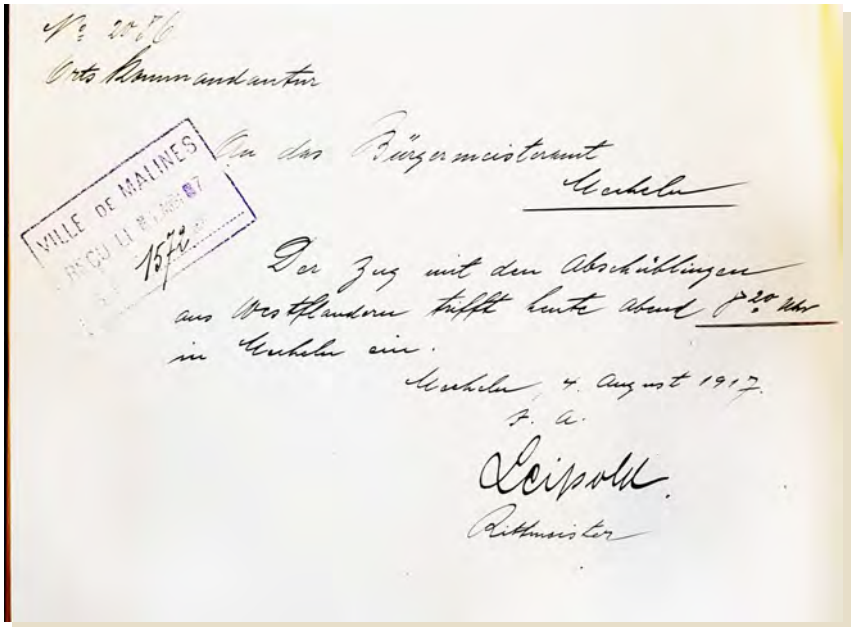
Inschrijvingen op het Grootboek 25.7.18

21	Henri Derck	14.7.1890	Koeckuyt	Moorslede	432
23	August De Wilde	15.2.1848	Vierkovenhoek	Moorslede	468
24	Maria De Wilde	2.2.1866	Vierkovenhoek	Moorslede	213
25	Martha De Wilde	2.2.1893	Vierkovenhoek	Moorslede	213
26	Magdalena De Wilde	30.11.1898	Vierkovenhoek	Moorslede	468
28	Jules De Wilde	6.11.1898	Vierkovenhoek	Moorslede	468
31	Flor Lievens	29.8.1869	Koeckuyt	Moorslede	493
32	Leon Lievens	10.4.1903	Koeckuyt	Moorslede	468
61	René Soen	13.4.1882	Koeckuyt	Moorslede	468
62	Elisa Virsch Soen	12.12.1873	Koeckuyt	Moorslede	468
64	Alidor Cardoen	14.10..1902	Koeckuyt	Moorslede	468
79	Leon Van Damme	10.4.1838	Koeckuyt	Moorslede	213
81	Pieter Van de Kandelaere	4.1.1895	Vierkovenhoek	Moorslede	386
82	Magda Vande Kandelaere	13.11.1899	Koeckuyt	Moorslede	386
86	Ph.. Van Gemberghe	21.3.1864	Koeckuyt	Moorslede	387
87	Elisa Van Gemberghe	8.8.1888	Koeckuyt	Moorslede	387
89	Juul Van Gemberghe	21.11.1902	Koeckuyt	Moorslede	387
98	Alida Verbeke	16.9.1889	Koeckuyt	Moorslede	334
131	Henri Lin	8.1.1888	Vierkovenhoek	Moorslede	149
132	Martha lin	20.9.1893	Vierkovenhoek	Moorslede	149
144	Martha Cardoen	22.5.1894	Beythem	Rumbeke	38
145	Emiel Carrdoen	23.6.1892	Beythem	Rumbeke	38
163	Cyriel Serruys	13.4.1863	Vierkovenhoek	Moorslede	148
178	Louis Lammens	2.4.1838	Koeckuyt	Moorslede	468
179	Rosalie Lammens	1.11.1845	Koeckuyt	Moorslede	468
180	Jules Lammers	10.7.1873	Koeckuyt	Moorslede	493

* S.A.M., Stadssecretarie bundel 271 en 536

EINDBESTEMMING MECHELEN STATION

Rittmeister Leipold meldde die vrijdag 3 augustus aan de burgemeester dat de trein zaterdag om 8 uur 's avonds zou toekomen. De dag zelf maakte hij nog vlug een handgeschreven bericht dat het twintig minuten later zou zijn; om 20.20 uur dus. Wellicht is het nog later geworden.

N°2086—Ortskommandantur. An der Bürgemeisteramt Mecheln, Der Zug mit Abschüblingen aus Westflandern trifft heute abend 8.20 Uhr in Mecheln ein. Mecheln, 4 August 1917 I .Ä. *Leipold, Rittmeister*,

Opvang in de stad zelf

Eens gearriveerd werden de vluchtelingen die voorzien waren om in de stad zelf ondergebracht te worden apart genomen. Het waren er ongeveer 500. Ze werden onder begeleiding naar hun verblijf gebracht.

Er werd rekening gehouden met de vroegere habitat. Stadsmensen werden in eerste instantie in de stad zelf ondergebracht. Buitenmensen kregen een onderkomen aan de buitenwijken van Mechelen. Zo huisden vluchtelingen van Roeselare, Menen en Komen in het centrum. Zij die van de buiten kwamen , Hooglede, Passendale, Staden, Boezingen kregen huisvesting aan de rand. Een grotere groep kwam van Oost-Nieuwkerke, tussen Moorslede en Roeselare. Ze werden in groep ondergebracht in de parochie van Sint-Jan-Berchmans. Ze woonden in de omgeving van de grote tuinbouwers nabij de Hombeekse steenweg.

De stadsingenieur Rideroo verantwoordde deze keuze in een verslag van 28 augustus 1917. Hij schreef het volgende (bewerkte tekst);

"Op enige uitzonderingen na, zijn al de vluchtelingen afkomstig van Oost-Nieuwkerke. We hebben getracht ze zo veel mogelijk, bij elkander te houden in de wijk van St.-Jan-Berchmans om de ligging en om de vele leegstaande huizen daar. Het is immers wel zeker dat die landelijke bevolking zich beter zal schikken in één der buitenwijken, dan in volle stad.

De meesten onder hen zijn dan ook gehuisvest op den Brusselse- en op den Hombeekse steenweg. Een klein getal die reeds een onderdak gevonden hadden in andere buurten en zich daar tevreden verklaarden, zijn er gebleven. Grote families wonen samen, kleinere families betrekken met twee één huis.

Tot inkwartiering zijn bij voorkeur huizen gekozen die, ofwel ten volle, ofwel gedeeltelijk bemeubeld waren. In dit geval is er regelmatig een inventaris opgesteld voor de aanwezige meubelen en voorwerpen. Wat er dan verder te kort was, is door de stad aangeleverd geweest. Zo is een groot getal matrassen of strozakken, bedezels, sargiën, lakens, alsook potten, telloren, tassen, messen en ander keukengerief besteld geweest. Verder zijn verschillende herstellingswerken in de betrokken huizen uitgevoerd. Daken, stoven en pompen zijn hersteld, en ruiten ingezet geweest. Ook is in meerdere huizen gas of elektrische leiding ingericht, gasmeters en gasvuren geplaatst. Kolen, cokes en hout zijn geleverd geweest op iedere aanvraag.

Om de belangen de stad te vrijwaren geschieden deze werken en leveringen slechts op schriftelijke bestelling van den d.d. secretaris der gemeente, en bij vluchteling heeft getekend voor de kwijting. De grootste haast wordt aan de dag gelegd om den nood dezer ongelukkigen te lenigen, en met voldoening is vastgesteld dat allen over de handelswijze der stad zeer tevreden zijn."

Zij mochten van geluk spreken. Er waren inderdaad heel veel gezinnen uit deze omgeving die bij de beschieting van Mechelen in 1914 naar Engeland gevlucht waren. Hun huizen waren leeg blijven staan.

Organisatorisch was het voor een grote stad gemakkelijker om gezinnen op te vangen. Het aantal bewoners steeg met slechts een 2,5 %.

Op den buiten was er geen leegstand en moest beroep gedaan worden op de inwoners zelf om vluchtelingen in het gezin of in bijgebouwen op te vangen. Schuren en bijhuizen werden ingenomen. Procentueel zijn ook meer vluchtelingen naar de buitengemeentes gebracht. Wellicht was men van oordeel dat het op den buiten, bij de landbouwers en groentetelers, gemakkelijker zou zijn om werk te vinden en er zich beter te bevoorraden.

Opvang in de buitengemeentes

Nog eens ongeveer 500 personen moesten van uit het station van Mechelen verder gebracht worden naar de buitengemeentes. Zij hebben nog uren moeten wachten. Het komiteit van Mechelen ving ze op met wat eten en een tas koffie gaf verzorging war noig. Ze werden dan ingedeeld naar de gemeente van bestemming.

Het is ook moeilijk te achterhalen hoeveel personen juist door de gemeentes werden opgenomen of van waar ze kwamen. Een juist inzicht is er niet omdat uit de geraadpleegde archieven maar flarden vrijkomen. Uit de briefwisseling halen we wel dat er vluchtelingen gingen naar Rijmenam, O.L.V. -Waver, Bonheiden en Keerbergen. Zeker ook heeft Hombeek, Leest en Heffen vluchtelingen opgenomen en de meesten van hen kwamen van de westkant van Moorslede, de toenmalige wijken Koekuithoek en Vierkavenhoek maar ook uit Beitem.

De bestuurders van Heffen hadden de opdracht gekregen hun 52 vluchtelingen in Mechelen te gaan ophalen. Dat zal ook wel het geval geweest zijn voor de gemeentebestuurders van de Noordelijke gemeentes. Hoe ze er naartoe gereis zijn is niet duidelijk. Vermoedelijk werden paarden en gespan ingezet. Naar Bonheiden was er een tram. De vluchtelingen naar Hombeek en Leest zijn met de trein doorgereisd tot Hombeek station.

Franz De Maeyer, wiens vader stationschef op het Heike was, meldde in zijn oorlogsdagboek:

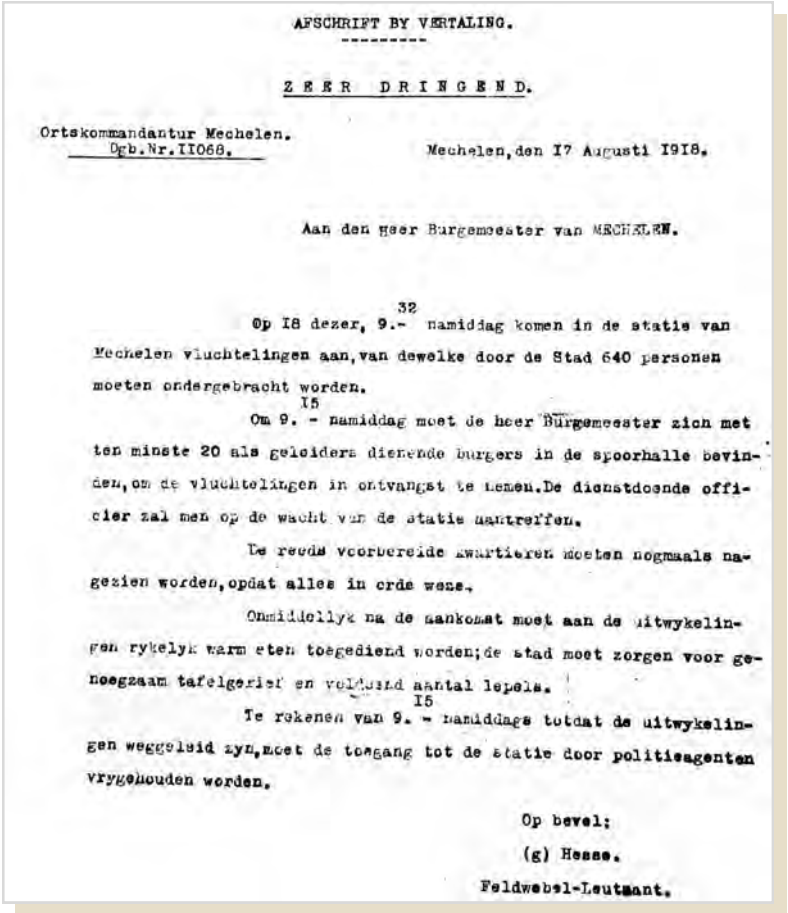
"Zondag 5 augustus zijn te Mechelen vluchtelingen van Moorslede aanbeland. Ze komen de volgende dag rond twee uur 's nachts in Hombeek toe".

Bij deze eerste partij zijn er in Hombeek 86 personen toegekomen. Ze zullen wel doodmoe geweest zijn. Midden in de nacht werden ze naar *"het patronaat"* begeleid om daar de nacht verder door te brengen. 's Anderendaags werden ze begeleid naar diverse woonplaatsen, in leegstaande huizen of schuren, of bij burgers.

In Leest zijn die nacht ook vluchtelingen aangekomen. Hoe ze werden opgevangen is niet bekend maar ze hebben er later ook bij boeren gelogeerd of in leegstaande gebouwen. De voedselcomité van Leest maar ook van de andere gemeentes werd ingeschakeld om hulp te bieden. Ze rapporteerden

Aldus vernamen we dat in Leest om halfdrie in de nacht van 4 op 5 augustus 17 gezinnen uit Moorslede werden opgevangen of een totaal van 79 vluchtelingen. Die dag kreeg ieder persoon een brood van één kilo. Ook op dinsdag en vrijdag daarop kregen ze weer een brood. Er werd ook soep gemaakt voor hen en voor de behoeftige dorpsgenoten. In Hombeek ving het komiteit 25 gezinnen op of een totaal van 86 vluchtelingen. In Heffen waren dat 13 gezinnen of een totaal van 52 vluchtelingen. Van hen waren 39 personen ouder dan 16 jaar, 8 tussen 10 en 16 jaar en 5 kinderen onder de10 jaar. Ze kwamen nog zondag in de late avond aan en werden eerst een paar dagen in schoollokalen ondergebracht. Daarna verhuisden ze naar vrijstaande gebouwen of naar kamers bij burgers.

Alles bij mekaar zouden die dagen dus 217 mensen opgevangen zijn in de drie landelijke gemeentes van Mechelen-Zuid. Dat is behoorlijk veel in vergelijking met het aantal vluchtelingen die in Mechelen onderdak kregen. Later zijner er nog bijgekomen. Dat waren meestal jonge mannen. Hadden de Duitsers hen eerst nog gevorderd ? Het is bekend dat ze plaatselijke werkkrachten verplicht te werk gesteld hebben onder meer voor het oprichten van barakken toen ze bij de aanval op Passendale uit hun stellingen verdreven werden.

AFSCHRIFT BY VERTALING.

ZEER DRINGEND.

Ortskommandantur Mechelen.
Ogb.Nr.II068. Mechelen, den I7 Augusti I9I8.

Aan den Heer Burgemeester van MECHELEN.

Op I8 dezer, 9.32 namiddag komen in de statie van Mechelen vluchtelingen aan, van dewelke door de Stad 640 personen moeten ondergebracht worden.

Om 6.15 namiddag moet de heer Burgemeester zich met ten minste 20 als geleiders dienende burgers in de spoorhalle bevinden, om de vluchtelingen in ontvangst te nemen. De dienstdoende officier zal men op de wacht van de statie aantreffen.

De reeds voorbereide kwartieren moeten nogmaals nagezien worden, opdat alles in orde wezen.

Onmiddellijk na de aankomst moet aan de uitwykelingen rykelyk warm eten toegediend worden; de stad moet zorgen voor genoegzaam tafelgerief en voldoend aantal lepels.

Te rekenen van 9.15 namiddags totdat de uitwykelingen weggeleid zyn, moet de toegang tot de statie door politieagenten vrygehouden worden.

Op bevel:
(g) Hesse.
Feldwebel-Leutnant.

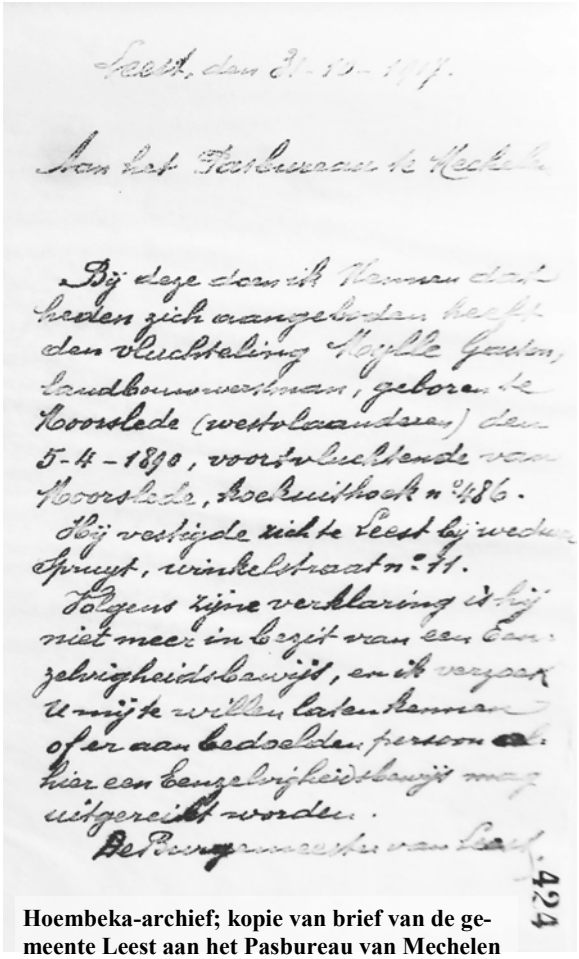
Op 18 dezer, 9.32 uur namiddag komen in de statie van Mechelen vluchtelingen aan, van dewelke door de stad 640 personen moeten ondergebracht worden. Om 6.15 uur namiddag moet de heer burgemeester zich met tenminste 20 als geleiders dienende burgers in de spoorhalle bevinden om de vluchtelingen ontvangst te lenen. De dienstdoende officier zal men op de wacht van de statie aantreffen. De reeds voorbereide kwartieren moeten nogmaals nagezien worden, opdat alles in orde is. Onmiddellijk na de aankomst moet aan de uitwijkelingen rijkelijk warm eten toegediend worden; de stad moet zorgen voor genoegzaam tafelgerief en voldoende aantal lepels. Te rekenen van 6.15 uur namiddags totdat de uitwijkelingen weggeleid zijn, moet de toegang tot de statie door politieagenten vrijgehouden worden.
(getekend: Op bevel, Hesse, Feldwebel-Leutnant)

* **ARA Beveren-Waas, A2, Nationaal Hulp- en Voedingskomiteit.** ***Briefwisseling met de lokale komiteiten. (Geert Clerbout)***

Bij dit tweede contingent vluchtelingen dat op 18 augustus 1917 nog in Mechelen is toegekomen, is het niet zeker uit welke West-Vlaamse regio ze kwamen. Het is onzeker of ze allen in de stad zelf werden ondergebracht.

In oktober 1917, toen het hevigst gevochten werd rond Passendale, zijn nog vluchtelingen toegekomen. Hombeek heeft op 10 oktober nog 19 mannen bij opgenomen.

Een merkwaardig en apart geval is dit van Gaston Mylle (°Moorslede 1890) *. Als 27-jarige was hij met een volgeladen kruiwagen op 31 oktober te voet van Moorslede naar Leest gestapt. Daar voegde hij zich bij de familie Masschelein. Na de oorlog, in 1922, zou hij een dochter uit dit gezin, Felicie Masschelein (°Moorslede 1897) huwen. In een brievenbundel van de gemeente Leest vonden we een brief dd. 31.10.1917, aan het "*Pasbureau te Mechelen*" om een pas op te maken voor Gaston Mylle uit Koekuithoek die nu bij de familie Spruyt in de Winkelstraat woonde.

Hoembeka-archief; kopie van brief van de gemeente Leest aan het Pasbureau van Mechelen

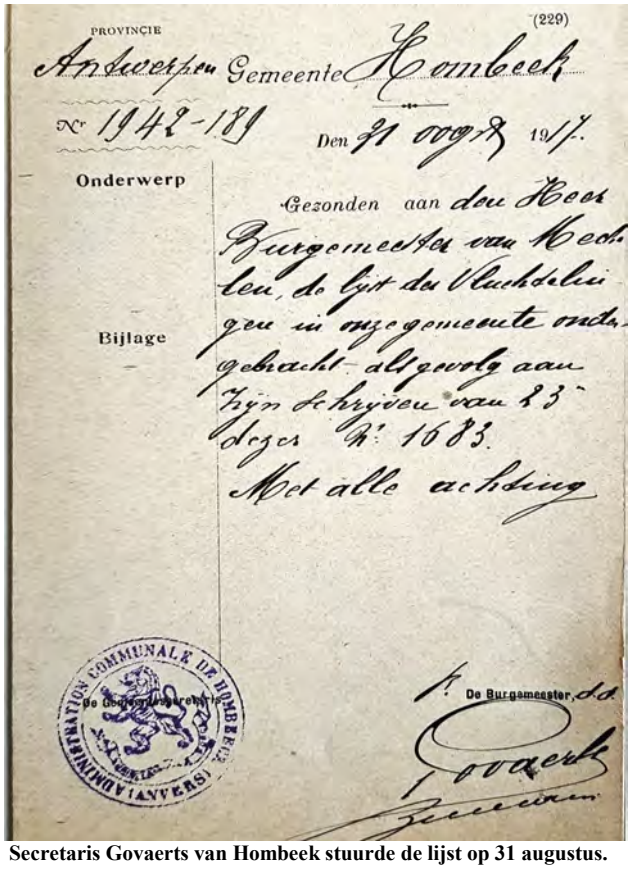
* Paul Snoeck deed uitgebreid onderzoek naar de familie Masschelein in Leest. Hij schreef hierover in een familieboek; *"WO1, Vluchtelingen te Leest en Hombeek"*. Roger van Hoof trok dit verhaal na en vulde het nog aan. Hij publiceerde het op het net onder "*blog.seniorennet.be/kroniekenvanleest"*.

Kaiserlichen Deutschen Meldeamt

Zo heette het. De Duitse ambtenarij waar alle personen geregistreerd moesten zijn. Iedere provincie had zijn *Meldeamt.* Het ***Meldeamt Mechelen*** hield een bevolkingsregister voor inwoners van het arrondissement Mechelen. Alle meldingen liepen van de gemeentes via de Kommandantur van Mechelen naar het *Meldeamt*. Het was vooral de *Kreischef* die wilde weten hoeveel werkkrachten tussen 17 en 40 jaar beschikbaar waren, vooral cruciaal voor tewerkstelling in Duitsland.

De volksverhuizing van eind 1917 van West-Vlaanderen naar het binnenland schiep verwarring. Het *Meldeamt* raakte de tel kwijt. Daarom spaarde men geen moeite om te weten waar die ettelijke duizenden West-Vlamingen te recht gekomen waren.

Een hele boel correspondentie is daarover op gang gekomen. Al bij het eerste transport naar Mechelen * schreef majoor Mann aan de burgemeester *"dat een lijst moet opgesteld worden van alle vluchtelingen, mannen en vrouwen, Belgen en Fransen, met opgave van de mannen die werkbekwaam zijn*". Er werd zelfs een voorbeeldtabel bijgevoegd hoe de lijst van de vluchtelingen er moest uitzien. Op 8 augustus, de vooropgestelde einddatum, stuurde Mechelen zijn lijst in. De secretarissen van de gemeentes rond Mechelen waren minder gehaast of ontbrak de ijver, of was het onwil?. Eind augustus verplichtte het Mechels *Kommandantur* de dienstdoende burgemeester Hertsens een geijkte brief te sturen naar alle gemeentes die vluchtelingen hadden opgenomen.

Secretaris Govaerts van Hombeek stuurde de lijst op 31 augustus.

Deze aanmaning had succes. Heffen stuurde eerst zijn lijst, dan Leest en Hombeek, maar ook Rijmenam.

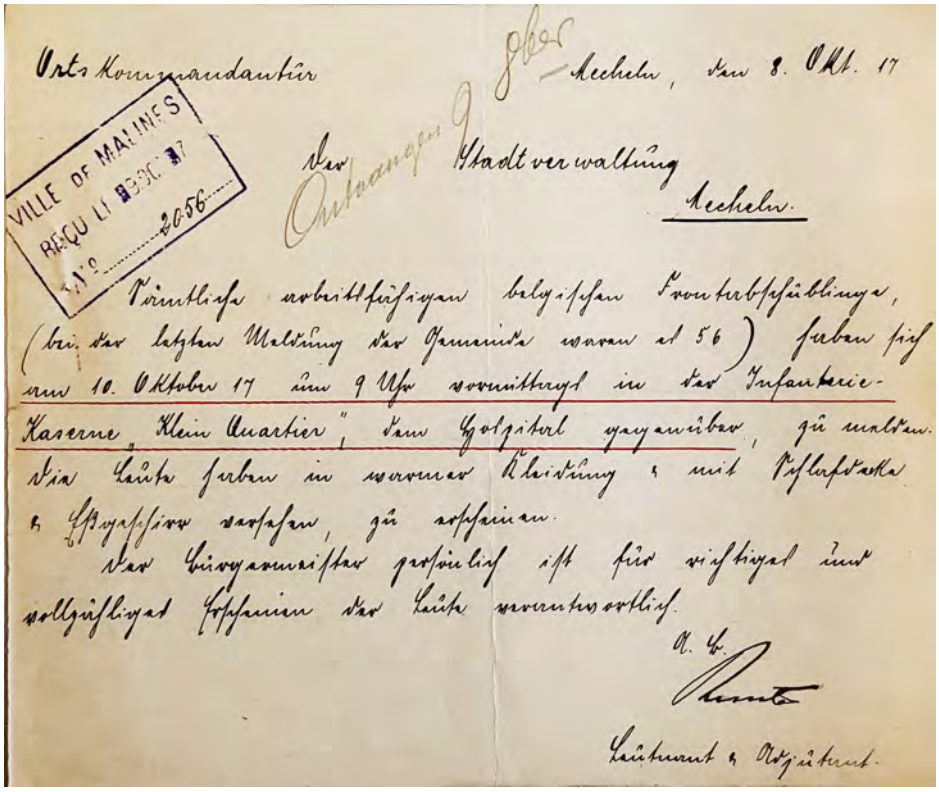
* **SAM, stadssecretarie, bundel 536, *"1914-1918 Vluchtelingen"*.**

Hiermee was de kous niet af. Eind september kwam de aap uit de mouw en wilde de *Kreischef* een nieuwe lijst van de vluchtelingen. Daarop moesten alle mannen tussen 18 en 40 jaar die werkbekwaam waren speciaal gemerkt worden. Er werden er 56 afgevinkt op de Mechelse lijst.

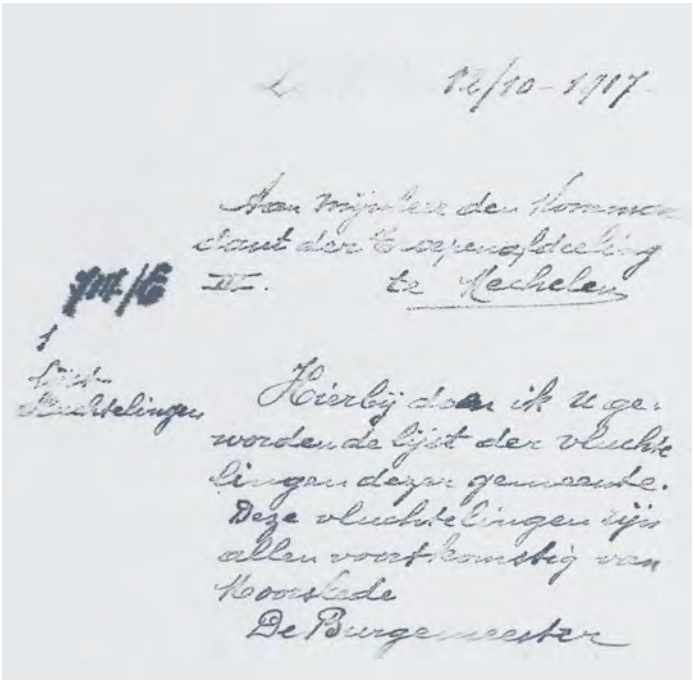
Maandag 8 oktober kwam dan het bevel dat de burgemeesters de betrokken vluchtelingen moesten oproepen om op woensdag 10 oktober zich aan te bieden om 9 uur 's morgens met eet- en slaapgerief in de infanteriekazerne "Klein Kwartier" in Mechelen. Van één vluchteling uit Leest is geweten dat hij naar Duitsland is gaan werken. Het wordt vermoed dat het vrijwillig was en geen verplichte tewerkstelling.

Wellicht viel de opkomst tegen. De bevelhebber van het Derde Infanterie Landsturmbataljon schoot daarop uit zijn krammen. In zijn zoveelste bevelschrift aan de burgemeesters luidde het nu als volgt:

"Bis zum 13 Oktober 1917 haben Sie Listen von den Abschüblingen aus Westflandern in zweifacher Ausfertigung nach beifolgendem Muster aufzufertigen. Die Listen sind alphabetisch geordnet, getrennt nach Ortschaften, aus denen die Abschüblinge stammen, fertigzustellen. Veränderungen duch Zu- oder Weggang, Todesfall, Geburt, etc., sind laufend zu erhalten".

Ortskommandantür Mecheln, den 8 Okt. '17
Der Stadtverwaltüng Mechelen, Samtliche atbeitsferigen belgischen Frontabschüblinge (bei der letsten Meldung von Januarius waren es 56) haben sich am 10 Oktober 17 am 9 Uhr vormittags in der Infanterie Kaserne "Klein Quartier", dem Hospital gegenüber, zu melden. Die Leute haben in wermer Kleidung und mit Schlafdecke und Essgeschirr vorsehen zü verscheinen. Der Bürgemaister persönlich ist für richtigen und volgultigen Verscheinen der Leuter verantwortlich. A.B (Auf Befehl) Runte Leutnant ubd Adjudant

De burgemeester van Leest stuurde nog een lijst op 12 oktober.

GECOMPLICEERDE SCHERPSTELLING

Hoewel zo vaak bevestigd is dat meerder keren de vluchtelingen werden geregistreerd, lukte het (nog) niet deze lijsten terug te vinden. Op de bevolkingsboeken werden ze niet ingeschreven, ook niet bij "Inkomst" of bij "Vertrek". De parochie registreerde wel geboorten, huwelijken en begravingen. Ook zijn de vluchtelingen bekend die in 1918 gevormd werden. Tenslotte zijn er nog de inschrijvingen in de scholen. Het komiteit van Mechelen noteerde wie bijkomende hulp kreeg of aan wiens woning herstellingen gebeurden.

Met deze onvolledige gegevens moeten we ons tevreden stellen om te achterhalen wie ze waren en waar ze juist woonden.

WIE WAREN ZE ?

Welke gezinnen naar hier overgebracht zijn is moeilijk op naam na te gaan. We weten wel hoeveel. In de verslagen van het komiteit spreekt men van 25 gezinnen in Hombeek, 17 in Leest en 13 in Heffen. Over hun huisvesting is men zeer summier. Voor Hombeek spreekt men van opvang "*In leegstaande huizen en enige gezinnen bijeen",* voor Leest is dan *"gedeeltelijk in leegstaande huizen en bij landbouwers*" en voor Heffen *"gehuisvest in ledigstaande huizen en één persoon bij een burger"*.

Uit indirecte informatie kunnen we de verblijfplaatsen van enkele gezinnen deduceren. Zo woonde het gezin van Karel Van Doorne zeer waarschijnlijk in de Kattestraat. Dat lijden we af uit het feit dat de familie in Moorslede nu nog foto's uit Hombeek van hun kinderen en van bewoners uit de Kattestraat in bezit hebben. Het gezin van Paul Demaiter – Van Neste woonde met de zes kinderen vermoedelijk in de Bankstraat (nu Oude Bankstraat) bij het gezin De Mesmaecker – Van Der Zeyp. Dat lijden we af omdat deze familieleden het peter- en meterschap hadden van kinderen in Hombeek geboren. Idem uit dezelfde redenen kan vermoed worden dat het gezin Achilles Eeckaute – Mortier bij de weduwe De Smet – Willems woonde in de toenmalige Statiestraat (nu Frans Reyniersstraat). Victor Van Beneden (1907) vertelde dat hij speelkameraden had van zijn leeftijd die vluchtelingen waren. Victor woonde destijds bij zijn ouders in de herberg "De Reisduif" of algemeen bekend onder "de café van Nicola" (laatste Leona "van Den Beek"). Ze hadden achteraan een stal met schuur. Toen er begin 1900 veel woningtekort was werd een deel ervan tot vier kleine woningen omgebouwd. Daarin hadden nog werklieden die aan de verlegging van de Zenne werkten, verbleven. In deze huisjes zouden een paar gezinnen met kinderen ondergebracht geweest zijn. We weten niet welke gezinnen. Later heeft Victor zelf de huizen omgebouwd tot zijn woning in de toenmalige Beekstraat (nu Leibeekstraat). Op die plaats staat nu een appartementsgebouw.

In Leest woonde het gezin Masschelein – Van Biervliet in de Winkelstraat 11 bij de weduwe Spruyt. Ook het gezin Van Neste woonde in de Winkelstraat 7. Anderzijds woonden in de Tiendeschuurstraat het gezin Bruno Sioen – Sieuw en het gezin Rosseel.

GEZINNEN IN HOMBEEK

Het gezin Bruno Bonte gehuwd met N. met de kinderen
Augusta Bonte (°M. 3.2.1903)
Achilles Bonte (°M. 15.3.1904)
Odielle Bonte (°M. 23.10.1905)
Cyriel Bonte (°M. 14.3.1907)
Benjamin Bonte(°Moorslede 13 12 1910)

De gezinnen Cardoen uit Beythem, Rumbeke 38
Emiel Cardoen (°23.6.1892) en Martha Cardoen (°22.5.1894)

Het gezin Alidor Cardoen (°1902) uit Koeckuyt, Moorslede 468
vader van Nestorina Cardoen (°Moorslede 1908)

Het gezin Albriek Cardoen en Magdalena Van Doorne
Gehuwd te Rumbeke. Ze kregen in Hombeek 2 kinderen:
Maria Pauline Cardoen (°24.1.1918), overleed op 26.2. 1918
Hendrik Marcel Cardoen (°13 april 1919)
getuigen; Henry Derck, Pharailde Cardoen, Henri Tanghe, Maria Van Doorne.

Maria Cardoen kwam hier aan met haar pas geboren zoontje Jules Cardoen (°Moorslede 25.6.1917) maar hier op 13.12.1917 is overleden.

De familie De Wilde uit Vierkavenhoek, Moorslede
August De Wilde (°15.2.1848),
Maria De Wilde (°2.2.1866)
Martha De Wilde (°2.2.1893)
Magdalena De Wilde (°30.11.1898)
Jules De Wilde (°6.11.1898)

Het gezin Peter Paul Demaiter en Maria Ludovica Van Neste
Ze woonden vermoedelijk in de Bankstraat bij De Mesmaecker- Van Der Zeyp. De twee jongste kinderen zijn in Hombeek geboren maar Lena overleed na 8 maand. Leonie De Mesmaecker en Gust Van Der Zeyp van Hombeek waren doopheffers.
ouders van:
Michel Demaiter (°Moorslede 29.8.1903)
Maurice Demaiter (°Moorslede 29.5.1906)
Julien Demaiter (°Moorslede 17.10.1907)
Valere Demaiter (°Moorslede 5.12.1909)
Magdalena Demaiter (°Hombeek 4.5.1918, † H 1.3. 1919)
Maria Louisa (°Hombeek 26.5.1919)

Henri Derck (°14.7.1890) uit Koeckuyt, Moorslede

Het gezin Achilles Eeckaute en Amata Adolfina Mortier
De man is uit Nazareth en de vrouw uit Kruishoutem. Ze waren gehuwd in Petegem, Deinze. Wellicht woonden ze in de toenmalige Statiestraat bij de weduwe Amelie De Smet-Willems. Frans Verhasselt en Amelie Willems zijn doopheffers.
Hun zoon Romain Adolf Eeckaute is in Hombeek geboren op 15 november 1918) Romain zou in 1941 huwen met Magdalena Lucia Verstraete in Ste Marie la Salette in Orlando, Candada.

De familie Lammens
Rosalie Lammens (°1.11.1845), Koeckuyt,Moorslede 468
Louis Lammens (°2.4.1838), Koeckuyt, Moorslede 468
Jules Lammers (°10.7.1873), Koeckuyt, Moorslede 493

Het gezin Lievens
Flor Lievens (°29.8.1869), Koeckuyt, Moorslede 493

Het gezin Gustaaf Lievens gehuwd met N., Koeckuyt, Moorslede 468
ouders van:
Leo Lievens (°Moorslede 10.4.1903)
Valere Lievens (°Moorslede 24.6.1904)

Communie en/of vormsel in Hombeek

Henri Lin (°8.1.1888) en **Martha Lin** (°20.9.1893), Vierkavenhoek Moorslede 149

Het gezin Richard Alfons Marescau gehuwd met N.
ouders van:
Camiel Cyriel Marescau (° Moorslede 22.10.1905)
Henri Jozef Marescau (° Moorslede 23.12.1908)

Het gezin Camiel Theophiel Samoy en Maria Elise Van Damme
Gehuwd in Rumbeke en ouders van:
Albert Samoy in Hombeek geboren (°6.4. 1918)
(doopheffers; Henri Mesiaan / Elisabeth Chistiaens)

Ernest Schoutteten gehuwd met N.
ouders van:
Paul Schooutteten (°Ledegem 8.12.1907)
Omer Schoutteten (°Ledegem 19.3.1909)
Vital Schoutteten (°Ledegem 15.4.1910)
Roger Schoutteten (°Moorsmlede 19.9.1912)

Cyriel Serruys (°13.4.1863), Vierkavenhoek, Moorslede 148

Het gezin Hendrik Simpelaere gehuwd met N.
Ouders van:
Julia Simpelare (°Moorslede 2.7.1902)
Maurice Simpelaere (°Moorslede 10.7.1904)
Michel (Marcel?) Simpelaere (°Moorslede 21.7.1906)
Magdalena Simpelaere (°Moorslede 4.4.1908)

Elisa Virsch Sioen (°12.12.1873) en **René Sioen** (°13.4.1882), Koeckuyt, Moorslede 468

Het gezin Gulliemus Sioen en Palmyre Falvie Couckuyt
Ze was van Gullegem en gehuwd in Slijperscappelle, Moorslede)
ouders van Paula Sioen, in Hombeek geboren (°3.6.1918)
(doopheffers: Bruno Sioen en Leona Sioen)
Paula is in Gullegem gehuwd met André Vlamynck van Marcke.

Van Damme Leon (°10.4.1838), Koeckuyt, Moorslede 213

Van de Kendelaere Pieter (°4.1.1895), Vierkavenhoek, Moorslede 386
Van de Kendelaere Magda (°13.11.1899), Koeckuyt, Moorslede 386

Het gezin Peter Van de Kendelaere en Zulma Magd.Van Geenberghe
Ze waren in Beitem gehuwd
ouders van Ivonne Suzanne Van de Kendelaere, (° Homb. 23.10. 1917)
(doopheffers: Julien Van de Kendelaere en Pharailde Calewaert)
Ze is in 1941 gehuwd in Moorslede met R. Schelpe.

Het gezin Theophiel Van de Kendelaere gehuwd met N.
Ouders van:
Alfons Van de Kendelaere (°M.28.2.1896)
Augusta Van de Kendelaere (°M. 29.10.1902)
Elisabeth Van de Kendelaere (°M. 10.6.1904)
August Van de Kendelaere (°M. 14.1.1908)

Het gezin Karel Van Doorne gehuwd met N.
Ouders van:
Martina Van Doorne (°M. 24.10.1902)
Oscar Van Doorne (°M. 29.11.1905)
Estelle (foto)
Dit gezin woonde vermoedelijk in de Kattestraat (foto's)

Het gezin August Van Gemderberghe gehuwd met N.
Uit Koeckuyt, Moorslede 387
Ouders van:
Juul Van Gemberghe (°21.11.1902)
Ph Van Gemderberghe (° 21.3.1864) (vermoedelijk vader van de man)
Elisa Van Gemderberghe (°8.8.1888) (vermoedelijk zuster van de man)

Frans Alois Van Neste, weduwnaar van M.L. De Smet (°Moorslede 25.3.1839, † Hombeek 18.8. 1917)

Het gezin Camiel Hector Verholle en Emilia Alida Verbeke (°16.9.1889)
Uit Koeckuyt, Moorslede 334. Gehuwd te Rumbeke
ouders van:
Achiel Hector Verholle, in Hombeek geboren op 21 oktober 1918) (ss: Jan Verbeke / Elb. Verholle)
Achiel trouwde in 1942 in Moorslede met Ivonne Seys.

Droefenis

Voor de 78-jarige Frans Alois Van Neste, weduwnaar van Louisa De Smet, was de vlucht te zwaar geweest. Tien dagen na de aankomst overleed hij op 15 augustus 1917. Hij werd in Hombeek begraven. Andere familieleden Van Neste woonden in de Tiendeschuurstraat in Leest.

Maria Cardoen, ongehuwde moeder was met haar zoontje van twee maand, Jules Cardoen, aangekomen. In december 1917 stief het jongetje, amper 6 maanden oud.

Ook de 21-jarige Helena Sioen, (1896) was ongehuwd maar zeven maanden zwanger toen ze in Leest aankwam. Haar dochtertje, Julia Sioen werd er op 27 oktober 1917 geboren maar overleed in januari 1918 reeds.

Blijdschap

Tijdens hun ballingschap in Hombeek zijn er zeven kindjes geboren, van wie twee in Hombeek overleden zijn:
Suzanna V.D. Kendelaere (°23 oktober 1917)
M. Paula Cardoen (°24.1.1918, † 26.2.1918)
Albert samoy (°6 april 1918)
Magdalena Demaiter (°4 mei 1915 , † 1819)
Paula Elisabeth Sioen (°3 juni 1918)
Achilles Hector Verholle (°20 oktober 1918)
Romain Adolf Eeckaute (°15 november 1918)
Hendrik Marcel Cardoen (°13 april 1919)
Antonia Leonie Demaiter (°24 mei 1919)

Verenigd

In Hombeek huwde nog tijdens de oorlog (24.8.1918) **Louisa Dewin** (1897) , dochter van "de Siuere" uit het dorp met de vluchteling **Emiel Arthur Verhaeghe** (1894), gehuisvest op de Hombeekse steenweg. Hun zoontje Karel-Louis Verhaeghe werd in Hombeek geboren op 27.1.1919.

In Leest huwde Renaat Vanwildermeersch, (1897) met Flavia Sioen, (1897); Hij was de zoon van Philippe Vanwildermeersch en Mathilde Depoorter die in Heffen onderkomen gevonden hadden.

SCHOOL LOPEN IN EEN NIEUWE OMGEVING

Het zal wel aanpassen geweest zijn. Nog datzelfde schooljaar 1917-1918 werden jongens en meisjes opgeschreven in beide scholen.

Leerlingen van de jongensschool

Achiel Cyriel **Bonte (°19**04), zoon van Bruno , Moorslede
Odiel **Bonte** (°1904) zoon van Bruno , Moorslede
Cyriel Kamiel **Bonte**(°1907) zoon van Bruno , Moorslede
Benjamin **Bonte**(°1910) zoon van Bruno , Moorslede
Paul Jozef **Schoutteten** (°1907) zoon van Ernest van Ledegem
Omer **Schoutteten** (°1909) zoon van Ernest van Ledegem
Vital **Schoutteten** (°1910) zoon van Ernest van Ledegem
Camiel Cyriel **Maresceau** (°1905) zoon van Rich. Alfons , Moorslede
Henri Jozef **Maresceau** (°1908) zoon van Rich. Alfons , Moorslede
Maurice **Simpelaere**(°1904) zoon van Hendrik , Moorslede
Marcel Ernest **Simpelaere**(°1907) zoon van Hendrik , Moorslede
Oscar **Vandoorn** (°1905) zoon van Karel , Moorslede
Jules **Vangeenberghe** (°1902) zoon van, August Moorslede
Valère **Lievens** (°1903) zoon van Gustaaf , Moorslede
Maurice **Demaiter** (°1906) zoon van Petrus , Moorslede
Julien **Demaiter** (°1907) zoon van Petrus , Moorslede
Valère **Demaiter** (°1909) zoon van Petrus , Moorslede
August **Vandenkendelaere** (°1908) zoon van Theophiel, Moorslede

1ste rij van L/R:

(1) Cuypers, (2) Victor Van Muylder, (3) vluchteling, (4) vluchteling, (5) Jozef Boey, (6), (7) Jef Van Rompay, (8) J;Bt; Spruyt, (9) Jan Van Doren, (10) Jan Bt. Fierens

2de rij:

(1), (2) Ant. Alf. Sijmons, (3) J;Fr; De Hoef, (4) Frans Nuytkens, (5) Alfons Willems, (6), (7) August Keuleers, (8) Jef Teughels, (9) Brusselmans

3de rij:

(1), (2) Frans Christiaens, (3) vluchteling, (4) Emiel Dietens, (5) vluchteling, (6) Jef Verbergt, (7) Em. Van Kerckhoven (8) Van den Brande, (9) Frans De Bondt, (10) Paul Victor De Smet

4de rij (geknield):

(1) Albert Van Vlierberghe, (2), (3) Louis Andries, (4) Louis Diddens, (5) A. Nieuweling, (6) Frans Lauwens, (7) J.Fr. Jacobs (8) Louis Potums, (9) Edward Van Beveren, (10) Ernest De Win

5de rij (op de grond zittend):

(1) K. Dietens, (2) August Solie, (3) J. Goovaerts, (4) Fr.Slachmuylders

1ste rij van L/R:

(1) vluchteling, (2) Victor Verbist, (3) (De Win (Plein), (4) Van Crombrugen, (5) Van den Boeynants, (6) Simpelaere, vluchteling Moorslede, (7) Frans Ceuppens, (8) Henri Vos, (9) P. Verbist (Zwaantje)

2de rij:

(1) Andries (Pikkerie), (2) Frans Reydams, (3) Armand Jacobs, (4) De Smedt (Plein), (5) Simpelaere, vluchteling, (6) K. Moens (Boskant), (7) De Hoef, (8) Jef Vekemans, (9) René De Mol

3de rij:

(1) Constant Verbergt, (2) Gust De Mesmaecker, (3) Emiel Baetens, (4) Em. Van der Haegen, (5) Leemans (Pikkerie), (6) Puttemans, (7), vluchteling (8) vluchteling, (9) Henri De Neys, (10) Jan De Neys & meester De Rooster

4de rij:

(1) Frans Willems, (2) Victor Van Beneden, (3) Maurice Desmaiter, vluchteling, (4) Beterhams (Dries), (5) De Win (Dorp), (6) Alfons Mertens, (7) Medard Lauwers, (8) Henri Callaerts, (9), (10) Wannes Phlips (Zwaantje)

5de rij (geknield):

(1) Suske Verhoeven (Boskant), (2) Ferd. Meysmans, (3) Edw. Geets (Klein-Gent) (4) Cyriel Muyldermans, (5) De Smedt (Plein), (6) Edmond Phlips, (7) Leonard Lauwers, (8) Ph. Verbergt (Plein), (9) Theo Geerts, (10) Frans Soli (Heike)

6de rij (op de grond zittend):

(1) Van Vlierberghe (Bosk.), (2) Spruyt (Heike), (3) Eug. Van den Eynde, (4) Van Beveren, (5) Callaerts, (6) Miel Van Beveren, (7) Jules De Nijs, (8) Henri Reydams, (9) Fr. Callaerts, (10) L. Pepermans (Dries), (11) Emiel Van Doren

GEZINNEN IN LEEST

Van Leest en Heffen is de namenlijst zeer fragmentaris.

Het gezin Christiaens (ouders niet bekend)
Blanche Christiaens,
Georges Christiaens,
Walter Christiaens,

Het gezin Lattrez (ouders niet bekend)
Maria Lattrez
Sylvia Lattrez

Het gezin (Jules) Loyson x N.?
Germaine Loyson,
Martha Loyson,
Marcel Loyson,

Het gezin Clement Masschelein en Eulalie Van Biervliet
met 5 van de 7 kinderen :
Valerie Masschelein, (1895),
Martha Masschelein, (1899),
Germaine Masschelein, (1901),
Lucien Masschelein (1905),
Augusta Masschelein, (1909).
Ze kregen een onderkomen bij de weduwe Spruyt in de Winkelstraat 11.
Gaston Mylle uit Moorslede is op 31 oktober 1917 bij dit gezin gaan inwonen. Hij huwde na de oorlog dochter Félicie (1897), die niet te Leest verbleef zoals ook haar broer, Hector Macchelein(1896), soldaat aan de IJzer.

Elodie Rosseel
uit Dadizele, verbleef in de Tiendeschuurstraat.

Het gezin (gezinnen) Sioen,
vermoedelijk ondergebracht in de Tiendeschuurstraat.
Bruno Sioen en **Fharilde Sieuw**, ouders van
Flavia Sioen, (°Moorslede 1897)
Flavia huwde in Leest met Renaat Vanwildermeersch, (1897), vluchteling in Heffen.
Helena Sioen, (°Moorslede 3 juni 1896),
Helena beviel in Leest van een dochtertje
Julia Sioen, (°27 oktober 1917) , dat echter drie maanden nadien is overleden († Leest 14 januari 1918)
(getuigen bij de geboorte: Leona Loyson en Jules Sioen)

Leon Sioen uit Moorslede, de Tiendeschuurstraat.
Vertrok vrijwillig naar Duitsland.
Martha Sioen,
Jules Sioen,

Het gezin Cyriel Van Neste en Flavia Messiaan
verbleef vermoedelijk in de Winkelstraat nr. 7.
Augusta Van Neste,
Adriana Van Neste,
Maria Van Neste,

Het gezin Van Dam (ouders niet bekend)
Melanie Van Dam,

Het gezin Van Peteghem (ouders niet bekend)
Palmyra Van Peteghem,
Alegdis Van Peteghem,
Maria Van Peteghem,

Communie en/of vormsel in Leest

DE FAMILIE MASSCHELEIN IN LEEST

Foto in 1916 genomen door een Duits soldaat in het bezette Moorslede: Clement Masschelein en zijn oudste dochter Valerie later kloosterzuster zou worden. © P. Snoeck

Bij de 17 gezinnen die in Leest een onderdak vonden was ook dit van Clement Masschelein (1859) en Eulalie Vanbiervliet (18779). Hij had zijn vrouw in Rumbeke gevonden en was daar getrouwd. Clement was vlaszwingelaar en handelaar in vlas. Hij had ook een klein boerenbedrijf en verdiende goed de kost. Dit koppel kreeg zeven kinderen; Valerie (1895), Hector (1896), Félicie (1897), Martha (1899), Germaine (1901), Lucien (1905) en Augusta (1909). Hector was soldaat aan de IJzer, Félicie werkte in Zwevegem bij de bekende familie Bekaert. Ze kwam al vluchtende in Aalst terecht.

Foto van het gezin Clement Masschelein in Leest genomen. Staande (LnR), Valerie, Gaston Mylle, Martha en Germaine. Vooraan Augusta, vader Clement, moeder Eulalie en Lucien. (© P. Snoeck)

We mogen niet klagen

Uit een brief van Valerie die ze in de winter van 1918 schreef naar Petrus Masschelein, de broer van vader vernemen we dat de familie het goed had in Leest.

Ze schreef: "*Nu, lieve nonkel, voor het moment gaat alles goed en klagen mogen wij niet doen want in eten en drinken hebben wij nog niet tekort gekregen. Geld verdienen doen wij niet maar de geheele familie leeft voor een goedkope prijs, voor ons werk dat we doen. 't Is te zeggen dat wij goed toekomen".*

Valerie haalde ook aan hoe triestig het was geweest toen ze moesten vluchten; "*Als wij den 5 augustus 1917,ook moesten vertrekken, hebben wij de koeien moeten inleveren. Dat jong veertje dat voor de tweede maal gekalfd had, hebben zij betaald aan 1,25 de kilo. De andere staat nog op de rekening van die 'Schone Jan' (den Duitsch). De hennen hebben wij ook moeten inleveren. Het varken hadden wij ongemeld dood gedaan en gedolven. Nonkel heeft het uitgehaald en mede gedaan.*

Valerie is na de wapenstilstand te voet naar Moorslede gegaan. Ze zag de verwoesting. Het huis was tot de grond platgebrand en de akkers waren omwoeld met kraters. Nu al terugkeren naar Moorslede was zinloos, vond ze. Ze zouden er nergens terecht kunnen en niets nuttigs kunnen verrichten. Daarom was het beter nog enkele maanden in Leest te blijven tot het voorjaar.

Grote kermis met Sint-Niklaas in Leest

Ze is haar broer Hector gaan opzoeken. Hij was nog in dienst maar kon wat bijverdienen in zijn vrije tijd. Ze vond hem terug bij Poperinge bij de dorsmachine. Ze zijn hun zus Félicie gaan vinden in Zwevegem en samen zijn ze naar Leest gegaan. Ze schreef: *"Hier in Leest is het met Sint-Nicolaas grootte kermis en dat hebben we nu gevierd op ons best, de geheele famillie te gaar".* Bij deze gelegenheid werd een foto van het gezin gemaakt. Ze schreef:
'Nu, lieve nonkel en tante, wij hebben ons in portret laten trekken, de geheele famielle. Wij zullen u een afzenden en ge zult zien hoe zij in 4 jaar van kinderen groote menschen maken, allen gezond en om te best. Vader en moeder zij ook volop in goede gezondheid".

Foto te Leest genomen van hetzelfde gezin (foto links) maar twee jaar later en nu compleet met nu ook soldaat Hector en Félicie (boven derde en vijfde van links) (© P. Snoeck)

Niet iedereen is zo goed terecht gekomen als het gezin Masschelein bij de familie Spruyt in Leest. Voor velen was het hard om te overleven en ze moesten op weldadigheid en steun van het Komiteit rekenen. Die winter van 1918-1919 zijn de meesten nog in de vluchtoorden gebleven. In 1919 is de terugkeer op gang gekomen maar wie geen dak boven het hoofd had, probeerde langer te blijven tot 1920 en 1921 zelfs.

Bij hun vertrek uit Leest gaf moeder Spruyt nog een carbuurlamp mee aan de 10-jarig Augusta Masschelein. Dit meisje, dat ook nog in Leest school gelopen had, huwde later met Maurice Snoeck (1909) uit Assenede. Ze waren de ouders van Paul Snoeck.

In Moorslede hebben ze eerst nog in barakken gewoond maar met veel moed werd het ouderhuis toch terug opgebouwd.

Paul Snoeck bewaart nog steeds de carbuurlamp die zijn moeder van Leest had meegebracht.

Paul Snoeck

was samen met zijn schoonbroer Rik Lybeer, bestuurslid van de heemkring van Moorslede, gids op onze uitstap naar Flanders Fields.
Hij schreef meerdere werken over de vluchtelingen en daaruit hebben we dankbaar teksten aangehaald in deze bijdrage.

Leest 1917.

Een klas in de meisjesschool Bovenste rij uiterst rechts : Augusta Van Neste uit Moorlede en de derde van links een meisje uit Hongarije .

Op de tweede bovenste rij: Palmyra Van Petegem (tweede van rechts) en een ander vluchtelingetje uit Moorslede . (tweede van links)

GEZINNEN IN MECHELEN

Bij de vluchtelingen te Mechelen waren gezinnen uit de omgeving van Roeselare. Enkele uit Passendale en Moorslede en een grootste deel uit de aangrenzende gemeente Oost-Nieuwkerke. Ook uit de streek van Komen en Menen waren er opgedaagd.

In een brief van 21 februari 1918 laat de burgemeester aan de *Zivilkommissar* weten dat Mechelen dan 44.000 inwoners had en dat er 488 vluchtelingen verbleven.

SLEET AAN DE SCHOENEN

Op 16 september 1918 was de maat meer dan vol voor mijnheer Deuran, bediende op de dienst "Vluchtelingen" van het Mechelse stadhuis.

Hij sloofde zich af om het de vluchtelingen naar hun zin te maken zodat ze van Mechelen een goede indruk zouden overhouden. Hij zag niet op overuren noch op vele verplaatsingen waardoor hij veel schoenen versleet.

Zijn brief luidde als volgt:

Aan de burgemeester

Vergeef mij de stoutmoedige vrijheid zich tot Ued te wenden ten einde een gunst af te smeeken.

De dienst der vluchtelingen, op deze oogenblik zoo uitgebreid zijnde, vind ik mij verplicht vele uren buiten de diensturen daaraan te besteden ten einde de vluchtelingen onder alle opzichten te kunnen helpen en tevreden te stellen, de stelligste overtuiging daarvan is dat de vluchtelingen in 't algemeen niets dan lof spreken over de bereidwilligheid van hen die met den dienst gelast ben.

Meermalen moet ik mij verplaatsen ten einde de inkwartiering der vluchtelingen te vergemakkelijken hetgeen mij veel sleet aan de schoenen veroorzaakt.

Ik durf verhopen, geachte heer burgemeester en schepenen, daar eene vergoeding te zullen voor bekomen derwijze zal den moed en zelfopoffering jegens mij verdubbelen en het onmogelijke doen zoodanig alsdat de uitgewekenen een goede herinnering van Mechelen zullen behouden.

Uw trouwe dienaar Deuran, bediende der vluchtelingen op het stadhuis.

MECHELEN HAD 64 SCHOOLPLICHTIGE KINDEREN

Deze lijst van jongens en meisjes geeft een beeld van herkomst

(SAM; Secretarie 14-18, bundel 536)

Achiel	Misplon	(Moorslede 2.6.1912)	S-J-Berchm.str. 7
Gerardus	Muylle	(Moorslede 28.11.1906)	Brusselse stw 117
Cyriel	Azon	(O-Nieuwkerke 1910)	Brusselse stw. 104
Michel	De Meester	(O-Nieuwkerke 1.9.1910)	Brusselse stw. 94
Gerardus	De Meester	(O-Nieuwkerke 24.4.1904)	Brusselse stw. 94
Alfons	Ghekière	(O-Nieuwkerke 11.5.1906)	Korte Heistr. 45
Godelieve	Ghekière	(O-Nieuwkerke 12.6.1904)	Korte Heistr. 45
Maria	Gouvy	(O-Nieuwkerke 11.6.1906)	Belgradestraat 5
Hendrik	Gouvy	(O-Nieuwkerke 22.7.1904)	Belgradestraat 5
Robert	Stubbe	(O-Nieuwkerke 13.7.1906)	Brusselse stw. 79
Julius	Stubbe	(O-Nieuwkerke 3.2.1911)	Brusselse stw. 79
Martha	Van Coillie	(O-Nieuwkerke 28.6.1913)	Dijkstr.46
Leon	Van Doorne	(O-Nieuwkerke 18.1.1912)	Papenhofstr. 79
Gabriella	Van Lerberghe	(O-Nieuwkerke 27.5.1906)	S-J-Berchm.str. 82
Simona	Van Lerberghe	(O-Nieuwkerke 27.5.1906)	S-J-Berchm.str. 82
Maria	Vercaigne	(O-Nieuwkerke 27.5.06)	S-J-Berchm.str. 82
Mauritz	Verduyn	(O-Nieuwkerke 21.3.1912)	Hombeekstw. 25
Achiel	Verduyn	(O-Nieuwkerke 25.3.1907)	Hombeekstw. 25
Magdalena	Willaert	(O-Nieuwkerke 4.5.1907)	Pareipoelstr. 49
Magd.	Verstraete	(O-Nieuwkerke 29.6.1904)	S-J-Berchm.str. 49
Martha	Eeckhout	(Passendale 12.12.1905)	Brusselsestw. 154
Marg.	Eeckhout	(Passendale 8.11.1907)	Brusselsestw. 154
Leon	Everaert	(Passendale 15.1.1910)	Hombeekstw. 25
Leopold	Leerg	(Passendale 15.6.1907)	Hoveniestraat 69
Leon	Leerg	(Passendale 5.9.1905)	Hoveniestraat 69
Frans	Fol (	Roeselare 24.7.1909)	Leopoldstraat 13
Martha	Maes	(Roeselare 8.10.1905)	Zegestraat 115
Maria	Maes	(Roeselare 16.8.1904)	Zegestraat 115
Bertha	Maes	(Roeselare 8.10.1905)	Zegestraat 115
Juliaan	Van Coillie	(Roeselare 16.1.1911)	Dijkstr.46
Joanna	Vehelst	(Roeselare 27.9.1908)	Stuivenbergvaart 21
Kamiel	Vehelst	(Roeselare 30.5.1910)	Stuivenbergvaart 21
Godelieve	Huygebaert	(Hooglede 1.10.1909))	Brusselse stw. 71
Cyriel	Huygebaert	(Hooglede 13.4.1907)	Brusselse stw. 71
Anne	Huygebaert	(Hooglede 16.6.1905)	Brusselse stw. 71
Laura	Huygebaert	(Hooglede 8.10.1908)	Brusselse stw. 71
Kamiel	Vanhaelewijn	(Hooglede 12.4.1909)	Lierse stw 94
Michel	Vanhaelewijn	(Hooglede 7.2.1911)	Lierse stw 94
Kamiel	Van Doorne	(Staden 12.2.1907)	Papenhofstr. 79
Magdalena	Samijn	(Langemark 10.7.1907)	Brusselse stw. 78
Solange	Accou	(Komen 11.4.1910)	Korte Heistr. 37
Andreas	Accou	(Komen 2.4.1911)	Korte Heistr.37
Raymonde	Denijs	(Komen 24.2.1911)	Korte Heistr. 35
Robert	Veschoore	(Komen 11.10.1906)	Nattenhofstr. 3
Albert	Veschoore	(Komen 14.3.1912)	Nattenhofstr. 3
Germania	Veschoore	(Komen 16.5.1905)	Nattenhofstr. 3
Walter	Elleboudt	(Aken 15.9.1906)	Hoogstr.51
M. José	Elleboudt	(Oostende 14.9.1910)	Hoogstr.51
Hedwige	Elleboudt	(Oostende 9.11.1907)	Hoogstr.51
Julia	Aernout	(Boesinge 1.12.1909)	Battelstw. 302
Magdalena	Aernout	(Boesinge 11.3.1905)	Battelstw. 302
Gerard	Aernout	(Boesinge 14.6.1908)	Battelstw. 302
Omer	Aernout	(Boesinge 22.6.1910)	Battelstw. 302
Maria	Bomarez	(La Madeleine 19.7.1905)	Tervuurse stw 91
Eduard	Bomarez	(Neuilly 22.1.1910)	Tervuurse stw 91
Ernestina	Ducastel	(Menen 30.12.1911)	Brusselsse stw.217
Albert	Gadeyne	(Menen 11.9.1910)	Graanmarkt 26
Bertha	Lecoutre	(Menen 27.3.1905)	Adeghemstr.23
Albert	Sierens	(Menen 9.9.1904)	Velddenstr.9
Kamiel	Soetaert	(Meen 28.7.1904)	Berth.plein 69[2]
Edward	Van Hoeck	(Meeen 4.3.1908)	Huidevetterstr. 26
Michel	Van Steenkiste	(Menen 13.12.1910)	Brusselsse stw.213
Leontina	Verroye	(Menen 22.11.1904)	Auwegemvaart 26
Denise	Watteyne	(Menen 24.1.1906)	Dijkstr.62

GOEDE HERINNERING

De stadsbediende zei dat de vluchtelingen *"niets dan lof spraken"* en dat zal best wel zo zijn voor dezen die een leegstaand huis ter beschikking kregen. De eigenaars waren naar England of Frankrijk gevlucht. De stad betaalde ook nog de rekeningen voor herstellingen aan het huis en voor het hout voor de houtkachels. Hiernaast een uittreksel uit archieven die hierover bewaard zijn.

SAM, stadssecretarie 14-18, bundel 271, *"Werken en Leveringen voor de vluchtelingen"*.

Voor bijstand in kleedsel en voedsel maar ook voor kolen of hout voor verwarming sprong het *Komiteit* ook nog ter hulp.

Gezin Algoet, Moorslede,	Stuivenbergvaart.21 (juni.1918; ruit inzetten)
Gezin Charles Verhaeghe, Moorslede,	Hombeeksestw.368 (april 1918; ruiten, gas + pomp)
Gezin Jules Baldewijns, O-Nieuwkerke,	Vrijgewijdesstr.6 (mei 1918; zak hout)
Gezin Bureel, O-Nieuwkerke,	Brusselsestw 162 (april 1918; 2 wasketels)
Gezin Charles Comijn, O-Nieuwkerke,	Langehofstr.5 (april 1918; zak hout)
Gezin Theo Duthoit, O-Nieuwkerke,	Hombeeksestw.180 (april 1918;sleutels maken, dak herstellen, huismeubelen, juli en okt. 1918;zak hout
Gezin Jules Eeckhout, O-Nieuwkerke,	Brusselsestw. 154, (mei 1918;zak hout)
Gezin Alois Engels, O-Nieuwkerke,	Hombeeksestw.14 (april 1918; keukengerief)
Gezin Jules Ghekière, O-Nieuwkerke,	Korte Heistr.45 (mei 1918;hout, sept.1918:ruiten zetten
Gezin Kamiel Gouwij, O-Nieuwkerke,	Belgradestr.5 (mei 1918; zak hout)
Gezin Desiré Halluin, O-Nieuwkerke,	Korte Heistr.47 (september 1918; deur + ruit)
Gezin Charles Heymans, O-Nieuwkerke,	St-J-Berchmansstr 49 (april 1918; zak hout)
Gezin Cyriel Plancke, O-Nieuwkerke,	Dijkstr. 33 (mei 1918; deur herstellen)
Lucie Plancke, O-Nieuwkerke,	St-J-Bergmansstr.32 (april 1918; zak hout)
Gezin Hendrik Soeck, O-Nieuwkerke,	Hombeeksestw.135 (juli 1918; zak hout)
Gezin Henri Soenen, O-Nieuwkerke,	Dijkstr.78 (april en mei 1918; zak hout)
Weduwe Colpaert, O-Nieuwkerke,	St-J-Berchmansstr.76 (april 1918; zak hout)
Gezin Frans Stubbe, O-Nieuwkerke,	Brusselsestw. 79 (april 1918; 1 emmer en 2 borstels)
Gezin Sidonia Van Clunisse, O-Nieuwk.	Langehofstr.17 (april 1918; zak hout)
Gezin Cyriel Van Collie, O-Nieuwkerke,	Dijkstr.46 (april 1918; zak hout)
Weduwe Van Lerberghe, O-Nieuwkerke,	St-J-Berchmansstr 82 (juli 1918; zak hout)
Gezin W Verelst, Roeselare,	Stuivennbergv.21 (mei 1918; zak hout

GEZINNEN IN DE OMGEVING

Ook in de omgeving van Mechelen vonden vluchtelingen een onderkomen. De gegevens die we bezitten over Heffen zijn heel luttel. Van Zemst zijn er wat berichten van huisvesting en verplaatsingen naar Mechelen en elders. Er waren zeker vluchtelingen in Rijmlenam, Bonheiden, Sint-Kathelijne-Waver, Putte.

Families uit Moorslede zijn ook ondergebracht in Bonheiden. De heemkundekring van Moorslede heeft onderstaande foto van de inwoners uit hun dorp in hun archieven.

In Bonheiden werd bij aankomst deze foto gemaakt van de 49 personen die Moorslede ontvlucht waren.© HK Moorslede

LEVEN IN BALLINGSCHAP

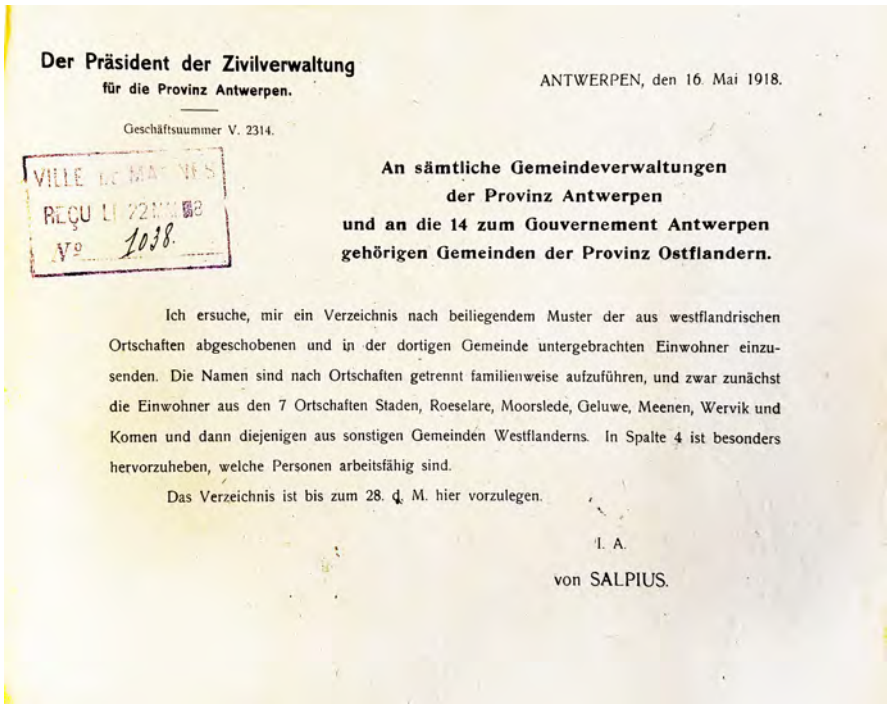
De vluchtelingen waren verdreven uit hun woningen. Het hoogstnoodzakelijke werd meegenomen. De ganse inboedel maar vooral ook de dieren moesten ze achterlaten. Vlug werd er nog wat geslacht, kippen en soms ook het varken, om toch enig proviand aan vlees te hebben voor de komende dagen. Ze begonnen een nieuw leven, zonder werk, zonder inkomen in een totaal vreemde omgeving. Eén factor was constant gebleven. Of ze nu thuis of op de vreemde verbleven, ze leefden in bezet gebied. De brede waaier van reglementeringen en pesterijen, controles, inleveringen, straffen maar ook verplicht werken of deportatie naar Duitsland - iets wat ze in Moorslede al hadden meegemaakt - zette zich nu in Hombeek en in Leest verder.

Al van bij de eerste dagen in ballingschap spaarde de bezetter geen moeite om te weten te komen waar de werkbekwame mannen beneden de 40 jaar verbleven en of ze wel aan het werk waren. De vluchtelingen die van hun arbeidsplaats in de streek of van de eigen velden waren weggehaald, werden geviseerd. De jacht hield niet op en in mei van het laatste oorlogsjaar 1918 richtte de president van de *Zivilverwaltung* (nog maar eens) een bericht aan alle gemeentebesturen van de provincie om een lijst te maken van alle vluchtelingen. Daarbij mikte hij vooral op mensen uit Moorslede, Roeselare, Staden, Geluwe, Meenen, Wervik en Komen. In een aparte kolom liet hij opgeven wie bekwaam was te werken. Dit bericht was niet mis te verstaan en kort daarop zijn nog vele vluchtelingen al dan niet verplicht naar Duitsland gaan werken. Onder hen ook Leon Sioen van de Tiendeschuurstraat in Leest.

Geen werk – geen inkomen

De uitgeweken West-Vlamingen leefden van hun meegebrachte spaarcentjes. De meesten die hier terecht kwamen hadden in Moorslede hun boterham verdiend op het veld. Er waren gewone boeren bij maar ook vlaskwekers. Zij probeerden hun armslag te vergroten door te gaan werken bij de boeren. Ook de vrouwen schakelden zich in. Voor hun hulp werden ze niet in geld vergoed maar in natura; het verblijf, wat eten, wat kleedsel en ook hout om zich te verwarmen. Ze verdienden niets maar deden ook weinig op. Uitzonderlijk was er hier en daar een stielman bij die zijn ambacht trachtte verder te zetten.

Een uitzonderlijk geval zijn de kantwerksters. De *Zivilkommissaris* van Mechelen stuurde in oktober 1917 een nota aan de gemeentebesturen om te vragen of er geen kantwerksters bij de vluchtelingen waren. Door hun beroep weer op te nemen zouden ze geld verdienen om beter te kunnen leven. Heffen antwoordde hierop; "*Tussen de verdrevenen uit Moorslede zijn geen kantwerksters*." In het rapport van 23 oktober van het voedselcomité schreef Jules Collier, de controleur, dat er te Hombeek wel een kantwerkster bij de vluchtelingen was. Het betrof Maria Cardoen, geboren op 25 januari 1898 in Moorslede. Ze was on-

Der Präsident der Zivilverwaltung
für die Provinz Antwerpen.

Geschäftsnummer V. 2314.

ANTWERPEN, den 16. Mai 1918.

VILLE DE MALINES
REÇU LE 22 MAI 1918
N° 1038.

An sämtliche Gemeindeverwaltungen
der Provinz Antwerpen
und an die 14 zum Gouvernement Antwerpen
gehörigen Gemeinden der Provinz Ostflandern.

Ich ersuche, mir ein Verzeichnis nach beiliegendem Muster der aus westflandrischen Ortschaften abgeschobenen und in der dortigen Gemeinde untergebrachten Einwohner einzusenden. Die Namen sind nach Ortschaften getrennt familienweise aufzuführen, und zwar zunächst die Einwohner aus den 7 Ortschaften Staden, Roeselare, Moorslede, Geluwe, Meenen, Wervik und Komen und dann diejenigen aus sonstigen Gemeinden Westflanderns. In Spalte 4 ist besonders hervorzuheben, welche Personen arbeitsfähig sind.

Das Verzeichnis ist bis zum 28. d. M. hier vorzulegen.

I. A.

von SALPIUS.

Ich ersuche, mir ein Verzeichnis nach beiliegendem Muster der aus westflandrischen Ortschaften abgeschobenen und in der dortigen Gemeinde untergebrachten Einwohner einzusenden. Die Namen sind nach Ortschaften getrennt familienweise aufzuführen, und zwar zunächst die Einwohner aus den 7 Ortschaften Staden, Roeselare, Moorslede, Geluwe, Meenen, Wervik und Komen und dann diejenigen aus sonstigen Gemeinden Westflanderns. In Spalte 4 ist besonders hervorzuheben, welche Personen arbeitsfähig sind. Das Verzeichnis ist zum 28 der Monat hier vorzulegen. (getekend von Salpius)

DE MACHTHEBBERS

Hans von Zwehl was de toenmalige militaire gouverneur van de provincie Antwerpen.

Militair werd hij bijgestaan door 3 **Kreischefs**, één per arrondissement, en door de **Kommandanturen** in de steden.

Voor burgerlijke zaken had hij toen aan het hoofd van zijn ***Zivilverwaltung*** een man van adel met name **von Salpius**.

Zijn administratie had drie bijzondere taken:

(1) De controle op de Belgische gemeentebesturen,
(2) De logistiek met inbegrip van het aanslagen van goederen en
(3) Het politietoezicht op de bevolking met inbegrip van pascontroles en tewerkstelling.

gehuwd maar verbleef met haar twee kinderen bij haar stiefouders René Vinckier – Sioen samen met hun drie kinderen. In Leest waren er vijf kantwerksters. Burgemeester Bernaerts vroeg op 8 december tussenkomst van de Zivilkommisaris om materiaal ter beschikking te stellen zoals *"kussens, teekeningen en ander gerief, voor vijf kantwerksters uit Moorslede, die zich het kantwerken kunnen herbeginnen waardoor ze meer loon zouden bekomen en ook de aankomende vrouwelijke jeugd het kantwerken kunnen aanleren."*

Op het einde van de oorlog moesten de al terugtrekkende Duitse legers hun vliegvelden ontruimen om de gevechtsvliegtuigen veel verder achter het front te stationeren. Daarvoor hadden ze Hombeek en Leest uitgekozen. In Hombeek moest een vliegveld komen tussen de Kattestraat en de Zemstseweg, in Leest was dat op de Hombeekse kouter. Alle mannen werden toen opgevorderd om in veertien dagen tijd een terrein uit te vlakken zodat de tweedekkers en de nieuwe Junkers D1 er gebruik konden van maken. Daaraan hebben alle werkwilligen van Hombeek en ook vluchtelingen meegewerkt, aldus mondelinge overlevering. Op 22 oktober was die klus geklaard. Veel nut heeft dit niet meer gehad want 14 dagen later was het "schluss" !

Geen inkomen - geen eten

Wie echt niets kon bijverdienen of geen beroep kon doen op de gastfamilie, zat in de miserie. Ze waren aangewezen op bijstand. Daarvoor draaide de gemeente op, het Bureau van Weldadigheid, en ook het komiteit sprong bij met voedsel, kleding en verwarming. Dat alles kon in veel gevallen niet baten en er werd honger en kou geleden. In de opvanggemeenten was die laatste oorlogsjaren de druk op de bevolking erg toegenomen door allerhande opeisingen, ook van veldgewassen, en daaruit volgde rantsoenering. Omdat men het zelf niet breed had was er weinig animo om vreemdelingen op te nemen. Men had er ook moeite mee dat de geldelijke steun aan vluchtelingen niet aanzette om werk te zoeken. In een rapport van 28 november 1917 schreef de controleur een klacht in van de Hombekenaars. Hij schreef; "*Bij toepassing van grensbarema, wordt er in vele gevallen geen voordeel meer verleend aan den arbeid. Zulks zal weldra de aandacht trekken der belanghebbende, welke verder zullen weigeren te werken.*" Een bijgevoegde berekening voor een loontrekkende met een gezin van 8 personen maximum (grensbarema) 182,00 frank trok in 14 dagen. Een werkweigeraar trok voor dezelfde periode 147,00 frank steun en 35,00 frank voedingsonderstand of eveneens 182,00 frank. Hij besloot; *"Men bemerkt dat er voor het eerste gezin geen voordeel bestaat te arbeiden, daar het inkomen in geval van niet arbeiden gelijk is*".

Nood breekt wet

In de winter 1917-1918 was het erg koud. Er was gebrek aan brandstof. Ook de Duitsers hadden problemen. De houten afspanning langsheen de spoorweg was deels al vernietigd bij de inval van september 1914 en nu verdwenen geregeld balken om de lokalen van de bezetter op temperatuur te houden. In het rapport van de gemeente van 1919 heette dat: "*het meeste hout ervan had eene andere bestemming, en kwam meest terecht ten voordeele der lichte kooien die deze heeren met een bezoek kwamen vereeren".* Hombekenaren maar vooral ook de vluchtelingen van Moorslede zagen die aantrekkelijke brandstof verdwijnen. Ze maakten er korte metten mee. In minder dan geen tijd was de hele afspanning totaal verdwenen. Daarop werd dienstdoend burgemeester Cools met de secretaris en de veldwachter voor de *Zivilkommissar* gebracht. Ze wezen de verantwoordelijkheid af omdat het grootste deel door Duitsers zelf was weggenomen. Het baatte niet. Hombeek werd veroordeeld tot een boete van 3.650 Mark. Deze som werd op 13 mei 1918 betaald.

De honger dreef sommige vluchtelingen tot diefstal. Soms bleef dat beperkt tot wat aardappelen of vruchten van het veld. In een enkel geval was dat wel erger. Er was een geval bekend van sluipslachting van dieren op de weide.

Zo kwam er al op 5 september 1917 een brief bij de burgemeester van Leest. De Kreischef van Mechelen vroeg hem of de vluchtelingen Joh. Van Holst, Henri Bondewell en Charles Dobbelaere in Leest verbleven. Hierop moest ontkennend geantwoord worden. Wat later bleek dat vermoedelijk klacht tegen deze personen moet zijn neergelegd. Ze waren niet aan hun proefstuk. In de nacht van 1 oktober werd op de weide van boer Louis Van Der Wilt in Heffen een stier geslacht. Door een tip van een vluchteling werd de woning waar Cyriel Bondurville woonde doorzocht. De speurders vonden de kop, karkas en ingewanden van het dier op de zolder. De drie inwonende verdachten werden opgesloten; de fabriekswerker Cyriel Bondurville en zijn zuster Julia Bondurville en Hendrik Dobbelaere.

Op 27 november 1917 werd bij een vluchteling in de Molenstraat te Leest 20 kg gestolen rogge en 2 gedroogde tabaksbladeren aangetroffen. Er werden patrouilles ingezet. In de nacht van 24 op 25 juni 1918 betrapte de nachtpatrouille 2 dieven die aardappelen aan het rooien waren op het land van Jan Lauwens op de kouter bij de Winkelstraat. De vluchtende dieven lieten hun buit van 35 kg. achter. Eén der dieven werd ekend als Cyriel Van Neste die in de Winkelstraat verbleef met zijn gezin.

Dergelijke voorvallen waren niet van aard om de al gespannen verhouding tussen burgers en vluchtelingen te optimaliseren maar gelukkig bleef het bij uitzonderingen. De overgrote meerderheid paste zich vrij goed aan al klonk hun taal wel heel anders dan het Brabants van hier.

INGEBURGERD

Wie bij boeren woonde had weinig moeite om zich in te burgeren. De kinderen bouwden het vlugst relaties op met hun speelgenoten. Van bij de eerste dagen vervoegden ze de lessen op de jongensschool in de Bankstraat of bij de zusters op de Leestse steenweg. Het schooljaar was maar pas begonnen. Het verschil in levensstijl of in dialect lokte wel eens hilariteit uit bij de lokale jeugd op de schoolbanken. Victor Van Beneden vertelde dat het er gezellig aan toe ging met de nieuwe speelkameraden vooral in het groot verlof van 18-19.

Geestelijke (op)voeding

De 46-jarige Frans De Ridder was recent, eind 1915, pastoor de Bruyn komen vervangen. Hij zetelde in de raad van het *voedselkomiteit.* Niet zozeer lichamelijke voeding maar voeding voor de geest was zijn ambitie. Aan tijden van angst en kommer was het Inherent dat hulp gezocht werd en troost en sterkte gevonden werd in het geloof. De religieuze ijver van de kinderen was een eerste bekommernis van de pastoor. Met godsdienstonderricht werden ze voorbereid op de plechtige communie en het vormsel. De vrome Xavier Montens (1858-1937) en zijn echtgenote Romaine de Meester (1862-1890) steunden financieel. Hij woonde op Expoel, geërfd van zijn schoonvader Athanase de Meester. Xavier was van Zandhoven. Eveneens uit de Kempen was zijn vriend en oude studiegenoot Gummarus Crets (1858-1944), abt in Averbode. Hij zegde toe om in Hombeek het vormsel toe te dienen. Xavier en Romaine Montens namen het peter– en meterschap waar over alle kinderen. Ze werden in het nieuw gestoken voor dit hoogfeest. Het viel wel op dan de leeftijd van de vormelingen sterk varieerde, van 10 tot 18 jaar. Dat laat vermoeden dat in Moorslede zelf geen vormsel werd toegediend de eerste oorlogsjaren.

Wie er ook bij waren was de 13-jarige Oscar en de 14-jarige Martien Van Doorne. Hun foto's bij familie in Moorslede bewaard (zie rechts), werden op twee tijdstippen gemaakt. Bij deze was ook een foto van mannen op de vlucht in Hombeek en één van mannen van de Kattestraat (zie volgend blad). Dat laat vermoeden dat het gezin Van Doorne in deze straat heeft verbleven.

Estelle, Oscar, Martine Van Doorne

VORMSEL

Pastoor Roffiaen van Moorslede ontving van pastoor De Ridder op 16 juni 1937 een brief dat 11 jongens en 7 meisjes gevormd werden:

"Anno Domini 1918 die 17 julii in ecclesia Hombecana sacramento confirmationis muniti fuerint a Reverendissimo Domino Crets, abbate Averbodiensis tener. Domino Montens, pro pueris patrino, ac Domina Montens – de Meester pro puellis matrona ."

Bonte Augusta, (3.2.1903)
Bonte Ahilleus, (15.3.1904)
Bonte Odillius, (10.1905)
Bonte Cyrillus, (3.1907)
Cardoen Nestorina, (12.1908)
Demaitre Michael, (29.8 1903)
Demaitre Mauritius, (29.5.1906)
Demaitre Julianus, (17.10.1907)
Lievens Leo, (10.4.1903.
Lievens Valerius, (24.6.1904)
Simpelaere Julia, (2.7.1902)
Simpelaere Mauritius, (10.7.1904)
Simpelaere Michael, (21.7.1906)
Simpelaere Magdalena, (4.4.1908)
Van de Kendelaere Augusta, (29.10.1902)
Van de Kendelaere Elisabeth, (10.6.1903)
Van de Kendelaere Augustinus, (14.1.1908)
Van de Kendelaere Alphonso, (Moorsl.28.2.1896)
Van Doorn Oscar, (29.11.1905)
Van Doorne Martina, (24.10.1904)

Camiel Roffiaen, Pastoor van Moorslede

Frans De Ridder, Pastoor van Hombeek

Xavier Montens (1858-1937), Kasteel Expoel Te Hombeek

Gummarus Crets (1858-1944), Abt van Averbode

De vrienden van Moorslede.

Een merkwaardige foto van 13 vrij jonge mannen uit Moorslede die (vermoedelijk) allen in Hombeek verbleven. Hun namen zijn ons niet bekend Merkwaardig aan deze foto is dat hij samen met de andere hieronder werd teruggevonden (familie Van Doorne). Beide foto's zijn te Mechelen in hetzelfde fotoatelier gemaakt, te merken aan het decor en het naambordje.

(© Heemkundige kring van Moorslede) Kopie van deze foto's en van die hiernaast zijn ons overhandigd door Rik Lybeer, ondervoorzitter.

De vrienden van Moorslede

Het lustige gezelschap van de Kattestraat:;staand den Tantelaar , Bertus Schelkens, Gust De Greef, Louis Mertens, alias "den Brure",. Zittend Victtor Goossens, August Soli. Gehurkt Jef Leen (Dries), Jef Schelkens.(1 naam ontbreekt)

HET EINDE IN ZICHT

Het laatste offensief van de geallieerden werd eind september 1918 ingezet. Het duurde nog twee maanden vooraleer de wapenstilstand op 11 november een punt zette achter de eerste wereldoorlog. Na Passendale werd Moorslede bij die opmars weer eens zwaar getroffen. Wat nog recht stond ging nu ook tegen de grond.

In Hombeek was er al verhoogde militaire aanwezigheid door het inderhaast aangelegde vliegveld. De soldaten van het bataljon *Minenwerffer* huisden bij burgers. Daarbij kwam nu de druk van een aftrekkend leger.

Er was ontreddering. Uit het Brabantse opgeëiste koeien werden in het rangeerstation van Hombeek op transport gezet. Ze werden 's avonds op een weide samengedreven. 's Nachts trokken Duitse *Minenwerffer* de weide op. Onder groot kabaal en geweergeschut namen ze koeien mee of maakten die ter plaatse af in het licht van schijnwerpers. Vermoedelijk was het vleesrantsoen op. Bij de telling riep de controleur "*Dass stimmt*". Het te kort werd door de vingers gezien en aldus bedotten de Duitsers zichzelf.

Dokter Romain Laenen, burgemeester van Putte schreef op 10 november aan de Mechelse burgemeester dat hij de grote massa soldaten die door de gemeente trokken niet meer de baas kon. Er waren 1.000 vluchtelingen ondergebracht bij burgers en in lokalen en dat was de limiet.

Ook in het Hombeeks verslag werd genoteerd: "*Zoveel Duitsers trokken af dat bruggen en straten soms 2 à 3 uren belemmerd waren. Allen hadden een rood kenteken of vlag of iets dergelijks bij zich. De officieren hadden hunne kentekenen weggeworpen of afgerukt, er bestonden dus geen officieren meer. Het was een haveloze bende op vlucht.*"

WAT MET VLUCHTELINGEN

Op de euforie en vreugde om het einde van oorlog en bezetting kwam spoedig het besef dat niet alle leed geleden was. De vluchtelingen wilden niet liever dan snel terug thuis zijn. Ook de overheid riep hen op terug te keren. Wie echter de streek van Moorslede bezocht, kon zijn ogen niet geloven. Het dorp was compleet van de kaart, herschapen in één grote woestenij van bomkraters, ruïnes en modder.

"Ons huis is afgebrand"

Enkelen gingen op verkenning. In de nog heersende chaos was er geen georganiseerd publiek transport en moest de tocht te voet afgelegd worden. Van uit Leest was ook Valerie Maschelein een kijkje gaan nemen in Moorslede. Ze schreef aan haar oom:

"Wat ik in Moorslede gezien heb is veel doch onbeschrijfbaar. Uw huis, lieve nonkel, is erg beschadigd doch met wat verbetering nog gebruikbaar want zindelijk mag nen mensch niet meer zijn. Het koeistal en verkensstal staan nog gans recht, den huiskelder is ook nog goed, de lors bachten het huis is ook nog goed, maar anders is het huis nogal beschadigt aan de zoldering en aan het dak. Dat is veel beter als het ons, want het onze is gans afgebrand, het land is ook nog gebruikbaar, hier en daar nen put dat is hier nu de mode. Wij kunnen niet wederkeren tot in Maart, nu kunnen wij daar niet anders doen dan armoe en koude lijden wat we hier (in Leest) niet hebben".

Een vluchtelingencomité

Onmiddellijk terugkeren naar West-Vlaanderen was onmogelijk voor wie geen dak boven het hoofd meer had. Daardoor is dit probleem nog lange tijd gaan duren, jaren zelfs. In Mechelen was een Comité voor de vluchtelingen opgericht. Het behartigde hun belangen en was gevestigd in de Lange Ridderstraat 16.

Burgemeester Dessain was terug. Begin december liet hij besluiten dat alle huizen binnen de veertien dagen ontruimd moesten zijn. Hij voorzag opvang voor vluchtelingen in scholen en kort daarop in een kazerne.

Op die beslissing ontstak het comité in woede. Ze bezochten de vluchtelingen in de kazerne en vergeleken dat met deportaties van de Duitsers. De winter maakte het nog erger. Ze schreven aan Dessain:

"*Als u maatregelen treft tegen de vluchtelingen, herinner u dan uw ballingschap. Hoe werd er gedurende den oorlog niet geleden in lagers en arbeidskampen, bijzonder aan de kou. Hoeveel zijn er niet ziek geworden en hebben er zelfs hun leven gelaten*"

Dat het doortrekkende vluchtelingen waren die maar tijdelijk in Mechelen bleven, vond het comité geen goed verweer. Ze haalden het geval aan van het gezin Vermeesch uit Menen, met een hoogzwangere vrouw, die op donderdag 12 december uit het huis op de Nekkespelstraat 83 was gezet.

De aap kwam uit de mouw

Mechelaars die van hun vlucht terugkeerden, zagen dat hun huizen ingenomen waren. De burgemeester schreef op 20 december :

"*Het merendeel der vluchtelingen die we onderdak moeten verlenen komen van de omliggende gemeenten om alhier slechts enige dagen te vertoeven. In alle geval zullen de uitgewekenen uit onze beide Vlaanderen binnen korten tijd naar hunnen woonplaatsen afrijzen.*

De huidige omstandigheden geven aanleiding tot moeilijke gevallen; men kan verstaan dat onze stadsgenoten van het buitenland teruggekeerd, verlangen in het bezit hunner woning gesteld te worden. Maar het is ongelukkiglijk niet altijd gepast en gevoeglijk voor de vreemdelingen die er tijdelijk in verblijven. We zullen zoo veel mogelijk alle ongelegeheden trachten te voorkomen".

In maart 1919 wees de provinciegouverneur de burgemeesters op hun plicht dat ze vluchtelingen zonder woonst moesten onderhouden. Wie van zijn gemeente een attest had dat er een woning vrij was, genoot van een kosteloze terugreis naar zijn dorp.

In Leest woonde Cyriel Van Neste en zijn echtgenote Flavia Messiaan uit Moorslede tot in juni 1920.

Triest verhaal

Charles Verhaeghe woonde als vluchteling op de Hombeekse steenweg. Nog tijdens de oorlog, in augustus 1918, huwde zijn zoon Emiel Arthur Verhaeghe (1894) met Louisa De Win (1897). Ze kregen een zoon Karel (1919) en een dochter Dina (1927). Zijn vrouw Louisa was de oudste dochter van Frans De Win, alias "de Sjeure" en woonde op de hoeve teneinde van de Broekstraat. Haar broer Jef (1900-1973) huwde met Melanie Kennis. Haar 12 jaar jongere zus Josfien (1909) huwde met Pieter Jan Dubin (1909-1945). Ze hadden twee kinderen; Angèle en Roger. Tot het huwelijk van Josfien in 1929 waren Verhaeghe-De Win meermaals in Hombeek geregistreerd. Zijn twee schoonbroers, P.J. Dubin en Jef De Win werden in WO2 opgepakt door de Gestapo op verdenking van wapenheling. Er zou verraad geplaagd zijn. Frans Dubin stierf in en concentratiekamp Mathausen in maart 1945.

HET VERWOESTE MOORSLEDE

De Duitsers hadden bij de Slag van Passendale hun stellingen in Moorslede niet prijs gegeven. Wel had het dorp een zware tol betaald. Kort na de uitdrijving van de bevolking werd de kerk gedynamiteerd in september 1917. Het centrum werd ontruimd. De Duitse troepen moesten onder een geallieerde bommenregen zich oostwaarts terugtrekken. Ze ontruimden klooster en scholen die ze hadden ingenomen voor kazernering, ontspanning of verpleging. Door de bommenregen waren ze trouwens onbruikbaar geworden.

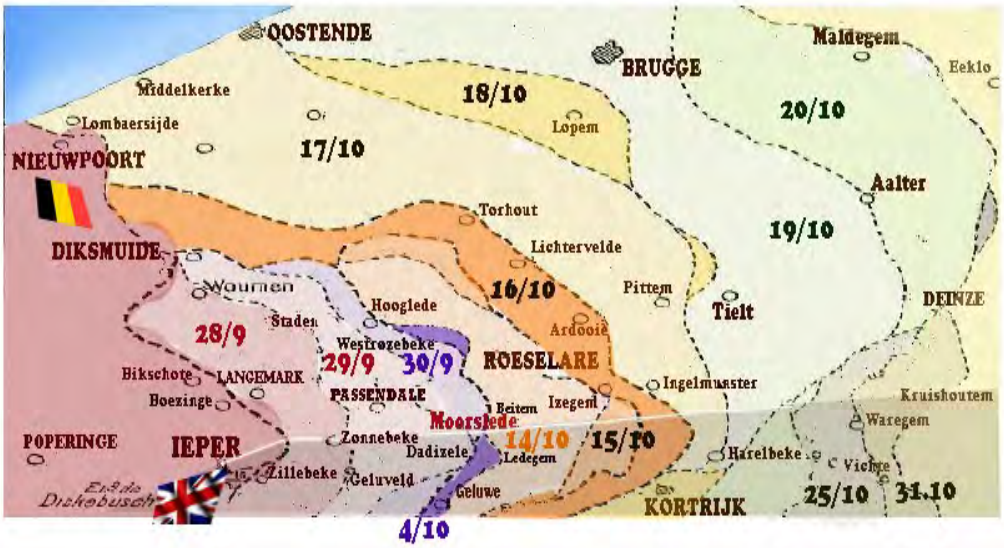
Er werden wat later legerbarakken opgericht. Ook burgers die ingezet werden om te werken achter de frontlinies, werden in barakkenkampen ondergebracht. Tot september 1918 was het dorp nog regelmatig beschoten en gebombardeerd.

Dan volgde het eindoffensief, een laatste pletwals die alles wat nog overeind gebleven was tot de grond neerhaalde.

Een terugkomst was onmogelijk. In 1919 kwam de wederopbouw geleidelijk op gang. Het Koning Albertfonds, de Dienst der Verwoeste Gewesten en tal van andere organisaties droegen bij om West-Vlaanderen uit zijn puin te laten herrijzen. Barakken voor bewoning werden opgericht aan de Roeselarestraat en aan de Stationsstraat. Eerst kwam een noodkerk. Vanaf 1921 kwam de echte wederopbouw op gang en werd het dorp herbouwd naar het vooroorlogse aanlegplan. Dat heeft nog meer dan vijf jaar geduurd.

HET EINDOFFENSIEF

De geallieerde opmars in de Westhoek van

28 september tot november 1918.

De witte lijn geeft grosso modo de grens aan tussen de sector van Belgen en Britten. De vorderingen, dag bij dag, zijn in kleur aangeduid. Bij deze opmars hebben 5 soldaten van Hombeek het leven gelaten. Eén in Boezinge, één in Westrozebeke, één in Ledegem, en twee in Moorslede

De "**LEGERGROEP VLAANDEREN**" bestond uit **(1)** het Belgisch leger, **(2)** het 2de Britse Leger, **(3)** het 2de Franse Cavaleriekorps en 3 Franse legerkorpsen en **(4)** 2 Amerikaanse divisies.

Ze voerden dit offensief dat het begin van het einde was. Na dit **EINDOFFENSIEF** kwam 11 november 1918: **wapenstilstand**.

Hiermee was het front weer in beweging gekomen. Dat betekende soldaten laten oprukken in de vuurlinie. Duizenden zijn in deze eindfase gevallen onder wie ook dapperen uit ons dorp die sneuvelden. Van de 10 soldaten uit Hombeek die sneuvelden in WO1 zijn er 5 die bij deze eindstrijd vielen.

Op 28 september begon deze slag. Het Belgisch leger was verdeeld in drie legergroepen. Groep 3 opereerde in de rechter sector met aansluiting van Britten en Schotten. De weg Ieper-Zonnebeke was de scheidingsgrens tussen de twee legers; ten noorden ervan streden de Belgen en de Britten ten zuiden. Moorslede lag op de grens van beide sectoren. Aan de bevrijding van Moorslede hebben buiten de Schotten ook onze jongens van de 8ste Infanteriedivisie bijgedragen. (zie kaart op bladzijde 42).

Het begon goed voor Belgen en Britten. In twee dagen werden vele dorpen ingenomen. Zonnebeke, Passendale, Langemark, Poelkapelle en Houthulst waren eerder ruïnes. Men kon snel doorstoten tot de baan Menen - Roeselare en het verste punt dat die eerste dag bereikt werd was Dadizele.

Het moeilijkst was de verovering van de heuvelrug van Westrozebeke. Men stootte daar op taaie Duitse weerstand. Jan Van der Elst (1891-1918) uit Hombeek sneuvelde daar die eerste dag, 28 september.

Op 29 september lukte het Belgische 6de Jagers erin met de Schotten om vanuit Dadizele door te stoten tot het centrum van Moorslede.

Met steun van de Artillerie, het 12de A-regiment, was Passendale de dag voordien veroverd. Bij de inname van Moorslede-centrum gaf het 11de A-regiment vuursteun. Daarom mocht het de naam "Moorslede" in zijn vaandel dragen en de naam "Passendale" prijkte in het vaandel van het 12 A-regiment. Emiel De Kempeneer van Hombeek was hierbij artilleriesoldaat.

Een gedenkplaat in de gevel van het gemeentehuis van Moorslede herinnert aan deze Artilleriesteun .

Flandern 1 Stellung

De Duitsers hebben een ingenieus verdedigingssysteem van verdedigingslinies of "Stellungen" opgebouwd en hadden minder aandacht voor loopgraven. De zware betonnen bunkers verbonden de hoogteruggen en waren goed gecamoufleerde mitrailleursnesten. Soms zaten die zelfs verstopt in de bomen of onder het puin van boerderijen. Daarachter stond verdekt hun Artillerie opgesteld.

De **Flandern II Stellung** bestreek de Vlaamse heuvelkam van West naar Zuid-Oost. Een vertakking 4 km verder was de **Flandern I Stellung**. Deze liep omheen Roeselare over Oostnieuwkerke, Moorslede tot Ledegem. De juiste ligging was op dat ogenblik door de geallieerden niet goed gekend. Dat verklaard het mislukken van het doorbraakplan van de legergroep Vlaanderen. Van 3 tot 14 oktober is er veel bloed gevloeid om deze Stellung te veroveren.

DE ZWAARSTE TOL

De verovering van de ***Flandern I Stellung*** op 14 oktober was wel de opruiming van de laatste Duitse opgebouwde verdedigingsstelling. Het mocht ook een ultieme doorbraak betekenen naar de eindoverwinning, maar het had veel mensenlevens gekost. Veertien dagen lang hadden onze troepen vastgenageld gezeten. Ze geraakten geen meter vooruit. De Duitsers boden hardnekkig weerstand vanuit de vele goed gecamoufleerde bunkers.

Die bewuste dag voerden de artillerie en infanterie, ondersteund door tanks en vliegtuigen de finale aanval uit op de **Flandern I Stellung**. Vanuit Ledegem en het centrum van Moorslede werd storm gelopen op Beitem om daarna Roeselare te veroveren. Moorslede-West werd bevrijd door een compagnie van de 3de Jagers te voet. De Belgen vochten met de moed der wanhoop en de avond van diezelfde 14de oktober zwegen de Duitse mitraillettes. Zowel Beitem als Roeselare vielen. Het doorstoten van een 5-tal km op dit lange bevrijdingstraject had zijn tol. Voor onze Hombeekse strijders was het de zwaarste tol. Drie jonge mannen lieten er hun leven: één ter plaatse en twee andere werden afgevoerd, levensgevaarlijk gewond. Ze stierven kort daarop.

EEN BEKLIJVENDE GEDACHTE

Op het eigenste moment dat in Hombeek tientallen gevluchte gezinnen vertoefden, riskeerden jonge mannen uit onze regio hun leven om die eigenste plaatsen en velden van waar de vluchtelingen vandaan kwamen, weer vrij te maken voor een vredige thuiskomst.

14 oktober 1918: een horribele dag

Frans Peremans (1897-1918) soldaat vrijwilliger in 1916 bij het 12de Linie streed en sneuvelde in Moorslede. Hij werd er ter plaatse begraven te Drogenbrood en in 1922 overgebracht naar de begraafplaats van Hombeek. Daar rust hij nu op het erepark.

Pieter J. Van Den Bossche (1894-1918) diende bij het 6de Linie. Hij liep 's morgens dodelijke verwondingen op tussen Moorslede en Beitem. Hij werd met de eenheid nog vervoerd tot Roeselare dat die dag werd ingenomen. Daar op de wijk Beveren stierf hij nog die avond.

Edward Hendrickx (1893-1918) diende bij het 9de Linie als mitrailleur. Op de weg Ledegem naar Beitem, kruispunt Sint-Pieter, werd hij zwaar gewond aan de longen. Hij werd overgebracht naar Couthoven bij Poperinge en overleed er twee dagen later op 16 oktober.

SOLDATEN UIT MECHELEN IN MOORSLEDE GEVALLEN

Sneuvelden eveneens op 14 oktober (of kort ervoor)

Frans Sylvain CEULEERS (°Mechelen 1891-1915) ongehuwde zoon van Pieter Jan Ceuleers en Philomeen Pickaerts.
Als onderluitenant bij 3 Karabiniers is hij in Moorslede, De Ruiter, gesneuveld op 14 oktober. Hij werd begraven in Moorslede, Vierkavenhoek. Later werd hij overgebracht naar Houthulst.

Frans Jean VERBLIJDT (°Mechelen 1900-1918) ongehuwde zoon van Jacques en Rosalie Goyvaerts, Tervuurse steenweg 5.
Hij gaf zich in Londen als vrijwilliger aan en diende bij het 11de Artillerieregiment. Hij sneuvelde op 14 oktober te Moorslede, De Ruiter. Hij werd begraven te Moorslede, Kalvarie, "Drogenbrood".

Emiel G. E. VAN ACKER (°Mechelen 1889-1914) ongehuwde zoon van Edouard Charles en Katia Cattery.
Korporaal bij het 7 Linie 3/3 (11 Cie), gesneuveld op 1 oktober 1918 te Sint-Pieter bij Moorslede. Ter plaatse begraven op baan Ledegem-Roeselare. Later overgebracht naar Mechelen

Leon VANHORENBEECK (°Mechelen 1888-1914) ongehuwde zoon van Jacques A. en Marie Louise Bernaerts.
Soldaat 6 Jagers te Voet 3/1 (9 Cie). Gesneuveld op 4 oktober te Moorslede en er begraven.

Sneuvelden bij de eerste aanval september/oktober

Jean G. MAURISSENS (°Mechelen 1890-1918) ongehuwde zoon van Henri Rombaut en Anna Catherina De Rey, Berthoutplein 2. Hij was beenhouwer (1.72 meter groot, kastanjebruin haar).
Soldaat 17 Linie 3/2 (10 Cie), † 29.9.1918 Moorslede.

Jules G. VAN DEN BROECK (°Mechelen 1889-1918) ongehuwde zoon van Jean en Marie Louise Goethals, houtbewerker-schaver (raboteur) van beroep (1.75 meter groot, kastanjebruin haar).
Soldaat 8 artillerie / 28 Bij. Gesneuveld in Moorslede op 29.9.1918 als verbindingsagent voor de Infanterie. In Moorslede begraven. Daarna overgebracht naar het militair kerkhof Houthulst

Jean Constant CARAEL (°Mechelen 1895-1914) ongehuwde zoon van Pieter Ch. L. en Coleta Van Uytfang.
Soldaat 17 Linie 3/3 (11 Cie) gesneuveld in Moorslede op 29.9.1918 en er begraven te Klein bos.

Theodoor L. J. VAN DER VEKEN (°Mechelen 1893-1914) ongehuwde zoon van Pierre en Cornelia Op De Beeck.
Soldaat 17 Linie 3/3 (11 Cie), gesneuveld te Moorslede op 29.9.1918 en er begraven te Klein bos.

Koppies van de fiches van Mechelse gesneuvelden werden ons gegeven door Rik Lybeer van de Heemkundekring van Moorslede, waarvoor dank.

GEMEENTE HOMBEEK

HULDE

aan onze gesneuvelde Wapenbroeders van den grooten oorlog

1914 - 1918

HENDRIK VERBIST
Soldaat 7de linie
Vermist slag aan den IJzer 1914

FR. ALF. VAN CAUWENBERGH
Soldaat 5de linie
Gevallen einde November 1914 te Ramscappelle.

FRANS-ANTOON VAN DEN ENDE
Soldaat 1ste Rt Carabiniers
Gevallen op 8 April 1915 te Driegrachten (Steenstraete).

JAN JOZEF HERMAN BERTENS
Soldaat 24ste linie
Gevallen op 26 November 1915 te Leysele.

JAN AUGUST SELLESLAGH
Klaroen 6de linie
Gevallen op 20 Augustus 1916 Hospitaal l'Océaan te Lapanne.

EUGÈNE VAN DEN BOEYNANTS
Soldaat 6de linie
Gevallen op 7 Augustus 1918 te Boesinghe.

PIETER JAN VAN DEN BOSSCHE
Soldaat 6de linie
Gewond op 14 October 1918 te Moorslede
Overleden op 14 October 1918 te Beveren.

EDUARD HENDRICKX
Soldaat 9de linie
Gewond 14 October 1918
Overleden 16 October 1918 te Couthoven (Poperinghe)

FRANS PEREMANS
Soldaat 12de linie
Gevallen op 14 October 1918 te Moorslede.

JAN JORIS VAN DER ELST
Soldaat 1ste Rt Jagers te voet
Gevallen op 28 September 1918 te Westrozebeke.

I

O, mannen van daadkracht! O, jongens van plicht!
En gij die slechts vocht met de vrijheid in 't zicht!
Uw doel was zoo edel, uw streven zoo rein;
Uw dood was zoo groot, en uw roem hier zoo klein.

II

Nog zien we u staan tot den bloedkamp bereid,
't Geweer in de vuist, aan de redding gewijd.
We volgen uw gangen, we voelen uw blik;
Daar zien we u vallen en hooren uw snik.

III

Ach! welk was uw doodstrijd, uw wanhoop bij nacht!
En waar was uw hoop dan, uw laatste gedacht?
O! zaagt g'in uw geest nog uw t'huis van weleer!
En zaagt ge uw vrienden, uw ouders nog weer?

IV

Die stonde, die laatste is bitter en hard,
Maar heerlijk voor hem die de overmacht sart,
En valt voor een hooger, een edeler goed. —
Zoo streed gij, zoo leed gij en bood ons uw bloed! K. T.

Uit erkentenis van wege de vereenigde Oud-Strijders van Hombeek

Aan den Heer

LAST POST

Ach ! Welk was uw doodstrijd, uw wanhoop bij nacht
En waar was uw hoop dan, uw laatste gedacht ?
Uw doel was zo edel, uw streven zo rein;
Uw dood was zo groot, en uw roem hier zo klein.

Hombeek eerde zijn gesneuvelde soldaten. Met een publicatieblad zoals hiernaast werden ze in herinnering gebracht. Het werd opgehangen in vele huiskamers en in alle herbergen van het dorp. Van deze 10 mannen vielen er 2 bij de heldhaftige strijd in 1914 om de Duitser buiten de IJzer te houden. Dan kwamen drie jaren die de "Heilige Wacht" aan de IJzer gingen heten. In 1915 en 1916 waren er geregeld schermutselingen, vooral rond Steenstraat, waar de eerste gasaanval plaats greep, hebben nog drie dapperen het leven gelaten.

De vijf anderen of de helft der slachtoffers hebben bij het eindoffensief van september-oktober 1918 hun leven gegeven.

De Belgische infanterie bestond uit liniesoldaten, karabiniers, grenadiers en jagers te voet. Onze Hombeekse soldaten dienden onder één van deze regimenten. In grote lijnen is een parallel verloop voor alle eenheden. Ze streden rond Antwerpen, verdedigden de forten, beletten de oversteek van de IJzer, hadden deel aan de "Heilige Wacht" gedurende drie jaar. Streden tenslotte voor de eindoverwinning. Alle gesneuvelden waren infanteristen.

Jan Hendrik Verbist viel bij de slag van Lombardzijde op 4 november 1914 en bleef vermist.
Hij was 22 jaar.

Frans Van Cauwenbergh viel bij Ramskaprlle eind november 1914.
Hij was 24 jaar en werd in Ramskapelle begraven.

August Selleslagh viel bij Steenstrate in augustus 1916. Hij was 22 jaar oud en werd (vermoedelijk) in De Panne begraven.

Frans Van den Ende viel bij Steenstrate (Drie Grachten) bij een Duitse tegenaanval in april 1915.
Hij was 23 jaar. Zijn lichaam bleef vermist.

Jozef Bertens viel op 25 november 1915 bij Steenstrate .
Hij was 31 jaar oud en werd begraven in Westvleteren.

Jan Hendrik Verbist, (1892-1914)

HET GEZIN VERBIST

Jozef Verbist (1863-1919) en Theresia De Smet (1866-1935)
(1) Carolien Verbist (1886-1966) x Frans De Win (1886)
(2) Jan Hendrik Verbist (1892-1914) gesneuveld,
(3) Jozef Verbist (1895-1972) x Maria Spruyt
(4) Jan Frans Louis (1897-1963) x Elisa Van Den Bossche
(5) Louisa (1899-1978) x Jan Frans Boey
(6) Alfons (1901) x Leonie Goovaerts (1904).
(7) Magdalena (1904) x Leopold Verhasselt
(8) Louis (1907-1940) x Elisa Geerts
(9) Josfien Wilhelmina (1910-1942) x Louis Van Erp (1906)

ZIJN FAMILIE

Hendrik was de oudste zoon uit het kroostrijk gezin van 9 kinderen. Ze woonden in de Boterstraat aan het Zwaantje. Zijn grootvader Corneel Vebist was ijzerbewerker en was in Hombeek gerouwd met Jeanne Meulemans. Ze woonden op Schonenberg. Zijn vader Jozef was naar Hombeek komen wonen. Zijn oudste zus **Carolien Verbist** huwde in 1911 met Frans De Win en woonden in het Dorp.

In 1913 deed hij zijn dienstplicht en zwaaide af in december. Als wederopgeroepene kwam hij snel in de vuurlinies terecht en sneuvelde als eerste Hombekenaar bij de terugtrekking achter de IJzer nog in November 1914.

Zijn andere broers en zussen huwden na de oorlog. **Alfons Verbist** (1901) huwde met Leonie Goovaerts (1904). Ze bleven in het ouderlijk huis met de kinderen Frans en Mathilde.

Jozef Verbist (1895) en Maria Spruyt kregen een dochter, Francisca, die met Robert Van Der Elst huwde**. Jan Frans Louis Verbist** (1897) huwde met Elisa Van Den Bossche. Ze woonden op de Plein met kinderen Jan en Jozef. **Louisa Verbist** (1899) huwde met Jan Frans Boey. Ze woonden op Pikkerie met kinderen Louis en Jan Frans. **Magdalena Verbist** huwde met Leopold Verhasselt. Ze woonden in het Dorp. **Louis Verbist** (1907) huwde met Elisa Geerts en hadden een dochter, Rosa. In 1944 hertrouwde Elisa met Frans Louis Lauwers. Hun dochter Rosa Verbist (1937-2001) was gehuwd met Frans Robijn. **Josfien Wilhelmina Verbist** (1910-1942) huwde met Louis Van Erp (en hadden een zoon, Jan (1936).

DIENST

Jan Hendrik was wederopgeroepene en in augustus 1914 vervoegde hij als infanterist het 7de Linie regiment. Deze eenheid was vrij snel in gevecht betrokken. Hij vocht mee in augustus en in september 1914 bij de twee uitvallen uit Antwerpen. Daarna streed het 7de Linie bij Wespelaar en veroverde Aarschot op 9 september. Bij de verdediging van de forten Walem en Sint-Katelijne-Waver en het gevecht aan de Nete sneuvelden vele van zijn kameraden. Ze trokken dan terug naar de Westhoek. Koning Albert I had Luitenant Generaal Dossin gevraagd om zo lang mogelijk stand te houden om zijn leger achter de IJzer veilig te laten terugtrekken. Eind oktober en begin november, tijdens de inundatie van de IJzervlakte was hij mee verwikkeld in de gevechten bij Nieuwpoort.

Op 4 november 's morgens stak het 7de Linie de IJzer over als voorhoede van de Divisie. In de hogere duinen van Lombardsijde zaten de Duitsers verschanst in hoeves. Het dorp kon ingenomen worden door het tweede bataljon. De reactie was hevig en de infanteristen van het 7de werden zwaar beschoten door de vijand. In de namiddag vroeg de bevelhebber versterking omdat op de linkerkant van zijn front vijandelijke bewegingen gesignaleerd werden. Nog voor hulp opdaagde werden de Belgische infantristen rond 16 uur uit het dorp onder vuur genomen en weer verjaagd. Bij dit gevecht verloor de Hombekenaar, Jan Hendrik Verbist, het leven. Hij was 22 jaar oud. Zijn dode lichaam werd niet teruggevonden. Op die vreselijke dag verloor dit regiment 23 officieren en 750 manschappen.

Het gebied tussen Nieuwpoort en de IJzer was ondertussen al onder water gezet. Dat verklaart dat er veronderstellingen waren dat hij bij de overstroming verdronken zou geweest zijn.

Het 7de Linieregiment werd zo geprezen om de verdediging van de IJzer bij Nieuwpoort dat het als eerste van het ganse Belgische leger door de koning met het Kruis van de Leopoldsorde gedecoreerd werd. Dossin werd in de adel verheven. Tussen 1920 en 1940 werd het 7de Linieregiment hier ingekwartierd. In 1936 kreeg de kazerne de naam van de bevelhebber van dit regiment tijdens de Eerste Wereldoorlog, namelijk Luitenant Generaal Emile de Dossin de Saint Georges (1854-1936)

De Dossin kazerne in Mechelen ontleent haar naam aan hem.

Nog te vermelden is dat in 1916 het 7de Linieregiment ontdubbelde in het 7de en het 17de Linie. Bij de "Heilige Wacht" aan de IJzer leverden ze diverse gevechten. Bij het Eindoffensief sloten zij zich op de rechtervleugel van het Belgisch leger aan op de Britse troepen. Den 29ste september waren ze ook bij de inname van Moorslede. Vandaar drongen ze over St-Pieter door tot de Flandern I Stellung. (zie verder Edward Hendrickx, 9de Linie). In hun vaandel droegen ze de namen als Antwerpen, IJzer, Lombardsijde en Moorslede.

Frans Alfons Van Cauwenbergh (1890-1914)

HET GEZIN VAN CAUWENBERGH

Jan Frans Van Cauwenbergh (1857-1897)
en Anna Marie MOYERSONS (1856-1910)
Ze hertrouwde met Jan Bt. Van der Zeyp (1839-1907)
Maria Catherina (1883-1951)x Karel Spoelders (1879-1960)
Maria Justina (1885-1974) x Jef Mathijs (1884)
Twee zoontjes jong overleden: Peter (1888), Jules (1889)
Frans Alfons (°1890-1914)
Ma Louisa (1893) x August Christiaens (°1889)
Engelbert (1896-1988) X Felicitas Phlips (1899-1977)
Celina VAN DER ZEYP, halfzuster (°1902)

ZIJN FAMILIE

Frans Alfons VanCauwenbergh had geen gelukkige jeugd gekend. Zijn vader Jan Frans was van Heffen en gehuwd met Anna Marie Moyersons van Londerzeel. Hij werkte bij de Spoorwegen en na een verblijf in Mechelen en Londerzeel waren ze zich in 1888 op den Dries komen vestigden met twee kinderen. De vijf die nog volgden werden te Hombeek geboren. Het begon slecht want de eerste twee geborenen, Peter en Jules Van Cauwenbergh, stierven binnen de maand. Dan kwam Frans Alfons Van Cauwenbergh (1890), de IJzersoldaat, en na hem Louisa (1893) en Engelbert (1896).

In 1897 was zijn 40-jarige vader aan maagkanker overleden en bleef de weduwe achter met vijf kinderen tussen veertien en een jaar. Ze hertrouwde met de wat oudere Jan Van der Zeyp en hadden samen nog een dochter Celina Van der Zeyp (1902). Zijn stiefvader stierf in 1907 en zijn moeder in 1910. Frans Alfons was dan 20 jaar en bleef als wees achter met zijn zus Louisa, 17 jaar, broertje Engelbert, 14 jaar, en halfzusje Celine 8 jaar. In juni 1910 kregen ze onderdak in het Dorp, in een noodwoonst van de schrijnwerkerij Teughels. Frans Alfons deed zijn legerdienst en bij de mobilisatie van 1914 werd hij, ondanks zijn familiale verantwoordelijkheid, toch terug opgeroepen bij het 5de Linieregiment.

De twee oudste zussen van Frans Alfons waren al uit het huis voor moeder overleden was. **Maria Catherina Van Cauwenbergh** (1883) was in 1905 getrouwd met Karel Spoelders (1879-1960) van de Kattestraat. Ze hadden vier dochters en één zoon, allen goed bekend in Hombeek: Bertha Spoelders (1905) x Frans Vos, Justine Spoelders (1908) x Kamiel Verbeeck, Wiske Spoelders (1911) met Gust Reyniers, Engelbert Spoelders (1913) x Rosa Van Hiel en Celine Spoelders (1925) x Louis Van Asch.

Justine Van Cauwenbergh (1885) Huwde met Jef Mathijs (1884) uit Hofstade. Ze bouwden het huis op d hoek in de toenmalige Statiestraat (nu restaurant "De Neus") en hadden twee dochters: Germaine Mathijs x Jozef De Wit en Angèle Mathijs x Karel Foets.

In 1913, toen de wezen in het Dorp woonden, huwde de 20-jarige **Louise Van Cauwenbergh** met Gust Christiaens, een jongen uit het Broekstaatje in de buurt.

Engelbert Van Cauwenbergh (1896-1988) huwde in 1922 met Felicitas Phlips (1899-1977). Ze woonden eerst naast de pastorij bij haar moeder, Virginie Slachmuylders, algemeen "Virginie van Pakkès" genoemd. Vandaar dat zijn vrouw ook "Félice van Pakkès" genoemd werd. Ze bouwden een nieuw huis op de hoek van de Kapellebaan en verhuisden naar daar in 1931. Hun kinderen: Maria Van Cauwenbergh (1924) x Frans Parys (kinderen Tony, Dirk, Marijke, Marc en Daan), Martha Van Cauwenbergh (1926) x Theo De Smet (kinderen Ingrid, Maryse, Marleen en Jan), Bertha Van Cauwenbergh (1926) x Frans Hendrickx (Alex), Frieda Van Cauwenbergh (1838)x Marcel Timmermans.

Celina Van Der Zeyp (1902), halfzuster, huwde met Jean Jouchmans.

DIENST

Hij was ingelijfd als infanterist bij het 5de Linie. Het regiment was bij de mobilisatie in garnizoen in Antwerpen. Ze namen ook deel aan de twee uitvallen in augustus en september 1914 en in Molem bij Rotselaar waren ze in hevige gevechten verwikkeld. Het regiment trok terug naar de Westhoek met de opdracht stelling in te nemen tussen Lombardije en Ramskapelle. Eind oktober, begin november, moesten ze beletten dat de vijand over de IJzer zou geraken. Daarna deed het water zijn werk en kon dit regiment zijn stelling innemen voor de "Heilige Wacht" achter het overstroomde gebied. Toch is hij bij een of andere schermutseling eind november dodelijk verwond. Wellicht werd hij door scherpschutters getroffen. Het vermoeden dat hij niet in een strijdgewoel sneuvelde wordt versterkt door het feit dat zijn dode lichaam op eigen linies is gebleven. Sergeant Van Maerenhout heeft hem afgevoerd en bezorgde hem een eerste soldatengraf op 1 december 1914. Hij werd later bijgezet op het soldatenkerkhof van Ramskapelle.

Jan August Selleslagh (1894-1916)

HET GEZIN SELLESLAGH

Jan Frans (1860-1932)
en Pelagie CANDRIES (1860-1923)
Hortensia (1884) x Jef CANNAERTS (°Tongerloo 1885)
Eduard (1886-1968) x Maria Rosalie PEETERS (1887-1959)
Theodoor (1889-1957) x Rosalie DE NEYS (1889-1975)
Maria (1892-1982) x Jan Fans KEULEERS (1888-1962)
Jan August (1894, De Panne 1916)
Karel (1898-1988) x Emerence SELLESLAGH (1989-1991)
Emiel (1901-1988) x Philomena MICHIELS (1912-1985)
Jozef (1903-1979) x Mathilde SCHEERS (1910)
Leonie Theresia (1906-1906)

ZIJN FAMILIE

Deze familie werd vrij algemeen "van Boetses" genoemd naar Theresia Boets, grootmoeder van zijn vader Frans, alias "Sooi Boets". August woonde bij zijn ouders op het Heike, op de hoek van de Moststraat. Hij had twee zussen en vijf broers. Toen de oorlog uitbrak waren de drie oudsten al getrouwd en uithuizig. In 1907 was **Hortensia Selleslagh** (1884) gehuwd met Jef Cannaerts (°Tongerloo 1885), maalder op de Fortuinmolen op de Hombeekse steenweg. De zoon Medard Cannaerts (1923) zette de stiel verder. Hij had 4 zussen; Eugenie (1908), Martha (1909), Emma (1912) en Augusta (1906).

Edward Selleslagh (1886-1968) was in 1911 gehuwd met Roseke Peeters (1887-1959). Ze was de dochter van Leonard Peeters uit de Bankstraat, broer van de burgemeester. Edward Selleslagh had als bijnaam "Wakke van Lienard". Ze woonden tegenover de molen op de Hombeekse steenweg. Kinderen waren: Palagie Julia (1912), Jan Frans (1914), Adriaan Theodoor (1919), Elza Hortence (1922) en Roza (1926).

Dore Selleslagh (1889-1957) in februari 1914 gehuwd met Rosalie De Neys (1889-1975), woonden op 't Klein Gent. Het waren de ouders van Stans Selleslagh (1916-2013) x Albert Spruyt (Rosa, Rita), August Selleslagh (1918-1943) omgekomen bij afweergeschut te Brussel, Eduard Selleslagh (1921-1967) omgekomen bij de brand in Innovation en gehuwd met Maria Vekemans (zoon Paul).

Maria Selleslagh (189-1982) huwde in 1920 met melkboer Frans Keuleers (1888-1962), ouders van: Paula Keuleers (1921) x Toni Dons, Miel Keuleers (1923) x Maria Verlinden, Fons Keuleers (1927) x Rita Meurissen, Theo Keuleers (1931) x Maria Jaspers.

Karel Selleslagh (1898-1988), alias "den Thijs", huwde in 1921 met Emerence Selleslagh (1989-1991). Kinderen: Frans Selleslagh (1921) x Anna Levrier, Willem Selleslagh (1923) x Mariette Cauwenbergh, Edward Selleslagh (1931) x Theodora Verbruggen.

W. Emiel Selleslagh (1901-1988) huwde in 1937 met Meen MICHIELS (1912-1985), ouders van Hugo Selleslagh (1939) x Maria Dom, Dirk Selleslagh x Liliane Van Campenhout, Marc Selleslagh x Alida De Gendt

Jef Selleslagh (1903-1979) huwde in (1936) met Clothilde Scheers (1910)

DIENST

Hij was klaroenblazer bij het 6de Linieregiment. Dit regiment werd in 1916 gesplitst in het 6de en het 16de Linieregiment. Het 16de werd ingezet in de sector Steenstrate. Daar werd hij in augustus 1916 zwaar gewond in de loopgraven. Zijn Hombeekse vriend Emiel Pepermans was bij hem doch lichter gewond. Gust Selleslagh werd naar De panne overgebracht waar hij op 20 augustus 1916 is overleden.

TER ZALIGER GEDACHTENIS VAN
FRANS-ANTOON VAN DEN ENDE
SOLDAAT BIJ HET 1e REGIMENT CARABINIERS
GEBOREN TE HOMBEEK, DEN 11 JANUARI 1892
GESNEUVELD OP HET VELD VAN EER
TE DRIEGRACHTEN (STEENSTRAETEN) OP 8 APRIL 1915.

†

Een strijdend soldaat gaat met bereidwilligheid den dood te gemoet, wanneer hij bewust is dat hij voor een rechtvaardige zaak zijn bloed vergiet.

TER ZALIGER GEDACHTENIS VAN

Frans-Antoon VAN DEN ENDE

Soldaat bij het 1e Regiment Carabiniers
Lid van den Bond van het Heilig Sacrament
Geboren te Hombeek, den 11 Januari 1892,
gesneuveld op het veld van eer
te Driegrachten (Steenstraeten) den 8 April 1915.

Een plechtige zielendienst zal plaats hebben op Dinsdag 7 Januari 1919, ten 10 uren, in de parochie kerk van Hombeek.

De vigiliën ten 9 1/2 uren.

Een tweede dienst vanwege den Bond van het H. Sacrament, zal plaats hebben Zondag 26 Januari ten 5 1/2 uren, in dezelfde kerk.

De liefde die ik voelde om het gemartelde vaderland, en onze bedreigde en heilige rechten, van eene onrechtvaardige heerschappij te bevrijden, deed mij met moed het offer aanvaarden dat het Vaderland mij vroeg. Met velen mijner wapenbroeders ben ik gevallen, een voorbeeld van kloekmoedigheid nalatende aan mijne nog strijdende makkers, en ik bid God dat mijn bloed moge bijdragen, tot het bekomen van eene volledige zegepraal.

Teergeliefde en diepbeproefde *Ouders, Zusters* en *Broeders*, de slag die u treft is loodzwaar, des morgens toog ik ten strijde, des avonds had ik van den Heer reeds de kroon der gerechtigheid ontvangen, uw zoon en broeder leeft in het gezelschap der uitverkoren, en smeekt daar bij den Almachtige den zegen af over uwe haardstede en de overwinning voor ons dapper leger.

Verlies uwen moed niet, Gods wil is geschied, en dat de gedachte aan de eeuwige vreugde, waarin wij elkander zullen wederzien, u opheure en trooste.

H. Hart van Jesus, bescherm België! 300 d. afl.

Drukk. E. Boels, Hoogstr. 26, Mechelen.

Frans Antoon Van Den Ende (1892-1916)

HET GEZIN VAN DEN ENDE

Jozef Louis Van den Ende (1865-1929) en Pelagie Van Asch (1868)
Frans Antoon (1892-1915) gesneuveld soldaat
Hendrika (1894-1878) x Florent De Schoenmaecker (Heffen1888)
Maria Theresia (1896)x Jan Frans Van Loo
M. Alberta (1898-1899) stuipen
Louisa (1900-1997)x Clement De Rooster
Benedikt (1902)x Anna Maria Meyers
Jan Bt (1904-1967)x Anna Maria Croon
Anna (1905-1996)x Eugeen Goovaerts (1903-1974)
Eugeen Fr. (1908-1968) x Rosalie Van Haezendonck
Emiel (1910-1939)x Maria Lauwers, beeldhouwer

ZIJN FAMILIE

Frans Antoon Van Den Ende was de oudste van de negen kinderen van Louis Van Den Ende (1865-1929) en Pelagie Van Asch (1868-1959).

Ze woonden in de Larestraat 1 op de historische hoeve Ter Most, eertijds van Leliëndaal en laatst van pachter en schepen Voet. Van hem kochten zijn ouders de hoeve. Vader werd in de volksmond "DEN BELS" genoemd en daarvan "de hoeve van Den Bels".

Zijn jongere broers en zussen trouwden in de twintiger jaren en verlieten de boerderij. Zijn broer Eugeen Van Den Ende – Van Hazendonck en nadien hun zoon Alfons (1937), gehuwd met Yvonne Van De Sande, hebben de ouderlijke hoeve verder bewoond Ze bouwden op die plaats een nieuwe hoeve.

Te Hombeek zijn nog neven en nichten van hem bekend o.m. Wim De Rooster gehuwd met Anny Heremans, Louis Goovaerts gehuwd met Mariette Solie, Maria Goovaerts en Rita Goovaerts gehuwd met Rik Janssens.

DIENST

Frans had zijn legerdienst in december 1913 beëindigd. In augustus 1914 werd hij gemobiliseerd bij het 3de regiment Karabiniers. Eind Augustus 1914 streden ze bij de uitval uit Antwerpen. Hij vocht rond Leuven tussen 9 en 12 september. Dan trok de eenheid terug naar de Westhoek waar hij berokken was bij de slag aan de Bocht van Tervate. Na het onder-water-zetten van de IJzervlakte volgde de "Heilige Wacht". De Karabiniers bezetten de sector Diksmuide en vanaf de 9de maart 1915 de sector Noordschoote-Steenstraat. Zijn eenheid kreeg de opdracht de vooruitgeschoven stelling van Drie-Grachten te verdedigen.

Drie Grachten ligt op de Ieperlee tussen Diksmuide en Ieper. Dit gehucht van Merkem werd in oktober 1914 door de Duitsers ingenomen die aldus het IJzergebied waren binnengedrongen. In november kwam alles onder water te staan en ze moesten terugtrekken. Enkel de steenweg naar Luigem stak boven het water uit. Luigem, oostwaarts gelegen op de rechteroever leek wel een schiereiland. Daarop hadden de Duitsers hun bruggenhoofd. Op 29 maart 1916 vielen ze vandaar de Belgen aan. De gevechten duurden meer dan één week. Op 8 april werd Drie Grachten overrompeld. Bij dit gevecht is de 23-jarige Frans Van Den Ende uit Hombeek gevallen. Zijn lichaam werd niet teruggevonden. Pas in 1921 werd hij officieel "gesneuveld" verklaard.

Jozef Herman Bertens (1886- 1915)

HET GEZIN BERTENS

Frans BERTENS (1857-1925) en
Henrica VAN HORENBEECK (1860-1925)
Emiel (1883-1962)
x Marra Th. Van Causbroeck (1884-1931)
Jozef (°1886-1915),
Henri Louis (1888),
M. Caroline (1895) x Egied Muyldermans
Jan (1901- 1973) x Serafina Sijmons (1902-1957)

ZIJN FAMILIE

De ouders van Jozef waren in 1882 uit Mechelen naar Hombeek gekomen. Ze huurden een woning op de Mechelse weg eigendom van mijnheer Smets van Wolputte (nu restaurant Achilles), die schuin tegenover dit herenhuis stond. Vader Bertens werkte in het Arsenaal als ijzerbewerker.

Twee broers van Jozef zijn in Hombeek getrouwd en gebleven.

De oudste broer, **Emiel Bertens** (1883-1962), trouwde nog voor de oorlog, in 1913, met Maria Theresia Van Causbroeck (1884-1931) uit de Moststraat. Hij had normaalschool gelopen en werd onderwijzer in Hombeek, later hoofdonderwijzer. Ze woonden aan de school in de Bankstraat. Hun kinderen: Maria Bertens (1915-1956) x Jef Saerens (xx Augusta Wyckmans) (Hilde, Lutgarde), Frans Bertens (1916-1994) x Odilia Van der Kuylen (Lieve, Lut), Alida Bertens (1920) x Jozef Van Herck (Ria, Luc, Ingrid, Suzanne), Alfons Bertens (1922) x Elisabeth Heiderich, Marcella Bertens (1923) x Leander Boogaerts (Goelieve, Dirk, Rita), Remy Bertens (1925-1988) (Lucien), Juliana Bertens (1928) x Jean Smets.

De jongste broer **Jan Bertens** (1901- 1973) trouwde met Serafina Sijmons (1902-1957). Ze woonden in de toenmalige Stationstraat 7. Hun dochter Elza Bertens (1928) x Jan Frans Binst (1927).

DIENST

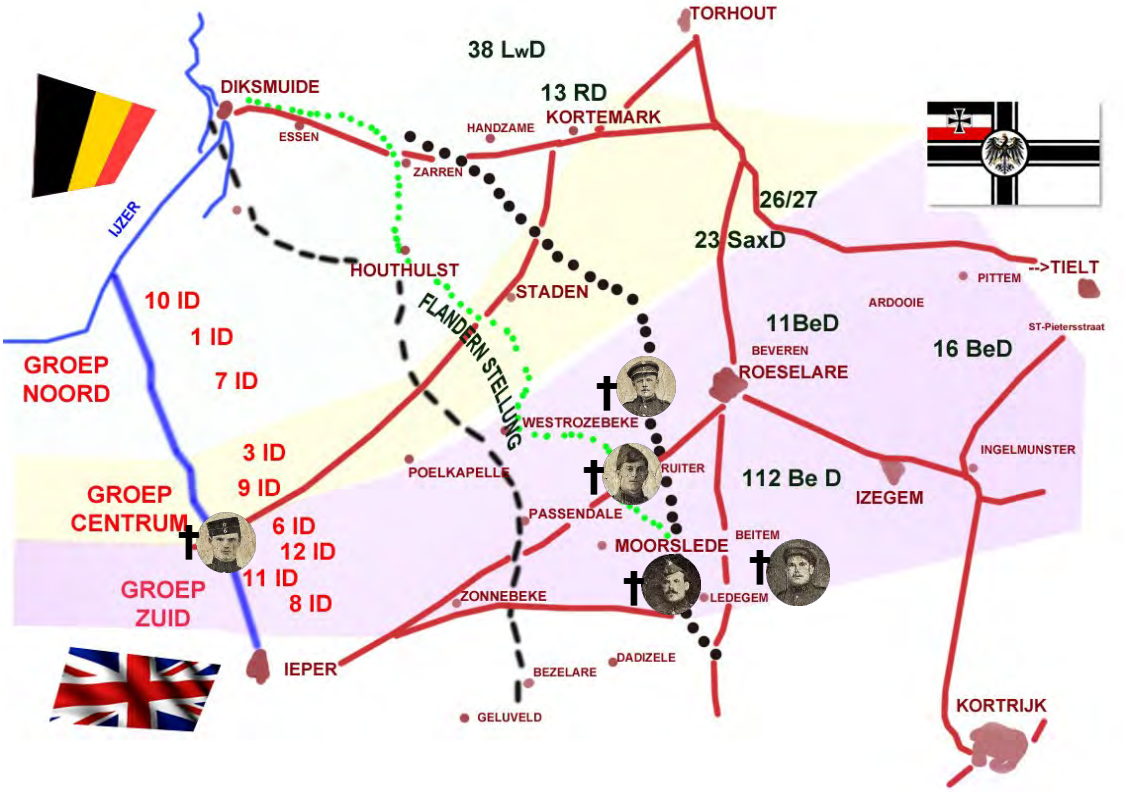
Hij was infanterist bij het 24ste Liniebataljon. Hij sneuvelde op 25 november 1915 te Leisele en werd begraven in WestVleteren. Leisele is gelegen aan de Franse grens ver achter het front. Er is een vermoeden dat hij daar is naartoe gebracht. Mogelijk werd hij er langere tijd verzorgd na kwetsuren bij een of andere strijd die in de vorige maanden had plaatsgegrepen in de frontzone.

HET EINDOFFENSIEF OF BEVRIJDINGSOFFENSIEF

"Soldaten, U zult een machtige aanval ontketenen tegen de vijandelijke stellingen. Aan de zijde van uw heldhaftige Britse en Franse kameraden, komt het u toe de aanvaller terug te werpen die uw broeders sedert meer dan vier jaren onderdrukt. Het uur is beslissend. Overal wijkt de Duitser. Toont u de heilige zaak van onze onafhankelijkheid, van onze tradities en van ons volk waardig. Wees overtuigd van de overwinning.
Vooruit voor het Recht, voor de Vrijheid, voor het roemrijke en onsterfelijke België!"
Albert

De koning mocht pleiten voor vrijheid en voor recht. Hij wist dat dit een opdracht was waarbij veel manschappen zouden sneuvelen. Op bladzijden 32 en 33 werd dit eindoffensief aangehaald.

Op deze kaart is schematisch aangeduid hoe het Belgisch leger over drie sectoren opereerde. De gevallen soldaten van Hombeek zaten allen in de derde **Legergroep Zuid**. Deze sloot aan op de Britten en ze moesten zich opmaken om de best verdedigde Duitse stellingen te veroveren.

Vijf op de tien van onze gesneuvelden betaalden deze laatste bevrijdingsstrijd met hun leven. Één van hen, Eugeen Van den Boeynants, sneuvelde al bij de voorbereiding begin augustus 1918. Zijn eenheid, het 6de Linie, maakte zich klaar voor de aanval en ging post vatten te Boezingen boven Ieper. Eugeen was van wacht. Op een nachtpatrouille ontstond een schermutseling met de vijand en hij werd neergeschoten.

In de vroege ochtend van 28 september werd over de ganse lijn het artillerievuur ingezet en daarna, bajonet op het geweer, storm gelopen op de tegenstanders. Vele dorpen werden heroverd. Ook het plat geschoten Passendale werd ingenomen door het 3de Karabiniers. De artillerie kon niet volgen omdat ze zich vast reden in het slijk. Bij Westrozebeke liep deze eenheid vast. Op iedere aanval volgde een moordende tegenaanval. Van het 3de Karabiniers sneuvelden daar in twee dagen 13 officieren en 64 soldaten. Er waren 9 vermisten en meer dan 400 man gekwetst. Een trieste balans vooral ook omdat bij deze gesneuvelden Jan Van der Elst uit Hombeek was. De volgende dag stootte onze legereenheden door tot Moorslede. Dan zat men 14 dagen vast. Op 14 oktober hervatte de fatale strijd voor drie jongens: Edward Hendrickx, Pieter Jan Van Den Bossche en Frans Peremans.

HET BELGISCH LEGER
September / Oktober '18
De Infanteriedivisies (ID) in 3 groepen opgedeeld met ieder hun sector
DE DUITSE LEGERGROEP IEPER
Lwd – Landeswehrdivisie
RD – Reservedivisie
Sac D – Saksische divisie
Be D – Beierse Divisie

vordering 28.9.1918
vordering 29.9.1918
vordering 4.10.1918

Eugeen Van Den Boeynants (1891-1918)

HET GEZIN VAN DEN BOEYNANTS

Rombout Van den Boeynants (1866)
en Marie Therese Van Cotthem (1865)
M. Louisa (20.4.1888)
Catherina (1889) x Jozef Gijsen
Eugeen (1891-1918)
Melanie (1893)
Pieter Frans (1895)
Jozef (1898)
Leopold Alfons (1900)
Hortense (1902)
Rosalia (1905)
Joanna (1905)

FAMILIE

Een eerste lid van de familie Van den Boeynants uit Mechelen vestigde zich in Hombeek in 1832. Peter Frans Van den Boeynants (1805-1864) kwam in de Gijsbeekstraat wonen na zijn huwelijk met de Hombeekse Joanna Catherina De Wit (1807-1861). Ze hadden meerdere kinderen van wie de meesten Hombeek verlieten na hun huwelijk. Ze kozen voor Zemst en Mechelen.
Hun zoon Jan Bt. Van den Boeynants (1838-1912) huwde met Catherina Buelens van Zemst (1838-1901) en ze bleven in de Gijsbeekstraat wonen. Ze kregen 10 kinderen.

De oudste zoon, Peter Frans Van den Boeynants (1862), huwde een hoveniersdochter van Schonenberg, Josfien Lapeysen. Hij was beenhouwer in Mechelen. Zijn zoon Henri Van den Boeynants (1891) volgde hem op in Brussel. Hij kreeg er een zoon Paul Van den Boeynants (1919) die later eerste minister van België is geworden.

De tweede oudste zoon, Louis Rombout Van den Boeynants (1866) huwde met Marie Therese Van Cotthem van Kapelle-op-den-Bos (1865). Hij bleef in Hombeek wonen vooraan in de Kattestraat. Ze kregen 10 kinderen onder wie Eugeen (1891-1918) die sneuvelde. In maart 1919, na de oorlog, verhuisde het ganse gezin naar de Brusselse steenweg in Zemst. Ze hadden er een herberg.

Een jongere zoon Jaak Louis Alfons Van den Boeynants (1877) huwde met Rosalie Christiaens van Zemst (1878) en werd landbouwer in Hombeek met hun kinderen Josfien (1904), Jan Filip (1907), Henri Frans Jozef (1919).

DIENST

Eugeen, infanterist bij het 6de Linie, is gesneuveld kort voor de wapenstilstand in Augustus 1918 te Boezinge. Wellicht daar begraven.

Jan Van Der Elst (1891-1918)

HET GEZIN VAN DER ELST

Jaak Van der Elst (1854-1922) en Catherine Solie (1851)
Pieter Jan (1887) x Mathilde Nijs (1901-1935)
Jan Bt. (1891-1918)

FAMILIE

Zijn vader, Jaak Van der Elst, was best bekend onder zijn toenaam "Jeppes". Hij was van Zemst naar Hombeek komen wonen in de Moststraat na zijn huwelijk met Maria Catherina Solie.

Zijn vier jaar oudere broer Pieter Van der Elst, alias "Pier van Jeppes" huwde in 1921 met Mathilde Nijs van Zemst (1901-1935). Hij hertrouwde met Joanna Coleta Kerremans (1891), de weduwe van Frans Fierens.

Pier van Jeppes was kabienwachter. Hij kocht de twee kleine woningen aanpalend aan zijn huis en verbouwde alles. Zijn dochter Maria Catherina Van der Elst (1922) woonde er nadien met haar man Frans Vleminckx van Kapelle-op-den-Bos, daarna hun dochter Esther Vleminckx (1943).

DIENST

Jan Van Der Elst (°9.1.1891) was blijkbaar een zeer moedig persoon. Wellicht waren ze op de vlucht bij het begin van de oorlog. Hij melde zich bij de legerstaf in volle oorlogstijd, op 21 juli 1915, en werd ingedeeld als infanterist bij de 3de Carabiniers. Op 16 november 1916 werd hij gewond. Hij werd opgenomen voor verpleging. In augustus 1917 werd hij een tweede maal opgenomen in het hospitaal. Een derde maal werd hij zwaar verwond en deze opname op 28 december 1917 eiste een langere helingstijd. Pas in juli 1918 werd hij uit het hospitaal ontslagen. Het eindoffensief was in volle voorbereiding. Daarbij werd hij weer ingezet en 28 september 1918, de eerste dag van de aanval, werd hem fataal. Hij sneuvelde in Westrozebeke.

Hij werd daar begraven.

Edward Frans Hendrikx (°1893-1918)

HET GEZIN HENDRIKX

Tist Hendrickx (1856-1928)
en Sidonie Goovaerts (1859-1926)
Hendrik (1889) x Liza De Groef (1893
Edward (1893-1914) sneuvelde in Westvleteren
Maria (1895-1923)
Louis Hendrickx (1900-1963) x Elvire Kestemont (1900)

Eerste grafzerk

FAMILIE

Zijn vader, Tist Hendrickx (1856-1928), was van Zemst en werkte als paswerker in het arsenaal. Hij huwde in Hombeek met Sidonie Goovaerts (1859-1926) en ze gingen in de bocht van de Bankstraat wonen, juist voor de Oude Bankstraat.

Hendrik Hendrickx (1889) werd nog in 1916 opgeëist om te werken in Duitsland maar kwam in 1918 behouden terug. Hij huwde in 1924 met Liza De Groef (1893) van de Humbeekbaan en hadden twee zonen; Jan Frans (1922) en Jan Hendrik Edward 1925. Ze woonden eerst op de hoek van de Zepstraat en de Kattestraat maar verhuisden naar de Hombeekse steenweg in Mechelen

Theresia (1890) huwde Mon Van Asch, een boer in Laar. Ze stierf vijf jaar later aan T.B.C.

Edward (1893) werd in 1914 gemobiliseerd en sneuvelde in Westvleteren.

Maria (1895-1923) stierf eveneens aan T.B.C.

Louis Hendrickx (1900-1963) huwde in 1927 Elvire Kestemont (18.7.1900). Hij stond in het onderwijs evenals zijn vrouw Elvire. Ze woonden in de Bankstraat in het huis dat ze kochten van Janneke Van Riet, naast *Beire Van Fienke*.
In het gezin Hendrickx-Kestemont waren vier kinderen; Godelieve (1928) x Staf Verlinden, Karel (1931-1952) piloot, overleden in Canada, Magda (1935) en Walter (1936) x Godelieve Van de Rijck.

Hendrickx kreeg later een nieuwe grafzerk in Westvleteren maar ook Bertens. Beiden hadden een broer die in Hombeek onderwijzer was. N.S.B (Nationale Strijdersbond) en V.O.S (Vlaamse oud-strijders) waren twee verenigingen, de ene hoofdzakelijk patriottisch gericht, de andere met klemtoon op het volk en met de leuze: "Nooit meer oorlog!"

DIENST

Hij was mitrailleur bij het 9de Linieregiment. Bij het terugtrekken achter de IJzer in 1914 was hij betrokken bij de slag bij Ramskapelle op 26 oktober 1914. Daar werd hij een eerste maal verwond. Ook zijn regiment rukte op bij het eindoffensief in september 1918 richting Moorlede, Roeselare. Op de weg Menen Tielt, op het kruispunt Sint-Pieter voor Beitem, werd Edward op 14 oktober getroffen door een kogel in de borst. Zijn kameraden konden niet onmiddellijk helpen door het aanhoudend geschut. Na het terugtrekken van de Duitsers werd hij afgevoerd naar Poperinge. Daar overleed hij twee weken later op 26 oktober in het zogeheten veldhospitaal Couthove, een annex van het Elisabeth-hospitaal, gelegen in het park van het kasteel Couthove, eigendom van de familie d'Udekem d'Acoz.

Pieter Jan Van Den Bossche (°1894-1918)

HET GEZIN VAN DEN BOSSCHE

Peter Jozef Van Den Bossche (°Ko/dB 1862)
en Clotilde Josephina Marnef (°Ko/dB 1869)
Joanna Maria (1886) gehuwd met Jan Bt. Van Hoeck (1907)
Joanna (1887)
Maria Elisa (1890) x Jan Frans Isidoor Verbist (1897)
Isidoor (1891) x Clementine Van Dam
Jan louis (1892)
Peter Jan (1894-1918) gesneuveld bij Moorslede
Willem Jacob (1899) x Philomeen Jacobs
Rosalia Francisca (1907)
Clotilde Maria (1911)
Acht kinderen zijn jong overleden;

Jacob (1887-1888), Clotilde (1888-190, Jan Alfons (1893-1893), Frans (1895-1896), Peter Jan (1897-1897), Louisa (1900-1900), Joanna (1901-1902), Jan August (1903-1903).

GODVRUCHTIG AANDENKEN
VAN
Pieter Jan VAN DEN BOSSCHE
Soldaat bij het 6e Linieregiment
geboren te Hombeek den 18 September 1894, en gekwetst op het veld van eer te Moorslede den 14 October 1918, denzelfden dag overleden te Beveren.

DE FAMILIE

Zijn vader kwam van Kapelle-op-den-Bos en was seinwachter bij de Spoorwegen. Zijn vrouw Clotilde Marnef was bareelwachtster aan de Moststraat (achtergelegen woning). Het zeer kroostrijk gezin telde 17 kinderen. Acht van hen echter stierven kort na de geboorte. Pieter Jozef had twee broers die na hun huwelijk Hombeek verlaten hebben. Isidoor (1891) met Clementine Van Dam gingen naar Kapelle-op-den-Bos en Willem Jacob (1899) met Philomeen Jacobs gingen naar Schaarbeek wonen. Zijn zuster Maria Elisa (1890) huwde Jan Frans Isidoor Verbist (1897), de broer van Hendrik Verbist die ook sneuvelde in 1914.

Frans Peremans (°Hombeek 1897-1918)

HET GEZIN PEREMANS

Louis PEREMANS (°Leest 1870 -1936)
en Catherina BUELENS (1868-1925)
Jacobus Franciscus (1897)
gesneuveld te Moorslede 14.10.1918,
Melanie Coleta (1899-1899)

Frans Peremans werd op 26 september 1916 ingelijfd als milicien bij het Opleidingscentrum nr. 3. Hij behoorde tot het gewone contingent van dat jaar en dus geen vrijwilliger zoals algemeen werd beweerd.

DIENST

Hij was de jongste soldaat van Hombeek en ook jongste gesneuvelde, 20 jaar oud . Hij was samen met zijn ouders in 1914 naar Frankrijk gevlucht uit angst voor de gruwelen die de Duitsers pleegden in Elewijt en omgeving. Ze kwamen in Frans-Vlaanderen terecht. De jonge Frans ging werken in de pannenfabriek "Tuileries du Nord" te Watten tussen Sint-Omaars en Duinkerke.

Daar moest hij als 17-jarige verschijnen voor de wervingscommissie van Calais.

Op 5 februari 1917 werd Peremans naar het IJzerfront gestuurd en aangewezen voor het 12de Linieregiment, 1ste bataljon-1ste compagnie. Hij was in de strijd gewikkeld in april 1918 bij Merkem tijdens het Lenteoffensief van de Duitsers. Op 28 september nam het 12de Linie ook deel aan het Bevrijdingsoffensief in Vlaanderen.

Op 14 oktober 1918, de eerste dag van de tweede fase, sneuvelde hij te Moorslede. Daar werd hij eerst begraven aan de Kalvarieberg op de Drogenbroodhoek.

Stamnummer	112/60108
Graad positie	Soldaat 2 kl mil c.s. 1916
Indiensttreding	1916/0928
Eenheid	12 Linie 1/1 (1Cie)
Gestalte	1 m 680
Haarkleur	zwart
Beroep	landbouwer/teler
Doodsoorzaak	gesneuveld
Overleden	Moorslede 1918/10/14
1° begraafplaats	Drogenbrood Cavalerie (graf nr 22) 19118/10/14
Pl. herbegraving	Hombeek, gemeentelijke begraafplaats, 1922/05/10

Bij de plechtige lijkdienst te zijner gedachtenis op dinsdag 27 mei 1919 in Hombeek in de Sint-Martinuskerk, was heel Hombeek te been. Hij werd te Moorslede ontgraven en overgebracht naar Hombeek. Daar vond hij op 10 mei 1922 de nieuwe rustplaats. In 1949 werd hij bijgezet op het erepark van het nieuwe kerkhof. Postuum kreeg hij het ereteken Ridder in de Orde van Leopold II met palm, het oorlogskruis en de herinneringsmedaille van de oorlog 1914-1918. Deze juiste toedracht kregen we van Alfred Vandenbossche uit Merchtem, waarvoor dank. Zijn vader Jozef Vandenbossche was strijdmakker van Frans. Hij was bij hem die fatale dag. Hij werd de dag nadien te Lendelede gekwetst en afgevoerd naar het krijgshospitaal. Daar kwam de moeder Peremans hem bezoeken en gaf hem een doodsprentje van haar zoon.

DE FAMILIE PEREMANS IN HOMBEEK

Frans een levenslustige jongen die ook bekend was als goede muzikant bij de "fanfare" Sint-Martinus, was de zoon van "de Slinke" een caféuitbater in het Dorp op de Mechelse weg. Zijn grootvader was van Muizen naar Hombeek komen wonen.

Corneel Peremans (1837-1890), zoon van de veldwachter van Muizen, huwde te Hombeek in 1864 met **Philippina De Vis** van het "Klein-Gent".

Hij was houtzager. Eerst woonden ze 10 jaar in Leest en in december 1871 kwamen ze terug naar Hombeek. Ze woonden nog 10 jaar op de Mechelseweg in "de Kreubbe" en daarna op de hoek van de Hombekerkouter met de Locquetstraat.
Ze hadden 6 kinderen:

(1) Antoon Peremans (1865-1932), de oudste huwde met Theresa Stevens, alias "Trees van Moenskes". Ze woonden in het ouderlijk huis van zijn vrouw op de Mechelseweg.

Ze hadden drie kinderen:
Zoon **Louis Corneel PEREMANS** (1889-1919) paswerker
Zoon **Jaak Peremans** (1891), alias "den Dikke van Moenskes" huwde **Wis Vekemans.**

Ze woonden Mechelseweg 56, net over de Zennebrug.
Hun zoon **Victor Peremans** sneuvelde in 1940 in Abbeville.
Hun schoonzoon **Gust Spoelders**, gehuwd met **Jeanne Peremans**, werd bij het huis aangereden door een auto en overleefde dit ongeval niet.

Dochter **Adèle Peremans** (1905) gehuwd met **Jef Willems** woonde er nadien met hun zoon Frans. Zijn vrouw weduwe Hélène Willems-Van Rompay bewoont het huis.

Mechelseweg, huizen Peremans. Vooraan Jaak Peremans-Vekemans, verder huis Rosalie Peremans en nadien van haar zoon Rik Pessendorffer, verder huis Adèle Willems-Peremans en huis Pessendorffer

†

Wie strijdt heldhaftiger, dan degene die zich zelven tracht te overwinnen. Thom. a Kemp.

Bid voor de ziel van zaliger

FRANS PEREMANS

Soldaat bij het 12e Linieregiment

geboren te Hombeek den 8 December 1897, en gevallen op het veld van eer te Moorslede den 14 October 1918.

De plechtige lijkdienst zal geschieden in de parochiekerk van Hombeek, op Dinsdag 27 Mei 1919, te 10 u. — De vigiliën te 9 1/2 u.

Soldaten, dappere vrienden, 't is voor ons, voor ieder van ons, dat gij uw leven in gevaar stelt en dat gij lijdt. Aanveerdt onzen eerbied en onze dankbetuigingen.

En waarlijk, onze soldaten zijn onze redders.

Bidt dan dagelijks voor degenen die gevallen zijn. Kard. Mercier.

Verre van mij dat ik voor den vijand zou vluchten; maar zoo de tijd gekomen is, laat ons manmoedig sterven voor onze broeders en geene schandvlek werpen op onzen roem. Machab.

Geliefde ouders, bedroeft u niet uitermate om mijnentwil, en weent niet gelijk degene die geene hoop hebben. God, die toelaat dat wij hem Vader noemen, zal u noch troost, noch hulp weigeren. Betrouwt op Hem, en zijn zegen zal over u wezen al de dagen van uw leven.

Barmhartige Jesus, geef hem de eeuwige rust

7 j. en 7 quadr. afl.

R. I. P.

P. Plasqui, Hombeek.

De twee gesneuvelde dienstplichtigen uit de familie Peremans.

Frans viel in Moorslede en Victor , een zoon van zijn kozijn, Jaak Peremans, viel bij het begin van WO2 in 1940 in Abbeville, Frankrijk

†

Godvruchtig aandenken van

Mijnheer

Viktor PEREMANS

Lid van de K. A. J. en van het Patronaat.

geboren te Hombeek, den 26 December 1922 en overleden ten gevolge van luchtbombardement te Abbeville (Frankrijk) den 6 Juni 1940.

(2) Rosalie Peremans (1867) huwde met Jef **Pessendorffer**, alias "de Pees" en "Roos Pees". Ze woonden op de Mechelseweg.

Zoon **Rik "van de Pees"** bleef in het ouderlijk huis. Hij huwde eerst met **Liza Van Erp**, daarna met **Meen Fonderie**, weduwe Van Meerbeeck.

Zoon **Jef Pessendorffer** huwde met **Mieke Jacobs** en woonde wat verder in het huis nu van hun dochter **Rosa Wellens-Pessendorffer.**

(3) **Louis Peremans** (1870-1936) huwde in 1897 met Catherina Buelens van den Boskant. Ze gingen wonen op de Mechelseweg (later post) en begonnen er een herberg. Zijn jongste zuster Elisabeth (1880-1936) woonde in tot ze trouwde met Florent Van Den Eede.

Ze kregen twee kinderen:
Zijn Zoon **Frans** (1897-1918) sneuvelde één maand voor de wapenstilstand.

Mannen van de Mechelse weg. Louis Peremans, alias "de Slinke", Peerke Mandelings, Antoon Peremans, oudere broer van Louis en Eugeen De Smet, alias "den Beist", herbergier in het eerste huis links over de Zennebrug, schoonvader van Edward Saerens. Ludieke foto uit de twintiger jaren genomen op kermis te Mechelen .

(4) Petrus Peremans (°Hombeek 1873) bleef niet in Hombeek

(5) Corneel Peremans (°Hombeek 1875) bleef niet in Hombeek

Het gezin Van den Eede-Peremans

(6) Elisabeth Peremans (1880-1936) huwde met **Florent Van Den Eede** (1879-1960) en woonden in de Bankstraat kort bij het kapelletje.

Zoon **Frans Van den Eede** (1906) huwde eerst met **M. Catherina Van Erp** (1906), en een tweede maal met **Victoria De Nijs** (1908), kinderen: Gerard, Ida, Freddy, Frans.

Zoon **Louis Van den Eede** (1911-1981) huwde met **Philomeen Diddens** (1912). Kinderen Jan en Paul.

Alhoewel August Paul De Craen in Hombeek geboren is, komt hij niet voor op het palmares van gesneuvelden omdat bij zijn overlijden hij in Vorst woonde.

August Paul De Craen (1885-1915)

HET GEZIN DE CRAEN

Jozef De Craen (1856-1904) en M. Elisabeth Verlinden (1855-1911)

August Paul (1885-1915) x Justina Craenhals
Leonard (1894-1932) x Wis Van Tolhuysen (1898)
Zij hertrouwde in 1938 met Pieter Louis Apsillis (1909)

FAMILIE

Het echtpaar Jozef De Craen-Verlinden, woonde op de Boskant in de Rechtestraat. Het lot is hen nooit gunstig geweest. Van de 9 kinderen zijn er 7 kort na de geboorte gestorven: Jaak (1879) stierf na enkele dagen van stuipen, Sophie (1881-1886) aan kroep, Frans (1883-1884) aan kroep, Jan (1884-1885) aan roodvonk, Frans (1886-1888), Rosalie (1888-1893),Louisa (1892-1893) aan een longontsteking.

Enkel August (1885), de oudste, en Leonard (1894), de jongste, groeiden op. Beide ouders stierven nog voor de oorlog: vader stief in 1904, slecht 48 jaar oud en moeder in 1911 op 55-jarige leeftijd.

August werd hulponderwijzer in Hombeek. In 1908 huwde hij met zijn nicht Justine Craenhals (1886), dochter van Jan Craenhals (1857) en Philomeen De Crean (1853). Hij was spoorwegwerkman uit Londerzeel en woonde in het Dorp op de toenmalige Leestsesteenweg tegenover "den Hollander". August en Justine gingen naar Vorst wonen in de Glasblazersstraat. Vermoedelijk was hij daar onderwijzer.

Zijn jongere broer Leonard De Craen (1894-1932) huwde in 1921 met Wis Van Tolhuizen (1898). Hij kwam om het leven door verdrinking in de vijver van Expoel. Zijn vrouw hertrouwde in 1938 met Pieter Louis Apsillis. Kinderen: Leonie (1922) x Frans Van Muylder, Philomeen (1924) x Maurits De Wit, Yvonne (.1828) x Albert Teughels, Julia (1931) x Peter Verlinden

DIENST

Hij diende bij het 18de Linieregiment. Hij stierf op 5 juli 1915. We weten niet waar juist maar hij werd op het soldatenkerkhof te Adinkerke begraven.

DE ONBEKENDE SOLDAAT

Drie van onze jongens werden van de Westhoek naar Hombeek overgebracht en rusten op het erepark van ons kerkhof, de anderen rusten in Westvleteren, De Panne, Westrozebeke, Bezinge en Adinkerke. Twee vonden geen graf.

De fakkel wordt van Mechelen tot de grens van Hombeek gebracht en daar overgedragen aan de plaatselijke delegatie.

Het monument van "**de onbekende soldaat**" in Brussel eert hen en alle gesneuvelden. Tot de fusie liep ieder jaar de fakkeltocht van de kazerne Dossin tot daar. De fakkel werd aan de gemeentegrens overgedragen. Onder muzikale begeleiding werd ze door de burgemeester overgedragen aan Zemst en zo verder tot Brussel.

In 1977 stopte dit.

De laatste burgemeester van het zelfstandige Hombeek, Bernard de Meester de Ravesteyn overhandigt in de Zink, op de grens met Zemst, de fakkel aan oud-strijders van deze gemeente.

Bloemenhulde op het kerkhof op 11 november: vooraan burgemeester Bernard de Meester de Ravestein, Bertje Palma-Ureel, Firmain Verlinden, Julien Palma, Schepen Hilda Van Der Aarschot, Roger Vertenten, Frans Pepermans, tekstlezer.

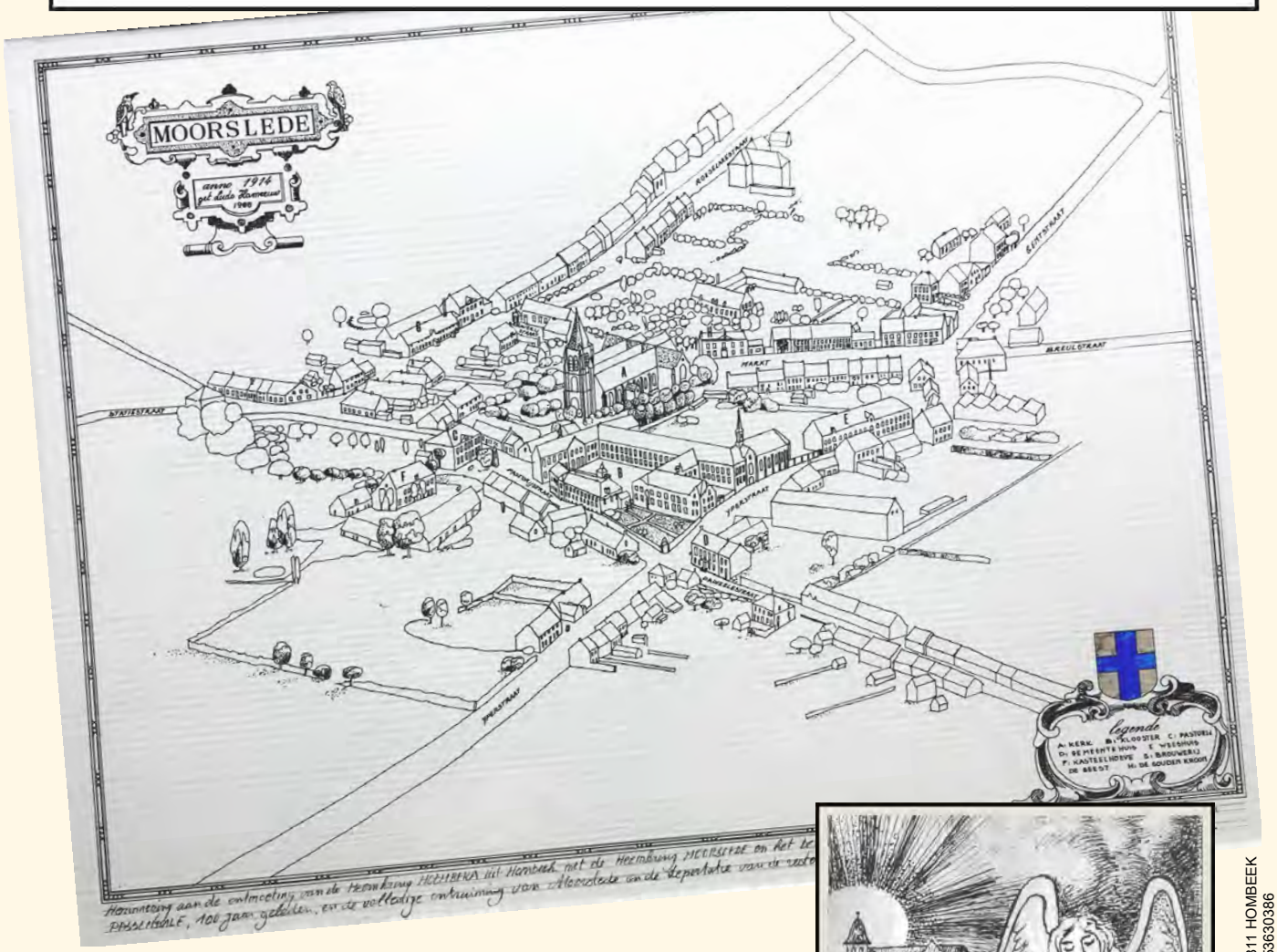
HET VUUR VAN DE FAKKEL GEDOOFD

Deze oude traditie is niet meer. Het vuur is gedoofd uit de fakkel die op de dag van de Wapenstilstand gedragen werd. Ook de traditionele bloemenhulde door de schoolkinderen, na de mis op Allerheiligen, stopte een paar jaar na de fusie met Mechelen. Patriotisme, volksgevoel, godsdienst, civilisatie, eigen aard; het zijn beladen woorden, te "mono-cultureel", en dus niet passend in de tijdsgeest van heden.

Op de drempel van een nieuw tijdperk mag deze herinnering aan jongens van bij ons die met volle overgave streden, leden en stierven voor deze ideeën en zo onze eigenheid vrijwaarden van vreemde overmacht, "***geschiedenis***" heten. Meer dan ooit.

Retouradres:
R. Schelkens
Bankstraat 158
2811 Hombeek

Driemaandelijks tijdschrift P209706
Afgiftekantoor 1980 ZEMST
bpost
PB-PP
BELGIE(N)-BELGIQUE

Pentekening van architect Ludo Hameeuw, bestuurslid van de heemkundekring van Moorslede, aangeboden aan Hoembeka bij gelegenheid van het bezoek aan Moorslede en de slagvelden rond Passendale in augustus 2017.

Pentekening van Jan Bertens van Hombeek. Hij was de broer van de gesneuvelde Frans Bertens en van hoofdonderwijzer Emiel Bertens. Jan was een begenadigd kunstenaar. Hij maakte niet enkel tekeningen en schilderijtjes maar liet hele bundels gedichten na, ook over de wereldoorlog en over zijn dorp.

Verantwoordelijke uitgever: W De Kempeneer, Diepestraat 2 –2811 HOMBEEK
Brochure gemaakt met editoo.be –E-mail info@editoo.be –tel. 053630386